

BEYOĞLU ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

PERSPEKTİF

2014

VUSLAT

ASYA MÜSLÜMANLARI
ARAP BAHARI
KUZZEY AFRİKA
FİLİSTİN
BOSNA SAVAŞI
11 EYLÜL

58/X 5.11.46
IZET BEGOVIC
ALIJA

İmtiyaz Sahibi

Beyoğlu Anadolu İmam Hatip
Lisesi adına Okul Müdürü
Mahmut YELEK

Editör

Musab Gültekin
Muhammed Murat Yılmaz
Abdülkerim Yaprakçı

Redaksiyon

İbrahim Ethem Erdoğan
Ramazan Sami Köse

Tasarım

Musab Gültekin

Kapak

Cihat Yılmaz

İrtibat Bilgileri

İmrahor Cad.No:88
Sütlüce Beyoğlu/İstanbul
0212 210 24 13 – 210 24 14
beyogluanadoluihl@hotmail.com

Katkılarından Dolayı,

Ahmet Tahir Nur
Ahmet Faruk Demircioğlu
Ve Ali Erken'e

Teşekkürler...

Basım Tarihi

Haziran 2014

Bismillahirrahmanirrahim

Allah'a hamd olsun, kavram etütlerimizin ve atölye çalışmamızın ürünü olan dergimizi yayınladık ve okurlarımızın istifadesine sunduk. Bu dergi ve onun tanıtımı olarak yaptığımız öğrenci sempozyumu, bizim için bir ilk olması hasebiyle ayrı bir değer taşıyor.

Beyoğlu Anadolu İmam-Hatip Lisesi'ndeki ilk yılımızda heyecanlı ve dertli ilim talipleri olma yolunda adımlar attık. Lise birinci sınıftan itibaren değerli abilerimiz ve öğrenci arkadaşlarımızla haftada bir gün tatbik ettiğimiz kavram etütlerimizde hayata, İslam'a, Türkiye'de ve modern dünyada Müslüman olmaya dair okumalar yaptık, sorular sorduk, fikir alışverişlerinde bulunduk. Birbirimizden öğrendik, birbirimize öğrettik. Ufkumuzu böylece genişletmeye çalıştık. Adeta lise penceresinden üniversite havasını soluma gayretinde olduk. Birlikteliğimizin üçüncü senesinde Çağdaş Dünya Müslümanlarının problemleri üzerine yoğunlaştık. Bugünü hakkıyla anlayabilmek için yakın tarihimizi iyi bilmek gerektiği düşüncesiyle 20. yüzyıldan günümüze Müslümanlar için önemli olay, şahsiyet ve kavramları incelemeye çalıştık. Yaptığımız derslerde günümüz İslam Dünyası hakkındaki bilgilerimizin çok az olduğunu fark etmemiz bizi Müslümanların yaşadığı ülkelerin tarihsel, sosyal, kültürel ve ekonomik şartlarını araştırmaya sevk etti. Derslerde incelediğimiz makale, rapor, belgesel ve diğer materyallerin ışığında bir hafta sonu yoğun bir atölye çalışması yapıp yazılarımızı tamamladık.

Bu dergiyi yayınlarken kendimize ve okuyucularımıza yönelik belli başlı gayelerimizi sıralayacak olursak,

- Medyanın yapay gündeminde kendine yer bulamayan ya da çok az yer bulan zulüm altındaki Müslümanlardan haberdar olmak,
- Müslüman kardeşlerimizin dertleriyle dertlenip, günümüzde İslam'ın yaşadığı problemlerin üzerine kafa yormak,
- Derinlemesine bilmemiz gereken bu konularda yeni ufuklar, yeni perspektifler oluşturmak diyebiliriz.

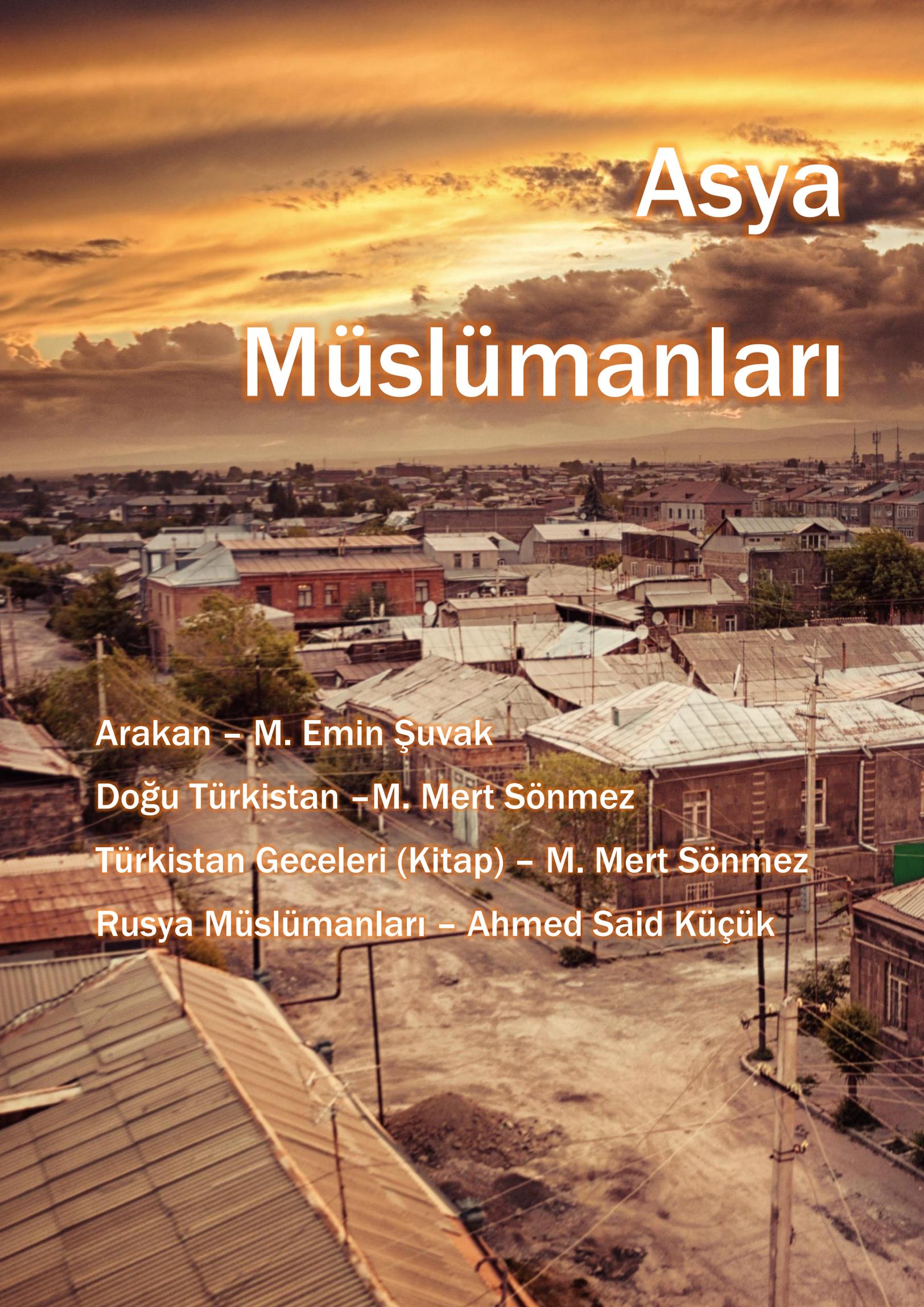
Böyle bir gayretin ürünü yıllar geçtikten sonra tekrar elimize alıp incelediğimizde ümmete dair heyecanımızı, dertlerimizi ve ilmimizi artırmış olmayı umuyoruz. Diliyoruz ki uzun vadede beraber nice güzel çalışmalar yapıp daha kaliteli ürünler ortaya koyalım, sadra şifa olalım. İlim gayesi etrafındaki bu birlikteliğimiz pekişsin, ebediyete medar olsun. Bununla birlikte okurlarımız, hakkıyla haberdar olmadığı bölgelerdeki Müslüman kardeşlerinin yaşadığı zor şartları görüp dertleriyle dertlenir, onlar için hem kavli hem fiili dualarda bulunur ve kendilerine verdiği imkânlardan dolayı Allah'a şükrederlerse dergimiz önemli bir boşluğu doldurmuş olacaktır.

Son olarak, okulumuzun kurulduğu günden beri bizlerin güven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya ve beceriler kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda kendimizi ifade etme, özgür, eleştirel düşünme ve iletişim kurma yeteneklerimizi geliştirme amacıyla yapmış olduğumuz bütün etkinliklerde her türlü maddi ve manevi desteklerinden dolayı Beyoğlu Belediye Başkanımız **Sayın Ahmet Misbah DEMİRCAN**'a teşekkürlerimizi bir borç biliriz.

Gayret bizden, Tefvik Allah'tandır.

İçindekiler

Asya Müslümanları	3
Arakan - Myanmar	4
Doğu Türkistan Coğrafyası.....	9
Türkistan Geceleri - Kitap Tanıtımı	13
Rusya Müslümanları.....	15
Arap Baharı	21
Suriye’de Yaşam Savaşı	22
Libya’da Arap Baharı	27
Mısır’da Arap Baharı.....	32
Kuzey Afrika Bağımsızlık Hareketleri	40
Tunus’un Bağımsızlık Ateşi	41
İslam Coğrafyasının En Batısı Fas.....	45
Libya Bağımsızlık Hareketleri	50
Cezayir’e Genel Bir Bakış	52
Filistin	55
Filistin Üzerine Bir İnceleme.....	56
Bosna Hersek	70
Bosna Hersek	71
Bosna’nın Kaderini Değiştiren Tünel.....	73
Bir Katliamın Tarihçesi Srebrenica!.....	76
Dayton Antlaşması ve Bosna’ya Bıraktığı Karmaşık Siyasi Yapı	80
11 Eylül	84
11 Eylül: Mahiyeti ve Amaçları	85
Öncesi ve Sonrasıyla 11 Eylül.....	90
11 Eylül’e Genel Bakış	95
İslamofobinin Kısa Tarihi	97
Bir Seslenişin Öyküsü - Film İncelemesi	102

An aerial photograph of a city during sunset. The sky is filled with dramatic, golden-orange clouds. The city below is densely packed with buildings, many with corrugated metal roofs. The overall atmosphere is warm and serene.

Asya

Müslümanları

Arakan – M. Emin Şuvak

Doğu Türkistan – M. Mert Sönmez

Türkistan Geceleri (Kitap) – M. Mert Sönmez

Rusya Müslümanları – Ahmed Said Küçük

ARAKAN-MYANMAR

Muhammed Emin Şuvak

Son yıllarda uluslararası medyada sıkça yer almaya başlayan Myanmar devletinin içerisinde yaşananlar insanlık tarihinde olamayacak türden. Çünkü ‘insanlık’ kelimesi, içerisinde binlerce değer barındırır. Bu değerleri hiçe sayan, tek gayesi çıkarları olan açgözlü, gözü dönmüş insanlar (!) yamyamların dahi tiksineceği eylemleri hiç çekinmeden ve utanç duymadan gerçekleştirebilmekteler. Yaptıkları bu gayri insani işleri ülke dışına duyurmak en büyük suçlardan sayılmakta. Bunları dışarıya ulaştırabilecek birinin olmaması da ayrı bir trajedi.

Çerçeveye geniş olarak bakıldığı takdirde işin içinde yine sömürünün, çıkarların konuştuğu çok net fark edilebilir. Dünya zalimlerinin çoğu zaman yaptığı düzenbazlıklar ne yazık ki burada da tıkrında. Fakat Myanmar’ın diğer sömürülerden en büyük farkı iç savaş olmamasıdır. Çünkü bir ülkede savaş olabilmesi için karşılıklı iki tarafın silahlı bir çatışma içerisine girmesi gerekir, silahlar çok basit de olsa. Ancak

Myanmar’da yalnızca tek tarafın silahlı bulunmakta ve karşısında bir direniş bulunmaksızın tek taraflı zulüm, yıkım, soykırım yapılmakta.

Çıkarların Bulunduğu Yerde

İnsan Teferruatır...

Güneydoğu Asya’nın orta büyüklükteki ülkelerinden biri olan Myanmar, tarihteki yolculuğunda birçok kez isim değiştirdi. İngilizler tarafından işgal edildiğinde ismine ‘Burma’, Fransızlar tarafından ise ‘Birmanya’ denildi. 1974’te resmi adı ‘Birmanya Sosyalist Cumhuriyeti’, 1988’de ise ‘Birmanya Birliği’ oldu. Son olarak ülkenin yönetimini ele geçiren askeri cunta, ülkenin adını ‘Birleşik Myanmar Cumhuriyeti’ olarak değiştirdi. Günümüzde hem Birmanya hem Burma hem de Myanmar olacak şekilde üç türlü anılmaya

devam ediyor. Yer altı madenlerinin de azımsanamayacak ölçüde olduğu Myanmar'ın, özellikle 'Sorunlu Bölge' olarak isimlendirilen Arakan Eyaletinde petrol, yakut, zümrüt gibi madenler bolca bulunur. Tabii bu kaynaklar birtakım kişilerin iştahını kabartır, onları sırtlanlar gibi ülkenin etrafına üşüştürür.

Sanayi devrimiyle başlayan süreçte enerji arayışı, gelişmiş ülkelerin bir numaralı meselesi oldu. Savunma sistemi güçlü olmayıp da zengin kaynaklar barındıran ülkeler bu süreçten itibaren yoğun bir savaş içinde buldular kendilerini. Myanmar'ın bulunduğu Asya kıtasında genellikle İngiltere hüküm sürdü diğer bir deyişle orayı sömürdü. Myanmar'a da aynı emelleri güderek 1800lü yıllarda girdi ve ülkeyi 120 yıla yakın bir süre işgal altında tuttu. Burada değinilmesi gereken en önemli konu ülkedeki Müslümanlar ile Budistlerin farklı tutumlarıdır. Budistler gelen her yönetime yardım etti, gönüllü asker oldu, pirinç ve ya gıda malzemeleri satmakta bir beis görmediler ancak Müslümanlar gelen sömürgeci devletlere karşı durdular, onlara yardım etmediler ve ticarete bulunmadılar. Bu da sömürünün önünde bir engel, yavaşlatıcı bir etmendi. İngilizlerin sömürüsüne engel teşkil eden Müslümanları ülkeden atmak, asimile etmek gerekiyordu. Çoğu ülkede yaptığı 'böl-parçala-yönet' stratejisi çerçevesinde ülkede kendisine maşa olabilecek en iyi topluluk Budistlerdi. Budistleri kullanarak hem ülkeyi iç savaşa sürükleyecekler hem önlerindeki engelleri kaldıracaklar hem de kendilerine çamur bulaşmadan sömürülerini yapacaklardı. Nitekim böyle de oldu. Budistlerden her türlü lojistik ve silah desteğini esirgemeyen İngiltere, elini kana bulamadan emeline ulaştı. Müslümanların Budistler için büyük bir

tehlike olduğu propagandasını sürekli gündemde tutan İngilizler, yaptıkları yalan haberler, sahte fetvalar, iftiralarla Budistleri Müslümanlara düşman ettiler. Öyle ki dünya üzerinde hiçbir Müslüman'ın yapmayacağı, yapamayacağı bir benzetmeyi onlara layık gördüler. Olayların başlangıcı üç Müslüman gencin bir Budist rahibenin ırzına geçmesi olarak gösterildi.

Galeyana gelen ve namuslarını temizleyeceklerini söyleyen Budistler dünyanın bihaber olduğu bu ülkede istedikleri gibi Müslümanları katledebildiler. Bölgede genel olarak iki ırk bulunuyor: Biri İslam inancına sahip, Sünni bir halk olan Rohingyalılar diğeri de Budist olan Rakhineler. Bölgenin adına Rohingyalıların yoğunlukta olmasına rağmen Arakan (Rakhine) deniyor. Çünkü buradaki Müslümanların geçmişi inkâr ediliyor, mülteci olarak geldikleri ve azınlık oldukları söyleniyor. Aksi takdirde onları ana vatanlarından atmak kolay olmazdı. Hindistan'dan ve Bangladeş'ten geldikleri söylendi. Camiler Budist tapınağına çevrildi, mezarlıklar yerle bir edildi. 1962 yılında yönetimi ele geçiren İrkçi askeri cunta rejimi de vatandaşlık haklarını ortadan kaldırdı. Hukuki, ticari, hatta insani hiçbir hakkı kalmayan Müslümanlar üzerinde büyük bir katliam başlatıldı.

Katliam o hale geldi ki İngiliz destekli bir radyoda Müslümanları öldüren kişilere Müslümanların malları ve topraklarının hibe edileceği ilan edildi. Budist rahipler Müslümanları öldürmenin gerekliliğini vurgularken Buda'nın öğretilerindeki 'İnsan öldürmek yasak' maddesini kimse dikkate almadı. Müslümanları katletmek serbest, hatta gerekli gibi gösteriliyordu. Toplu katliamlar yapılıyor ve bir direnç oluşamıyordu. Rohingya'lar zorunlu göçe tabi tutuluyor, ya da öldürülüyorlardı. Rohingya'ların boşalttıkları yerlere ise Budistler yerleştiriliyordu. Bölgeye yerleşen Budistlere devlet eliyle yardımlar yapılıyor, imtiyazlar veriliyordu. Yapılan bu çaplı asimile çalışması sonuç vermeye başladı. Çaresiz kalan Müslümanlar, komşu ülkelere göç etmek zorunda kaldılar. Başlarda azınlık olarak itham edilen ama bölgedeki nüfusun neredeyse yarısını oluşturan Rohingya'lar şu an gerçekten azınlık durumuna düştü. Yüz binlerce insan öldürüldü, 3 milyondan fazla kişi de mülteci olarak komşu ülkelere kaçtı. Rohingya'lar resmen kendi ülkelerinde insandan sayılmıyor, reddediliyorlardı. Yapılan yeni tapınakların yapılış tarihlerinin çok eski olduğu gösterilmeye çalışılıyor, Müslümanlığı çağrıştıran yer isimleri değiştiriliyordu. Tarihi örtbas etmek için yapılan çalışmalar Rohingya'ları reddetmek içindi. Hâlbuki tarihe bakıldığı zaman Müslüman olan Rohingya'ların burada bulunmasından öte devlet dahi kurdukları kesin olarak ifade edilebilir.

Rohingyalıların İslam ile tanışmaları 8.asra dayanmaktadır. Arap tüccarlar aracılığıyla ülkeye gelen İslam çoğu yerde olduğu gibi burada da hızla yayılmıştır ve 15. asırda ülke kralı Naramaikle'nin da İslam'ı kabulü ile Arakandaki ilk İslami devlet

kurulmuştur. Arakan İslam Krallığı kendi paralarını bastırmış, paraların üzerine kendi kültürlerini andıran figürler nakşetmişler, Arap harfleriyle Kelime-i Şehadet yazdırmışlardır. Müslüman olmayan bir devletin böyle bir para üretmesi, kullanması mantık dışıdır. Ayrıca bölgedeki yer isimleri ve eşyaların adları gibi değişik etimolojik olgular da bölgenin Müslümanlara ait olduğunu kanıtlar niteliktedir. 1780li yıllarda da Burmalılar ile girilen savaşta Arakan İslam Krallığı yenik düşmüş ve Burmalıların işgali altında kalmıştır.

Bunları tamamen reddeden Budistler hala Rohingya'ların Hindistan'dan geldiğini öne sürmekte, onlara vatandaşlık hakkı vermemede, onları insan yerine koymamada ve son hızla asimile etmede ısrarcıdır. Öte yandan, ülkenin bağımsızlığını kazanmasın öncesinde, 1931-2 tarihleri arasında Londra'da düzenlenen Burma konferansına katılan 24 delege arasında Rohingya'ları temsilen kimse bulunmamıştı. Arakan bölgesini temsilen Budist Maghlardan oluşan bir grup gitmişti.

1948 yılında İngiliz sömürgesi fiilen bitti. Yapılan antlaşmalarla Arakan bölgesi Burma'ya bırakıldı. Bunun en büyük nedeni

Burmalıların Taylandlılar gibi İngilizlere hem asker hem de yiyecek temin etmeleriydi, hem de ajanlık yapıyorlardı. Böylece İngilizler Arakanı Budist Burmalılara, Patani'yi de Budist Taylandlılara bıraktılar. O zamandan beri bu iki İslam beldesinde Müslümanlara yönelik sistematik bir devlet terörü işlemektedir.

Burma bağımsız olduktan sonra Rohingya'lar devamlı olarak Budistlerin Baskı ve zulümleri altında kaldılar. On yıllardır süregelen bu insan ayıbına karşı Rohingya'lar da silahlanmak zorunda kaldılar. Karşılıklı olarak büyük çatışmalar her iki tarafa da büyük zayıflık verdi. Birmanya Sosyalist Cumhuriyeti de buna izin vermemek için haince bir plan yaptı. Zamanın devlet başkanı, Müslümanların kuvvetli olduğu birkaç şehre gidip 'Eşit Vatandaşlık' vaadinde bulundu. Müslümanların zaten amacı olan bu teklif kabul edildi. Karşılıklı anlaşma ve silah

bırakmadan sonra direnişte yer alan herkes devlet eliyle asıldı. Yönetime karşı mukavemette bulunacak kimse kalmayınca, Budist Burma devleti sistematik bir şekilde katliam ve şiddet uygulamalarına devam etti.

1962 yılında General Ne Win başkanlığındaki askeri cunta yönetime el koydu. Fakat Rohingya'lar için hiçbir şey değişmedi, aksine zulümler daha da arttı. Müslümanların bütün mallarına el konuldu. Evlere sık sık devlet eliyle baskınlar yapıldı. Bu sefer de Rohingya'lara 'Bangladeşli kaçak balıkçılar' denildi. Müslümanlar zorla evlerinden atılıp, öldürüldü. Gözü dönmüş Budist milisler mal ve toprak alabilmek için seri bir şekilde Müslüman katletti. İngilizlerin yaptığı yoğun propaganda ve iftiralar Budistler ile Müslümanların arasına o kadar büyük bir kin yerleştirdi ki artık Budistler yalnızca Rohingya'ları ülkeden atmak, mallarına ve topraklarına el koymak için değil, sırf

katletmek için öldürmeye başladılar. O kadar ki, bu büyük katliam ve zulme dayanamayan yüz binlerce Rohingya, sınır komşusu olan Bangladeş'e kaçmaya çalışırken sınırdaki konuşlanan Budist milisler ülkeden kaçmaya çalışanları dahi katlettiler. Askeri cunta yönetimi de insan dahi kabul etmediği Rohingyalıların yerlerinde Budistleri yerleştirme işlemine hız verdi ve Arakanı hızla asimile etti.

1,5 milyon Rohingyalının çarelerinin tükendikten sonra kurtuluş kapısı görerek kaçtığı Bangladeş devlet yönetiminin hali ve tavrı gerçekten içler acıtıcı. Devlet yönetimi kendi halkına dahi çare bulamaz durumda. Ülkede açlık ve sefalet hüküm sürerken, Bangladeş'in 1,5 milyon mülteciye vereceği hiçbir şeyi yok. Devlet yönetimi de bu duruma karşın mülteci kamplarını yaşanmaz hale getiriyor ki gelen mülteciler burada durmak istemesin ve gerisin geriye dönsünler. Son olarak Haziran 2012 de artık mültecilere yapabilecek bir şeyleri kalmadığını belirten Bangladeş yönetimi sınır kapılarını kapattığını açıkladı. Kısacası Rohingyalıları ölüme terk etti. Böylece, gideceği hiçbir yerleri kalmayan, kendi yurtlarında insan yerine dahi konmayan Rohingyalılar dere kenarlarında, ormanlarda hayatlarını idame ettirmeye çalışıyorlar. En büyük sorunlardan biri de çocukların çok erken evliliği. Çocuklar Buluğa erer ermez kaçırılmamaları için evlendiriliyorlar. Çünkü belli bir yaşa gelen çocukların erkek olanları organ mafyası, kız olanları ise fuhuş çeteleri tarafından kaçırılıyor. Hayatları her yönden bitirilmiş olan bu insanların yapabilecekleri hiçbir şey yok.

Sonuç olarak elini kana bulamadan, bir maşa aracılığıyla ülkeyi birbirine düşüren

İngilizler Müslümanların Arakandaki varlıklarını azami seviyeye indirdi, direnci kırdı ve önlerinde sömürü için hiçbir engel kalmadı. Budistler ise kendi ülkelerine yaptıkları ihanetle, belki de Müslümanları katlederek aldıkları birkaç metre kare topraklarla kalakaldılar. Dünya herkese fazlasıyla yetebilecekken hayatı sorgulamayıp mal hırsına kapılmanın doğurabileceği sonuçlar gözler önünde.

Peki bu olayların sonucunda kim kazandı? Müslümanları yıllar boyu katleden Budistler mi, çaresiz kalıp onları ölüme terk eden komşu ülkeler mi, suçları bulunmamasına rağmen hayata tutunabilecekleri, yaşayabileceği yer kalmayan Rohingyalılar mı, yoksa gözünde bunların hiçbir değeri olmayan, tek derdi enerji kaynakları olan sömürgeci devletler mi?

Kazanan tek grup var. Onlar da şu an bizlerle değil...

Kaynak:

-Aslan BALCI ve Sadık ŞANLI (2013) Myanmar - Arakan Raporu
<http://www.gasam.org.tr/uploads/GASAM%20-%20MYANMAR%20-%20ARAKAN%20RAPORU.pdf> (13 Nisan 2014)

- İsmail Hakkı Göksoy. "Myanmar" İslam Ansiklopedisi
<http://www.islamansiklopedisi.info/> (13 Nisan 2014)

DOĞU TÜRKİSTAN COĞRAFYASI

Mert Muhammed Sönmez

Çin'in batısında Rusya'nın doğusunda yer alan Doğu Türkistan coğrafyasında Sincan Uygur Özerk Bölgesi bulunur. Bölgenin Rusya, Çin, Hindistan, Pakistan başta olmak üzere on farklı ülkeye sınırı vardır. Uzak Doğu ile Orta Doğu arasında köprü görevi üstenen Doğu Türkistan toprakları, İpek Yolunun bir kısmına dahi ev sahipliği yapmıştır. Başkent olan Urumçi'de (Urumqi) kara ve demir yolları bölgenin stratejik önemini arttırmaktadır.

Bu özellikleriyle Doğu Türkistan gelişmek ve kalkınmak için oldukça iyi bir potansiyele sahiptir. Fakat ne yazık ki

bölgede bulunan halk, bölgesel ve küresel güçler tarafından bastırılmış ve bölgenin kalkınması engellenmiştir.

Bölgenin iki büyük tarım arazisi bulunmaktadır. Bir tanesi, Doğu Türkistan'ı tam ortadan ikiye bölen Tanrı Dağları'nın güneyindeki Tarım Havzasıdır. Diğeri ise bu dağların kuzeyinde kalan Cungarya Havzasıdır. Tarım Havzası'yla karşılaştırılınca yüz ölçümü daha küçük olan Cungarya Havzası'nın toprakları daha verimlidir. Tarım Havzası'nın içinde

dünyanın en büyük çöllerinden biri olan Taklamakan Çölü bulunur.

Yeraltı zenginlikleri söz konusu olduğunda Doğu Türkistan, Asya kıtasının güzide bölgelerinden biri olarak kabul edilebilir. Bölgede 118 farklı maden türü bulunmaktadır. Bu maden türlerinden krom, taş pamuğu, demir, pırlanta, altın, gümüş ve 23 farklı maden türü daha çıkartıldıktan sonra işlenmesi için Çin'e gönderilmektedir. Aynı zamanda yakın insanlık tarihi içerisinde büyük bir önem taşıyan enerji kaynaklarından olan kömür, modern hayatın ve sanayileşmenin doğal kaynağı olan petrol açısından da oldukça zengin bir bölgedir. Bulunan kömür rezervleri Çin'in toplam kömür rezervlerinin üçte birini oluşturmaktadır.

Nüfusun yarıya yakını Müslüman Uygurlardan, %37'lik kısmı Çinlilerden oluşmaktadır. Geriye kalan kısım Kazaklar, Huiler, Moğollar, Ruslar gibi farklı milletlerden oluşmaktadır. 2010 sayımına göre on milyonu Müslüman, dokuz milyonu Han milletinden ve üç milyonu diğer milletlerden olmak üzere toplam nüfus 22 milyondur. Han Çinlileri başkent Urumçi ve petrol şehri Korla gibi kentsel bölgelerde yoğunlaşmıştır. Uygurlar ise anavatanlarında, Taklamakan Çölü'nün çevresindeki kasabalar ve köylerde bulunmaktadır. Tarihsel süreç incelendiğinde Türk nüfus oranının giderek azaldığı, Çinlilerin nüfus oranının ise hızla arttığı açıkça görülebilir.

İki Büyük Devletin Bölge Üzerindeki Hâkimiyet Mücadelesi

Yukarıda bahsinin geçtiği gibi; Doğu Türkistan stratejik konumu, tarım arazileri ve yeraltı zenginlikleri bakımından Asya'nın ortasındaki bir inci gibidir. Bu durum Asya'da ki bölgesel güçlere (Rusya

ve Çin) Doğu Türkistan topraklarını son derece cazip kılmıştır. Bölgenin işgal serüveni 19. yüzyılın ikinci yarısında; Çarlık Rusya'nın bölgeyi batı kısmından başlayarak, parça parça kendi topraklarına ilhak etmesiyle başlamıştır. Bu durumdan oldukça rahatsız olan batılı devletler Rusya üzerinde baskı kurmaya çalışmışlardır.

'Batılı Bir İstisna; İngiltere'

İlginç bir şekilde İngiltere bölgedeki Rusya işgalini sonuna kadar desteklemiştir. Bölgeye Hindistan üzerinden Osmanlı tarafından gönderilen yardımları engellemiştir.

Rusların Doğu Türkistan bölgesinin batı kesimlerini işgali devam ederken Çin otoritesi zayıflamış, akabinde bölgede 1933 yılında 'Doğu Türkistan İslam Devleti' isimli bir Türk-İslam devleti kurulmuştur. Bölgede hiçbir şekilde bağımsız bir Türk-İslam devleti istemeyen İngiltere, Rusları bu devletin ileride kendilerine sorun çıkartacağına inandırarak bölgede bir savaş başlatmıştır. Osmanlı'nın bölgeye yaptığı desteklerden ulaşanlar sayesinde silahlanabilen Doğu Türkistan İslam Devleti, Rusya ile çatışmaya başlamıştır. Savaş sırasında ülke lideri Niyaz Hoca vefat edince, bölge İngiliz ve Rus desteği ile Çin hâkimiyeti altına girmiştir. Başkenti Kaşgar olan Doğu Türkistan İslam Devleti ancak dört ay ayakta kalabilmiştir. Ayakta kaldığı süre boyunca bu devlet Sultan Abdülaziz

adına hutbe okutmuş ve sikke bastırıştır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin büyüklüğünün mükemmel bir örneğidir.

Daha sonra bölgede bağımsız devletler kurulsa da başta İngiltere ve Çin olmak üzere küresel ve bölgesel güçler kurulan devletlerin yıkılması için uğraşmış, nitekim başarmışlardır.

Günümüzde dahi bu politikanın İngiltere tarafından sürdürüldüğünü görebiliriz. Bilfiil bölge hakkında bir şey yapmayan İngilizler, kendi politikalarını 'ustaca sessiz kalma' (masterly inactivity) olarak adlandırmaktadır. Olaylara herhangi bir şekilde, olumlu yahut olumsuz tepki göstermemeleri, İngilizlerin Çin'i desteklediğinin bir kanıtıdır.

Doğu Türkistan bölgesi 19. yüzyıldan beri kendi yerel halkı tarafından yönetilmemiştir. Bölge sürekli bir dış gücün hâkimiyeti altındadır ve bu durum bölge üzerinde birçok politika uygulanmasına sebebiyet vermiştir. Günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti'nin özerk bölgesi olan Doğu Türkistan üzerinde Çinlilerin uygulamaları insan hakları ihlallerinin başını çekmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin günümüzde Doğu Türkistan politikasının ana amaçlarından biri bölgede bulunan yerel halkı asimile etmektir. Bunu sağlayabilmek için farklı yollara başvuran Çin Hükümeti ilk önce ekonomik ayrımcılık çalışmalarına başlamıştır.

'Ekonomik Ayrımcılık'

Bir bölgede ekonomik dengenin sağlanması diğer toplumsal ayrıcalıkları beraberinde getirmektedir. Belli bir kesimin çeşitli şekillerde daha düşük şartlarda yaşaması kesinlikle bir tesadüf değildir. Ekonomik dengenin sağlanmasında belirleyici

etkenlerin toplum ve devlet olduğu göz önünde bulundurulduğunda bölgedeki Müslüman kesimin fakirliğinin sebebinin Çin Devleti olduğu söylenebilir. Bölgede Han nüfusunun yoğunlukta olduğu yerleşimlerde kişi başına düşen milli gelirin, Uygurların yoğunlukta bulunduğu yerleşimlerdeki milli gelirden yüksek olduğu araştırmalarla sabitlenmiştir.

Türkistan'ın güney bölgesinde kişi başına düşen gelir Doğu Türkistan ortalamasının yarısıdır ve bölgenin %95'i Uygurlardan oluşmaktadır. Uygur halkı anavatanlarında fakirliğe mahkûm edilmiştir.

Doğu Türkistan'daki Müslümanların Çinli halka oranla daha düşük yaşam şartlarına maruz kalmaları büyük bir asimilasyon çalışmasıdır. Müslüman halk ötekileştirilerek bölgedeki Çin hâkimiyeti güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Çin'in ihracat odaklı gelişen doğu bölgesi ile ekonomik açıdan daha az ilgi gören batı bölgesi (Doğu Türkistan) arasında her geçen gün artan bir gelişmişlik düzeyi farkı bulunduğu gözden kaçırılmaz.

Çin Devletinin 1982 anayasasında azınlıklara geniş çaplı haklar sunulmasına rağmen Doğu Türkistan'da bu hakların hiçbir şekilde kullanılmadığı bilinmektedir. Hatta özerk bölge yöneticilerinin 'karar alma ve uygulama' özelliklerinin bulunmadığı BM'nin Doğu Türkistan İnsan Hakları Raporu'nda yer almaktadır.

‘Geçmişten Koparılan Uygurlar’

Bölgede ekonomik ayrımcılık ile asimilasyon çalışmaları aynı zamanda kültürel olarak da yapılmaktadır. Doğu Türkistan Cumhuriyetinin bayrağı olan mavi üzerine beyaz hilal ve beş köşeli yıldız, günümüzde bölgede kullanıldığı takdirde kullanan kişilere hapis cezası uygulanmaktadır. Bu durum Doğu Türkistan'daki yerel halkın bağımsızlık düşüncesini kırmayı ve kökleri ile olan bağlantılarını koparmayı amaçlayan bir politika izlediğinin açık bir kanıtıdır.

Çin yönetimi İslam'a karşı yıllardır baskıcı uygulamalarda bulunmaktadır. Müslümanların dini görevlerini yapmalarını engellemekte, gençlerin camiye girmelerini yasaklamakta, Uygur kızlarına tecavüzlerde bulunmakta ve bu kızların pazarlanmaları

ile ilgili gayri insani organizasyonlar yürütülmektedir. Bu uygulamalar halkı isyana teşvik etmekteyse de Çin'in sert müdahalelerinden dolayı son yıllarda bölgedeki direniş kırılmıştır. Olaylar sırasında ve sonrasında öldürülenlerin sayısı oldukça fazladır ve sayı tam olarak bilinmemektedir. Bununla beraber hapse atılanların sayısı ve daha sonra bu insanlara neler yapıldığı ve nerede oldukları meçhuldür.

"Yıllardır farklı dış güçlerin zulmüne maruz kalan ve hala benliğini, namusunu ve kültürünü korumaya çalışan Doğu Türkistan, şimdi ve gelecekte İslam dünyasının kendisine yüzünü dönmesini beklemektedir."¹

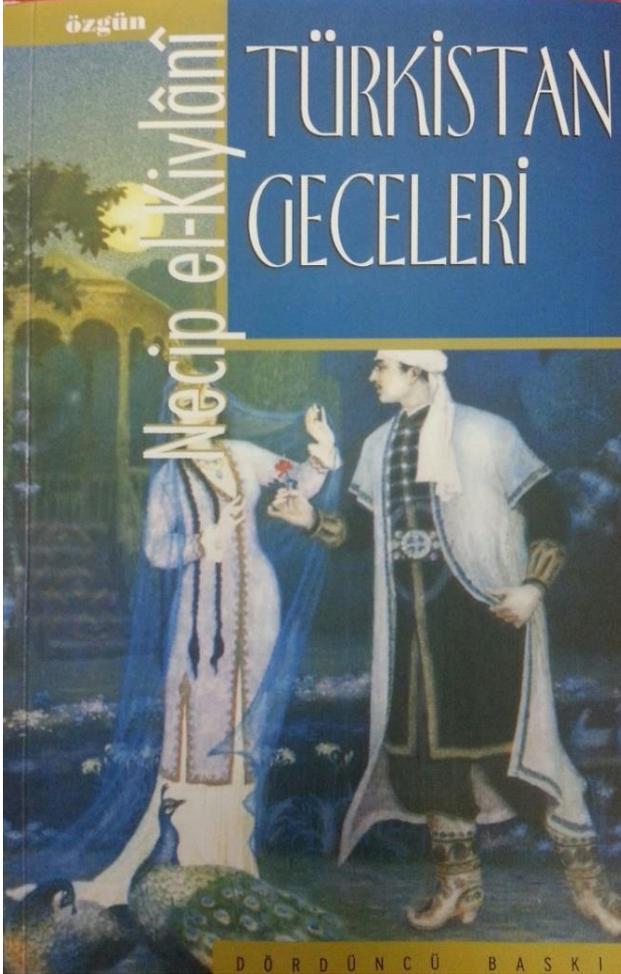
Kaynak(Erişim: Nisan 2014):

www.wikipedia.com
Büyük İslam Ansiklopedisi

¹ Kampüsten Dünyaya, Sayı 4, sayfa 24

KİTAP TANITIMI

Mert Muhammed Sönmez

Türkistan Geceleri adlı kitabın yazarı Necip el-Kiylânî, 1931'de Mısır'ın el-Garbiye iline bağlı Şerşabe köyünde doğdu. 1960'ta Tıp Fakültesini bitirdi ve operatör doktor oldu. Doktorluk mesleğine devam ederken bir edebî çalışmalarını yayımlamaya başladı. Dünya İslâmî Edebiyat Birliği'nin önemli üyelerinden ve İhvan-ı Müslimin'den olan Kiylânî'nin romanları birçok yabancı dile tercüme edildi.

Yazarın roman ve hikâyelerindeki ana tema, İslam dünyasının varoluş ve kimlik mücadelesidir. İslam dünyasının her karışında karşılaştığımız bu mücadelelerden Kiylânî'yi en çok etkileyen isim, kendisinin de belirttiği gibi, büyük İslam mütefekkeri Muhammed İkbâl olmuştur. Yazar ömrü boyunca bir İslâmî edebiyat biçimi oluşturmaya harcamış; amacının "İslam'ın en önemli tarihi dönemlerini zevkle ve bir sanat havası içinde okutmak" olduğunu bizzat dile getirmiştir. Eser, Doğu Türkistan bölgesinin hemen ardından kaleme alınmış ve ilk baskısı 1982'de yapılmıştır. Bu nedenle dönemin zihniyetini ve yaşanan olayları daha canlı bir şekilde okuyucuya aktarmaktadır. Kitabın 4. baskısı Özgün yayın evi tarafından çıkartılmıştır.

Doğu Türkistan'daki Müslümanların Çin'e karşı yürüttükleri akıl almaz mücadeleyi anlatan *Doğu Türkistan Geceleri* adlı eseri aynı zamanda bir aşk hikâyesidir. Zamanın Kumul şehrinin Çinliler tarafından işgal edilmesinden sonra, sarayın hizmetlisi Mustafa ve yine saray görevlilerinden Necmetülleyl arasındaki aşkı konu alır. Çinlileri def etmek amacıyla kurulan cihad ordusuna katılan Mustafa ile sarayda bekleyen Necmetülleyl'in akıbetinin ne olacağı belli değildir. Mustafa şehadet şerbetini tadacak mı, yoksa zafer ile geri dönüp Necmetülleyl ile evlenecek mi?

Kitap bir yandan bu aşk hikâyesini anlatırken, diğer yandan Çin işgaline karşı ne yapacaklarını şaşırان Uygurları, Hoca

Niyaz ile Kumul başkanı arasındaki yazışmaları ve izlenen siyasi yolları anlatmaktadır. Çin ordusunun üzerine korkmadan ilerleyen Uygurlar arasındaki heyecan ve tutku kitabın satırları arasından rahatlıkla görülebiliyor. Can alıcı noktalara değinen ve oldukça akıcı bir anlatımı olan 'Doğu Türkistan Geceleri' bölgedeki Müslümanların yaşadıklarını öğrenmek için yararlanılabilecek bir kitaptır.

Kitaptan Bir Kesit

Hoca Niyaz Hacı'nın işgal karşısında etrafındakilere yaptığı bir konuşma;

" Böyle tehlikeli ve büyük hadiseler asla bölünmeye, başka bir deyişle taksim ile çözümlenecek bir mesele değildir. Bunlar, el birliğiyle ve sağlam planlarla çözümlenebilir. Zafer kazanmış olan, hezimete uğrayana asla asalet bağışlamaz. Bütün kötülükleri ve angarya işleri hezimete uğrayanın sırtına yüklerler. Temiz halkımız iki cehennem arasındadır; Bir yanda Rus cehennemi, diğer yanda Çin cehennemi. Zehirli mızraklar etrafımızı sarmıştır. Toplar.. ateşler.. fesat..ha bire yaklaşıyor. Ben hristiyan misyonerleri çok iyi tanırım. Onlar, zayıflayacağımız, dağılıp yok olacağımız zamanı bekliyorlar. Anlıyor musunuz? İstenilen yok olmamızdır!.. Tüm güçleriyle bize, bizim içimize, bize yabancı görüşler sokmaya çalışıyorlar. Tek çıkar yolumuz, elimizdeki Kur'an'a, asla şaşırmayan rehberimize sadık kalmak, onun etrafında odaklaşmaktır. Yani kenetlenmektir... Anlıyor musunuz? "

İşgal sonrası çevresindeki insanların dirençlerinin kırılmaması, teslim olmamaları için Hoca Niyaz'ın yaptığı bu konuşmayı kitabın ilk sayfalarında bulabilir, öncesini ve sonrasını inceleyerek

işgal sırasında Müslümanların neler yaşadığını anlamaya çalışabiliriz. O dönemden bu yana her geçen gün artan bu eziyet süreci, dünya medyasına ve Müslüman âlemine gösterilmiyor. Bölge hakkındaki bilgimiz çok az. İslam dünyasının bir an önce oradaki kardeşlerine yardım eli uzatması gerekmektedir.

RUSYA MÜSLÜMANLARI

Ahmed Said Küçük

Rusya Müslümanlarının Tarihteki Azınlık Sorunu

Rusya Avrupa ve Asya kıtalarında toprakları olan, sanayi bakımından gelişmiş, toprakları ve tarım arazileri geniş olan bir ülkedir. Farklı milletlerden ve farklı dinlerden halkları içeren bir yapıya sahiptir. Yaklaşık topraklarında 120 milyon Ortodoks, 600 bin Katolik ve 1,1 milyon Lutheryen'in yanında 14 milyon Müslüman, 230 bin Musevi ve 900 bin Budist yaşamaktadır.

Talas savaşından sonra Müslüman olan Türkler Asya'ya yayılmış ve tarih boyunca Rusya'ya yakın yaşamışlardır. Rusya Asya'da yayılmacı bir politika ile Müslüman Türklerin topraklarını işgal etmiş ve Müslümanların azınlık statüsüne düşmesine neden olmuştur. Ortodoks Rusya İslam karşıtı politikası ile bu bölgedeki Müslümanları asimile etmeyi amaçlamıştır.

Rusya'nın içte ve dışta uyguladığı bu politikayı bilmek, gelişimini inceleyebilmek ve bu zamandaki zulümleri anlayabilmek için Rusya'nın tarihini bilmek gerekmektedir. İnşallah bu yazımda Rusya'nın Müslümanlarla tarih içindeki ilişkilerini, yaptıkları zulümleri ve nedenlerini anlatmaya çalışacağım.

Rusya'nın Ortodoks Olması ve İslam Karşıtı Politikaları

Rusların Ortodoksluğu kabul etmesi Kiyef (Kiev) Devleti zamanına rastlar. Kiyef şehri Rus kavramının Slavlar üzerinde yaygınlaşmasının ve Ortodoksluğun yayılmasının kaynağı olduğu için "Rus şehirlerinin anası" olarak anılmıştır.

945'te ölen Kiyef Knezi İgor'un dul eşi Olga'nın İstanbul'u ziyaret etmesi (957) ve burada vaftiz edilmesi, ülkesine Hıristiyan din adamları gönderilmesini talep etmesi ile Rus-Ortodoks ilişkileri başladı. Bu dönemlerde Katolik ve Ortodokslar arasındaki mezhep çatışmaları şiddetli değildi. Roma veya Konstantinopol istikametinde Hıristiyanlığa geçmek, Hıristiyanlardan yardım almanın ön şartını teşkil etmekteydi. Bu Müslüman-Tatar dünyasının yanında ve tehdidi altında kaçınılmazdı. Zaman içinde Pagan anlayışı yerine Ortodoksluk anlayışı Rus toplumları arasında yaygınlaştı.

13.yy'da başlayan Moğol/Tatar akınları sonucu Güney Rusya Moğol İmparatorluğu'na katıldı. Kuzey Rusya ise Batu Han devrinde Altın Orda Devleti tarafından ele geçirildi ve Kiyef yağmalandı. Tatar idaresi kendisine bağlı knezlerin iç işlerine karışmadı, knez seçimlerinde etkili oldu ve sadakatlerinin temini için oğullarını rehin olarak hanın sarayında tuttu.

Tatar idaresi dini açıdan Ortodoks kilisesine dokunmamış, iç işlerine karışmamıştır. Tatar hakimiyeti idari, mali, askeri ve kültürel olarak Rusları etkilemiş olsa bile Ruslar tarafından her zaman yabancı bir idare olarak algılanmıştır.

Bizans'ın yıkılışı (1453), Avrupa'da Ortodoks halklar içinde gelişen Osmanlı fütuhata, Kuzey'de Altın Orda Devleti'nin çöküşüyle Kazan ve Kırım hanlıklarının bölgeyi denetimleri altına almaları, buralarda yaşayan Ortodoksların iltica

edebilecekleri yegane güç olarak Moskava Devleti'ni bırakmıştır.

Rus-Ortodoks Devleti Moskova ekseninde gelişimini sürdürdü. İstanbul'un Türklerin eline geçmesinden dolayı Moskova'nın üçüncü Roma olduğu ileri sürüldü. Bu görüş aslında İslam düşmanlığını ifade etmekteydi.

Ruslar bu tarihten sonra yayıldıkları bölgelerde bu aşırı Ortodokşu politikayı sürdürmüş ve kendi inancından olmayan, sadece Müslümanlar değil, diğer inançlara mensup halkları asimile etmeyi amaçlamıştır.

Çarlık Rusya'sında Müslümanlar

Ruslar ile Müslümanların ilk teması İdil Bulgarlarının 10.yy'da İslamiyet'i kabulü ile başladı. 4.İvan (korkunç) 1552'de Kazan'ı işgali ile Rusya ilk defa Müslüman bir tebaaya sahip oldu. Daha sonra Astarhan (1556), Sibir (1598), Kâsım (1681), Kırım (1783) hanlıklarının ortadan kaldırılması, 1810'lu yıllarda Kafkasya'nın ve 1847-1881 yılları arasında Türkistan'ın işgali ile Rusya'daki Müslümanların sayısı arttırıldı. Özellikle Rusya'nın 1856'da Batı'daki ilerleyişinin sekteye uğratılması ile Rusya Asya'ya doğru yayılmaya başladı. Bahsettiğimiz gibi bu tarihlerde Türkistan/Taşkent (1865), Hucend (1866), Semerkant ve Buhara (1868), Hıve (1873), Hokkand/Fergana (1876) hanlıklarını ele geçirip Asya'daki en büyük güç haline geldi.

Ruslar ele geçirdikleri bu toprakların sakinlerini rahat bırakmamış, özellikle Müslümanları asimile etmeye çalışmışlardır. Müslümanlar ekonomik yönden ağır bir şekilde istismar edilmiş, dini ve kültürel gelişimleri sekteye uğratılmış ve milli benlikleri zedelenmiştir.

Daha Kazan'ın işgalinden 3 yıl sonra(1555) Rusya bu bölgede kitlesel Hıristiyanlaştırma hareketi başlatmıştır. Rusya Müslüman ahalinin zanaat sahibi olmasını engellemiş, ticaret erbabını ziraatle uğraştırmış, yanlarında silah veya silah olabilecek keskin demir aletler taşımalarını bile yasaklamıştır. Müslümanlar Rus idaresine hizmet veren askeri birlikler içinde asimile edilmeye çalışılmış ve bir kısmında başarılı olunmuştur.

17.yy'ın ikinci yarısında Rus hakimiyeti yerleştikçe aynı oranda baskı arttırılmıştır. Müslüman feodal beylerin ölümünden sonra vaftiz edilmemiş varislerine mirastan pay verilmemiştir. Büyük toprak sahibi Müslümanların Hıristiyan olmamaları halinde topraklarının müsâdere edileceği ilan edilmiş ve uygulanmıştır. Daha küçük toprak sahipleri dinlerini muhafaza edebilmiş ancak bunlar da Rus hükümeti tarafından angarya işlerde çalıştırılmışlardır. Müslümanların verimli toprakları ellerinden alınmış, daha verimsiz topraklara yerleştirilmişler ve daha ağır vergiler alınmıştır. Zorla askere alınmaları ve idarecilerin keyfi uygulamaları 18.yy'da Müslümanların doğuya doğru Urallar'a ve güneydoğu steplerine kaçmalarına yol açmıştır.

Dini bakımdan baskı altında olan Müslümanlar 18.yy'da zorla Hıristiyanlaştırma (misyonerlik) uygulamasına tabii tutulmuştur. Bu zamanlarda misyonerlik kurumu oluşturulmuştur. Bu kurum Müslümanların köyüne gidip onlara zorla Hıristiyanlaştırma belgesi imzalatmaya çalışmıştır.

Müslümanların oturduğu bölgelerde Rusların ve vaftiz edilmiş Tatarların bulunması ve Müslümanların bu bölgelerden uzak tutulması bahanesiyle camileri yıkılmıştır. 1742'de Kazan eyaletinde kayda geçirilmiş 536 caminin 418'i tamamen yıkılarak ortadan kaldırılmıştır.

Bütün bunlara rağmen istenilen sonuç alınamamıştır. Animistlerin çoğu Ortodoksluğa geçmesine rağmen Volga bölgesindeki Müslümanların sadece %3'ünün Hıristiyan olduğu tahmin edilmiştir. Artan baskılar sebebiyle 18.yy'ın ilk yarısında Volga bölgesinde huzursuzluk belirtileri gösterilmesi ve ayaklanmaların çıkması sebebiyle Rusya hükümeti baskıcı politikasını gözden geçirme kararı aldı. Baskı ile bir sonuç alınamayacağını anlayan Çarlık Rusya 1755'ten sonra genelde zorlayıcı önlemlerden vazgeçti ve yeni camilerin yapımına izin verdi. 1763'te zorla Hıristiyanlaştırma kurumu kapatıldı.

Baskılara tepki olarak ortaya çıkan ayaklanmaların artması sonucunda 2. Katerina devrinde dinlere hoşgörü ile yaklaşılacağı resmen ilan edilmiştir (1773). Müslümanların artan baskılar nedeniyle topluca göç etmeleri Rusya'yı ekonomik

sıkıntıya sokmuştur. Bunun önlenmesi için Müslüman din adamları devlete ısındırılmaya çalışılmıştır.

Çarıçe'nin 1767'de Kazan'ı ziyareti münasebetiyle ilk defa Müslümanların parasal yardımıyla cami yapımına izin verilmiştir(bugünkü Mercânî Cami). Bu tarihten sonra pek çok Müslüman mahallesinde cami yapılmıştır ve bunların yanlarına okullar ilave edilmiştir. Böylece Müslüman mahallelerinin oluşumu resmiyet kazanmıştır.

1785'te Rus hükümetinin maliyetini üstlendiği ilk cami ve medrese yapıldı. 1789'da Ufa'da müftülük açıldı. Bunlar Rusya'nın Müslümanlık işaretleri değildi, bunlar Müslüman din adamlarını ve bunların vesilesiyle Müslüman halkı devletin yanında tutmak için verilen tavizlerdi. 1800'de Kazan'da açılan matbaada ilk dini eserler basılmaya başlandı, bu Müslümanlar için önemli bir

adım olduğu kadar Rusya için de öyleydi. Çünkü basılan Kur'an-ı Kerimler ve diğer dini eserler Müslümanlar tarafından çok talep ediliyor ve Rusya ekonomisine büyük katkı sağlıyordu. Bu Rusya'nın verdiği hürriyetler ile Rusya Müslümanları ilmi açıdan gelişmeye ve aydın Müslümanlar yetiştirmeye başladılar.

1904-1905 Japon savaşında yenilgiye uğrayan Rusya'da çıkan 1.Rus ihtilali büyük değişikliklere yol açtı. Rusya Müslümanlarını önde gelenleri toplanıp dini, siyasi ve içtimai haklar elde etmek için toplantılar düzenleyip kararlar aldılar. 1905-1917 yılları arasında yeni yayın organları ve yeni usulde eğitim veren medreseler açtılar. 1911'de Rus hükümeti bu Müslümancı gelişimlerden rahatsız oldu ve bazı yayın organlarını ve medreseleri kapattı. Pek çok Müslüman aydını sürgüne ve hapse gönderdi.

Sovyet Rusya'da Müslümanlar

Sovyet Rusya 1917 Ekim ihtilaliyle Doğu halklarına özgürlük verileceğini vaad etti ve desteklerini kazandı. Çok sürmeden 1923'te kırmızı ordu silah zoruyla bu bölgeleri tekrar işgal etti, binlerce Müslüman aydını idam etti ve sürgüne gönderdi.

2. Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyet Rusya Almanlara yardım ettikleri bahanesiyle Karaçay-Balkanlar, Ahıska Türkleri, İnguşlar, Çeçenler ve Kırım Tatarları gibi sayıları yüz binleri bulan Türk ve Müslüman halkları topluca Sibiryaya ve Orta Asya'ya sürgüne gönderdi. Bunlardan ancak bir kısmı Stalin'in ölümünden sonra eski topraklarına geri dönebildi. Bir kısmı ise hala bunun için uğraş vermektedir.

Sovyet Rusya döneminde izlenen din karşıtı politika sebebiyle İslam'a ve diğer dinlere karşı acımasız bir politika yürütüldü. Müslümanların dış dünya ile ilişkileri kesildi. Hemen hemen hiç bir Müslüman, hac ziyaretleri de dahil, yurt dışına çıkmasına ve yurt içine girmesine izin verilmedi. Camiler ve Kur'an kursları kapatıldı. Okullarda ve okul dışında sistemli bir şekilde dinsizlik propagandası yapılarak Müslümanlara dinleri unutturulmaya çalışıldı. Vakıf malları devletleştirildi, şeriat mahkemeleri kaldırıldı ve Müslüman alimlerin bir kısmı türlü türlü bahanelerle asıldı, bir kısmı tutuklandı veya sürgüne gönderildi. Bu dönemde idam edilen, hapse atılan ve sürgüne gönderilen Müslümanların sayısı milyonlarla ifade edilmektedir. 1917 Bolşevik ihtilalinden önce 30 bin civarında olan cami sayısı 1960'lı yıllarda birkaç yüze inmiştir.

Günümüzde Rusya Müslümanları

Sovyet Rusya'nın yıkılmasında sonra Müslüman-Türk devletleri özerklik kazandılar ve dinlerini büyük ölçüde yaşayabilir hale geldiler. Hac yasağı kaldırıldı, Rusya'da hemen her bölgede azınlık olan Müslümanlar buldukları

yerde bir mahalle oluşturup cami ve medrese gibi yapılar inşa edebilir hale geldiler.

Yakın zamanda MAZLUMDER'in Rusya Federasyonu'nda yaptığı konferans bu günkü Rusya'da azınlık olan müslümanları anlatan önemli bir belge niteliği taşır. Bu konferansta açılış konuşmasını yapan MAZLUMDER İstanbul Şubesi Başkanı Cüneyt Sarıyaşar konuşmasında son yıllarda Müslüman azınlıklar, İslam'ı seçen Ruslar ve bunların kurumlarının çeşitli devlet birimleri ve gizli servisleri tarafından ciddi bir baskı altında olduğunu belirtti. Dini tebliğ ve kitap yayın faaliyetlerinden bile mahrum bırakılan Müslümanların üzerine terör yaftası atıldığını ve hapisle tehdit edildiklerini açıkladı.

Konferansta ayrıca Kur'an-ı Kerim meali de dahil Rusça neşredilmiş İslami yayınların terör kanıtı sayıldığından, mahkemelerde Müslümanların suçlu oldukları için değil de mensup oldukları grupların terörist ilan edildikleri için tutuklandıklarından bahsedildi.

Rusya'da Müslümanlara yapılan baskılar giderek artıyor. Çeçenistan'da başlayan bağımsızlık hareketinin dini bir boyut kazanması nedeniyle Rusya baskıları arttırdı. S.S.C.B. sonrasında ideolojik olarak ateistlik yerine Rusya Ortodoksluğu benimsedi ve Ortodoks kilisesi dışındaki dini cemaatlere ve mensuplarına yapılan baskılar arttırıldı. Türkiye'de bir zamanlar olduğu gibi tesettür yasağı getirildi, Müslüman kızların okula gitmesi engellendi. Müslümanlar aleyhinde propagandalar yapıldı. Bir metro

istasyonunda patlayan bomba Çeçen Müslümanların üzerine yıkıldı. Rusya halkı da bu nedenle İslam'dan korkmaya başladı, hükümeti destekler oldu.

Sonuç

Rusya Ortodoksluğu din olarak seçmiştir ancak bahsettiğimiz gibi bunu Moğol ve Tatarların gölgesinde kaldığı için yapmıştır. Rusya Altın Orda Devleti tarafından işgalinden ve İstanbul'un Fethi'nden sonra İslam'a karşı nefretle dolmuş ve Kazan'ı ilhak ettiği anda bu nefretini sınırları içinde kalan Müslümanlara hissettirmiştir. Ülkesindeki herkesi Ortodoks olmaya zorlamış ve türlü türlü zulümler yapmıştır. Ancak zorlamanın fayda sağlamadığını görünce bazı tavizler vermiştir ancak çok değil, sadece Müslüman halka ihtiyacı olduğu için bunu yapmıştır.

Sovyet Rusya zamanında ise kabul ettiği ideoloji olan komünizm sebebiyle diğer dinlere özellikle Müslümanlara çeşitli zulümler yapmıştır.

Bu devirde ise Müslüman-Türk devletleri özerklik kazanmıştır ancak ne pahasına? Yaşadıkları olaylar milli benliklerinde koca yarıklar oluşturmuş ve tarihlerinde kara bir leke olarak kalmıştır. Her an Rusya'nın gölgesinde yaşayan Müslümanlar Rusya'dan korkmaktadırlar. Çeçenistan'daki yaralar hale tazedir ve her gün yenileri açılır. Rusya'daki Müslümanların durumunu daha önceden belirttiğimiz gibi ifade özgürlükleri bile yoktur. Namazdan çıkan Müslümanlar tutuklanıyorsa daha fazla söze gerek yoktur.

"Sen onların milletlerine(dinlerine) uyuncaya kadar Yahudi ve Hıristiyanlar senden asla hoşnut olmayacaktır."(Bakara/120) Bu 1400 yıl önce gökten indirilmiş bir kitaptan alıntıdır. Bu kitabı okuyan kimselere Rusya tarih boyunca zulmetmiştir ve etmeye devam edecektir. Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

Kaynakça:

<http://istanbul.mazlumder.org/faaliyetler/detay/basin-aciklamalari/1/rusyada-zulum-goren-rus-muslimanlar-yasadiklarini-anlatti/10705>

mobil.kuremedya.com/HID=6105

İslam Ansiklopedisi, Cilt 35, "Rusya" maddesi

ARAP BAHARI

Suriye'de Yaşam Savaşı – Musab Gültekin

Libya – Enes Acar

Mısır'da Arap Baharı – Memduh Erdoğan

SURİYE'DE YAŞAM SAVAŞI

Küçük bir kıvılcım, hızla büyüyen iç savaş, herkesin içinde biriken özgürlük duygusu ve 120.000 'den fazla kişinin hayatını kaybettiği ülke. Suriye.

Musab Gültekin

Baas Partisinin yönetimindeki Suriye de Arap Baharı adı verilen halk ayaklanmalarından nasibini alan ülkelerden biri oldu. 15 Mart 2011'de başlayan küçük çaptaki olaylar zamanla büyüdü ve Nisan 2011'de tüm ülke geneline yayıldı. Tunus, Mısır, Libya örneklerindeki gibi meydana gelen gösterileri ve olayları en kolay bir şekilde, on yıllardır baskıyla yönetilen halkların despotik rejimlere karşı bir dur ihtarı olarak nitelendirebiliriz. On yıllardır Beşar Esad halkın üzerinde baskıcı bir politika izlemişti. Her türlü hakka sınırlandırma getirilmiş ve halkın özgürlükleri birçok alanda kısıtlanmıştı. İnternette insanların neler yaptıkları izleniyor ve yapılan yorumlar yüzünden bile hüküm giyebiliyorlardı. "Görüş açıklamak ve çevrimiçi bilgi yaymak" suçundan Suriye vatandaşları tutuklanıyordu. İşsizlik, gıda fiyatlarında

enflasyon, siyasi yozlaşma, ifade özgürlüğünün kısıtlanması, usulsüzlükler ve kötü yaşam koşulları Suriye'de halk ayaklanmaları olarak başlayan ve kısa zamanda bir iç savaşa dönüşen olayların sebeplerinin çok küçük bir kısmıydı.

Katliama Dur Diyememek

Suriye'deki olayların başlamasından kısa bir süre sonra, Beşar Esad müdahale kararı aldı ve Suriye ordusunu bu ayaklanmayı bastırmak üzere görevlendirdi. Muhalifler tarafında ise Özgür Suriye Ordusu kurulmuştu. Beşar Esad tarafında savaşmak istemeyen askerler de kaçarak Özgür Suriye Ordusuna katıldı. Bu iç savaşın mezhepsel bir kavga olduğu

yönünde iddialar ortaya atılıyor, fakat bunu hem muhalifler hem de hükümet reddediyordu. Suriye ordusu ise sivilleri katletmeye devam ediyordu. Suriye Ordusu'ndaki "Arap Alevisi", yani Nusayrî olan askerlerin, Sünni çoğunluk olan halka karşı yaptıkları kan donduran cinstendi. Muhaliflerden esir aldıkları kişileri akıl almaz işkencelerle öldürüyorlar ve bununla da yetinmeyip, 10.000 den fazla çocuğu acımasızca katlediyorlardı. Her türlü bombayı siviller üzerinde deniyorlardı. Bunun için kitle imha silahlarını bile kullanmaktan çekinmediler. İş kimyasal

silah kullanma noktasına gelince, ABD müdahale kararı almak zorunda kalacağını söyledi. Fakat yine de Beşar Esad kimyasal silah kullanmaktan vazgeçmedi. Binlerce insanı kimyasal silahla katletti. Avrupa Birliği ise sadece kınamakla yetindi. Birlik, Esad yönetimine karşı on kere yaptırım kararı aldı. Fakat askeri yaptırım uygulandığı takdirde Esad rejiminin nükleer silah kullanma ihtimali etkili yaptırımları engelliyor ve uluslararası alanda Suriye üzerindeki çıkar çatışmaları da bu kararların alınmasının önünü kesiyordu. Esad rejimini destekleyen ülkeler de dünya genelinde büyük söz sahibi ülkeler olunca Suriye'deki iç savaş bir türlü bitmek bilmiyor ve olan masum halka oluyordu.

Uluslararası çapta etkili bazı ülkelerin Suriye konusundaki tavırlarını şöyle özetleyebiliriz:

ABD: Suriye başkanı Beşar Esad'ın görevi bırakmasını istemesine rağmen muhalifler tarafında doğrudan çatışmaya da karşıdır. Bir yandan da muhaliflerin güçlenip İsrail'e karşı bir tehdit olmasını da istemiyor.

Rusya: Esad'a reform çağrılarını yapsa da görevi bırakmasının taraftarı değildir. Baas Partisinin Batı karşıtı söylemi ve Moskova ile Şam'ın askeri ilişkileri de bunda etken rol oynuyor.

Çin: Esad'a zaman tanınmasından yana. Irak'ta olduğu gibi, Suriye'nin enerji kaynaklarını batılı ülkelerin kullanmasını istemiyor ve Esad'ın batı karşıtı söyleminden de gayet memnun. Çin özellikle kendi ekonomik çıkarlarını gözetmek istiyor.

AB: Suriye'ye yaptırım konusunda başı çekiyor. Esad rejiminin Avrupa bankalarındaki hesapları da dondurulmuş durumda.

Libya'ya Karşı Suriye

Evet, tahmin edebileceğiniz gibi petrol büyük bir etken. Bolca petrol bulunan Irak ve Libya'ya müdahale eden ülkeler neden Suriye konusunda sessiz kalıyor? Birçok neden gösterilebilir. Kısa ve kolay olarak sadece "petrol" demek işin kolayına kaçmak olur. Suriye rejimi İran tarafından açıkça destekleniyor. İran desteğini Suriye'den esirgemiyor ve müdahaleye şiddetle karşı çıkıyor. Bu konuda İran tarafından yöneltilmiş açık bir tehdit olmamasına rağmen bu ülkeyi zaten nükleer bir tehdit olarak gören Batı ülkeleri Suriye'ye olası bir askeri müdahaleye İran'ın nasıl bir tepki vereceğini kestiremiyor. Bu nedenle askeri müdahale

kararları da havada kalıyor. Belirsizlik müdahale kararı alınmamasının sebeplerinden: Esad'ın ne yapacağını az çok kestiren Batı ülkeleri ve ABD, Esad'dan sonra gelecek kişinin neler yapabileceği hakkında kesin bir bilgi sahibi olamıyor. Esad'ın İsrail'e alenen tehditte bulunmaması İsrail'in de işine geliyor. İşte bu sebeplerden dolayı müdahale edilmemesinin nedeni olarak sadece petrol kaynaklarının azlığını gösteremeyiz.

Ölümcül Savaş ve Yardımlar

Suriye savaş halindeyken aynı zamanda kıtlık ve ölümcül hastalıklarla da mücadele ediyor. Suriye İnsan Hakları Örgütü rejimin muhaliflerin elinde bulunan bölgelere yaptığı abluka nedeniyle yüzlerce kişinin açlıktan öldüğünü belirtiyor. Diğer Müslüman ülkeler de bu açlığa göz yummamaya çalışıyor. Büyük çoğunluğu Türkiye'den olmak üzere milyarlarca dolarlık yardım yapılıyor. Suriye'deki bu katliamdan kurtulmak isteyen milyonlarca Suriye vatandaşı mülteci olarak Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır'a sığınmıştır. İHH, Suriyeli vatandaşlara mülteci kampları

yapıyor; sağlık, gıda ve barınma ihtiyaçlarını karşılıyor. Öte yandan Esad rejimi de yardımlarını İran'dan alıyor. İran tarafından desteklenen Hizbullah örgütü de Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad yönetiminin yakın müttefiklerinden birisi. Hizbullah da Suriye Ordusunun yanında savaşan bir terör örgütü.

Son Bakış

Esad Suriye üzerinde kazandığı mutlak gücü hiçbir zaman kaybetmek istemeyecek ve daima hüküm sürmek isteyecektir. Bir diktatörün inanç anlayışında hiçbir zaman değişiklik göremezsiniz. Düşük rütbeli bile olsa fırsatını kolladığı anda başa geçmek isteyecek birileri mutlaka olacaktır. Şüphesiz ki makam ve şöhret hevesinde olan kişilerden İslami kaygılar göstermesini beklemek çok mantıksızdır. İslam hükümlerini devlet kanunlarına yansıtacak kişinin önce o kanunlara kendisi uyması gerekir. Nefsini hevasına tabi tutan kimsenin koyduğu kanunlar da ancak ve ancak nefesine uygun olanlardır. Toplumun lideri olacak kişinin hayatı boyunca İslam nuruyla nurlanması ve her zaman , "Ümmet için ne yapabilirim?" sorusu kafasını kurcalamalıdır. Böylece gereksizliklerden uzaklaşacak ve sadece işe yarar işler yapmaya odaklanacaktır.

Şimdiki nefesine uyan diktatörlerin önüne geçebilmek içinse onlardan daha güçlü olmamız gerektiği aşikârdır. Onlardan güçlü olmak için büyük bir ordu toplamak değil de öğreneceğimiz ve öğrendiklerimizle amel edeceğimiz ilim

toplamak gerekir. Ancak ilmimizi ve Allah'ın bize bahsettiği aklımızı kullanarak bu katliamlara ve Müslümanlara yapılan zulümlere bir son verebiliriz. Suriye, Mısır, Libya, Tunus, Ürdün, Cezayir... Dünyanın neresinde olursa olsun herhangi bir şey yapmadığımız ve akışına bıraktığımız takdirde Beşar Esad, Muammer Kaddafi, Hüsnü Mübarek veya herhangi biri, adı ne olursa olsun, tarih boyunca diktatörler gelmeye devam edecektir. Önemli olan bizim onlara karşı ve Ehl-i Sünnet tarafında ümmet için yaptıklarımızdır.

Kaynaklar(Erişim: Nisan 2014):

- <http://www.aljazeera.com.tr/interaktif/infografik-suriye-denklemleri>
- <http://www.aljazeera.com.tr/haber/muhafiflerden-kimyasal-silah-iddiasi>
- <http://www.aljazeera.com.tr/haber/irandan-suriyeye-gida-yardimi>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Arap_Bahar%C4%B1
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Suriye_%C4%B0%C3%A7_Sava%C5%9F%C4%B1
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Be%C5%9F%C5%9Far_Esad
- <http://www.aa.com.tr/tr/haberler/311826--suriyede-299-kisi-acликтan-oldu>
- <http://www.cihan.com.tr/news/Suriye-ye-ulastirilan-yardim-miktari-2-bucuk-milyar-dolar-CHOTgxMDc4LzE=>
- <http://www.ihha.com.tr/iste-amerikanin-suriyeye-yaptigi-yardim-miktari-dunya-327016>
- <http://www.ihh.org.tr/fotograf/yayinlar/dokumanlar/174-suriye-raporu-mayis-2011-haziran-2013-suriye-raporu.pdf>
- <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21580162-sectarian-rivalry-reverberating-region-making-many-muslims>
- <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/25739104.asp>
- <http://www.giresunaktuel.com/yazar.asp?yaziID=5013>
- http://www.hallac.org/index.php?id=9&tx_ttnews%5Btt_news%5D=37
- <http://ozgurtomakin.wordpress.com/2012/03/22/suriyeyi-irak-ve-libyadan-farkli-kilan-ne/>
- <http://dunya.milliyet.com.tr/suriye-nin-libya-dan-farki-ne-/dunya/dunyayazardetay/27.08.2011/1431778/default.htm>

LIBYA'DA ARAP BAHARI

Enes Acar

Libya, Kuzey Afrika'da Mısır'ın Doğusunda yer alan, başkenti Trablus, yüzölçümü 1.759540 km kare ve 2003 tarihindeki verilere göre nüfusu 7250800 olan, resmiyette bir İslam Devletidir. Libya, özellikle de son zamanlarda çok konuşulan Arap Baharı ile gündeme gelmiştir. Yazıda Arap baharının Libya boyutu ele alınmadan evvel Libya hakkında genel, özet bilgiler verilecektir bi-iznillahi Teala.

İlk dönem Müslümanları, dört bir

yana yapılan İslam Fetihlerinin akabinde bu akarsu ve bitki örtüsü fakir bölgeye yerleşmeye başlamışlardır ve bölge halkı olan Berberiler, İfrıkıye valisi Musa Bin Nusayr devrinde İslamiyet'i kabul etmiştir. Aslen Maliki mezhebine mensup olan bölge halkına Osmanlı'nın bölgeyi idaresine almasıyla Hanefi mezhebi de girmiş oldu. Tarih boyunca, Başkent Trablus ve onun çevresindeki medreselerde Maliki âlimleri yetişmişlerdir. Tarikat olarak ise, Kadiriye ve Senusiye gibi tarikatlar yaygındır. Osmanlı idaresi döneminde, Kuzey

Afrika'da başlayan misyonerlik faaliyetlerine karşı en büyük mücadeleyi Senusiye Tarikatı mensupları vermişlerdir. Senusi şeyhleri, kurdukları zaviyelerde Libya'da ve Afrika içlerindeki birçok bölgede İslam'ı yaymakla kalmadılar, aynı zamanda dini eğitimi ve ticari hayatı da destekleyip yönlendirdiler. Misyonerlik faaliyetlerini de mümkün olduğu kadar önlediler.

Osmanlı'nın son dönemlerine doğru zayıflamasıyla, gittikçe toprak kaybetmeye başlamasıyla ve Avrupa Devletleri'nin ise Sanayi İnkılabı ile sömürge yarışına girmeye başlamalarıyla birlikte Libya da diğer pek çok Arap devleti gibi bir sömürge haline geldi. Ancak kısa bir süre sonra 2. Dünya Savaşı gibi kanlı bir savaşın patlak vermesiyle Avrupalı devletler birbirini yediler ve hemen hemen her yönden zayıf düştüler.

Batılı ülkelerin sömürgeler üzerindeki kontrollerinin azalmasını fırsat

bilen Libya 1951'de bağımsızlığını kazandı.

1969 evvelinde Seyfü'l-İslam lakaplı biri Libya'da öne çıkmaya başladı ve 1969'a gelindiğinde, Kral İdris, pek çok devrimden farklı olmak üzere kansız bir şekilde tahttan indirildi, başa ise devrimi başlatan Muammer Kaddafi geçti. Peki, kimdi bu Muammer Kaddafi? 1942'de doğmuş olan, İngiltere'de askeri eğitimini alırken darbe planları yapan, Libya devriminin rehberi denen bir şahıs! Seyfü'l-İslam ise Kaddafi'nin ikinci oğluydu.

Kaddafi 1970'lerde Yeşil Kitap adlı siyasi felsefesini anlattığı kitabını yazdı. Kitabında, siyasi fikirlerinin dayanağının Kuran-ı Kerim olduğunu söyleyen Kaddafi dine ağırlık veren bir devlet politikası izlemeye başladı. 1973'te resmi hukuku İslam Hukuku'na dönüştürmek için çalışmalara başlandı. 1977 yılındaki Büyük Halk Kongresinde ise bütün kanunların Kuran'a uygun olacağı kararı alındı. Ancak 70'li yılların sonundan

itibaren Kaddafi'nin siyasi ve iktisadi amaçlar uğruna İslam kültürüne tenkidler yöneltmeye başladığı belirtilmektedir. Yani, çok keskin olmasa da, ciddi bir dönüş yaşıyordu Kaddafi. Belki de en başından beri istediğini yapıyordu ve önceki yaptıkları yalnızca zahirden ibaretti.

1986'ya gelindiğinde, Berlin'deki bir disko bombalandı. Bunun sorumlusu kim olabilirdi? 1988'de Pan A+M'in 103 sefer sayılı uçağı infilak etti. Hemen bir sene sonra bir Fransa uçağı bombalandı. ABD tüm bu olanlardan bir tek devleti sorumlu tutacaktı: Libya. Libya için, "Terörizmin destekçisi devlet" ifadesini kullanacaktı. Bir zamanlar silah sattığı Libya'nın Bingazi ve Trablus şehirlerini bombalayacaktı.

Kaddafi, mineral zengini bir bölge için Çad ile 10 sene kadar savaştı, sonunda Çad kendi toprakları olan bu bölgeyi işgalden kurtardı. Tüm bu gelişmeler, halkın Kaddafi'ye olan itimadını azaltıyordu. Libya adım adım hükümet devrimine yaklaşıyordu.

Sene 2003. Kaddafi suçluluğunu ve kurban ailelerine tazminat ödemeyi kabul etti. Nükleer, kimyasal, biyoloji programlarından vazgeçti. Bunlar, insanların kendisine

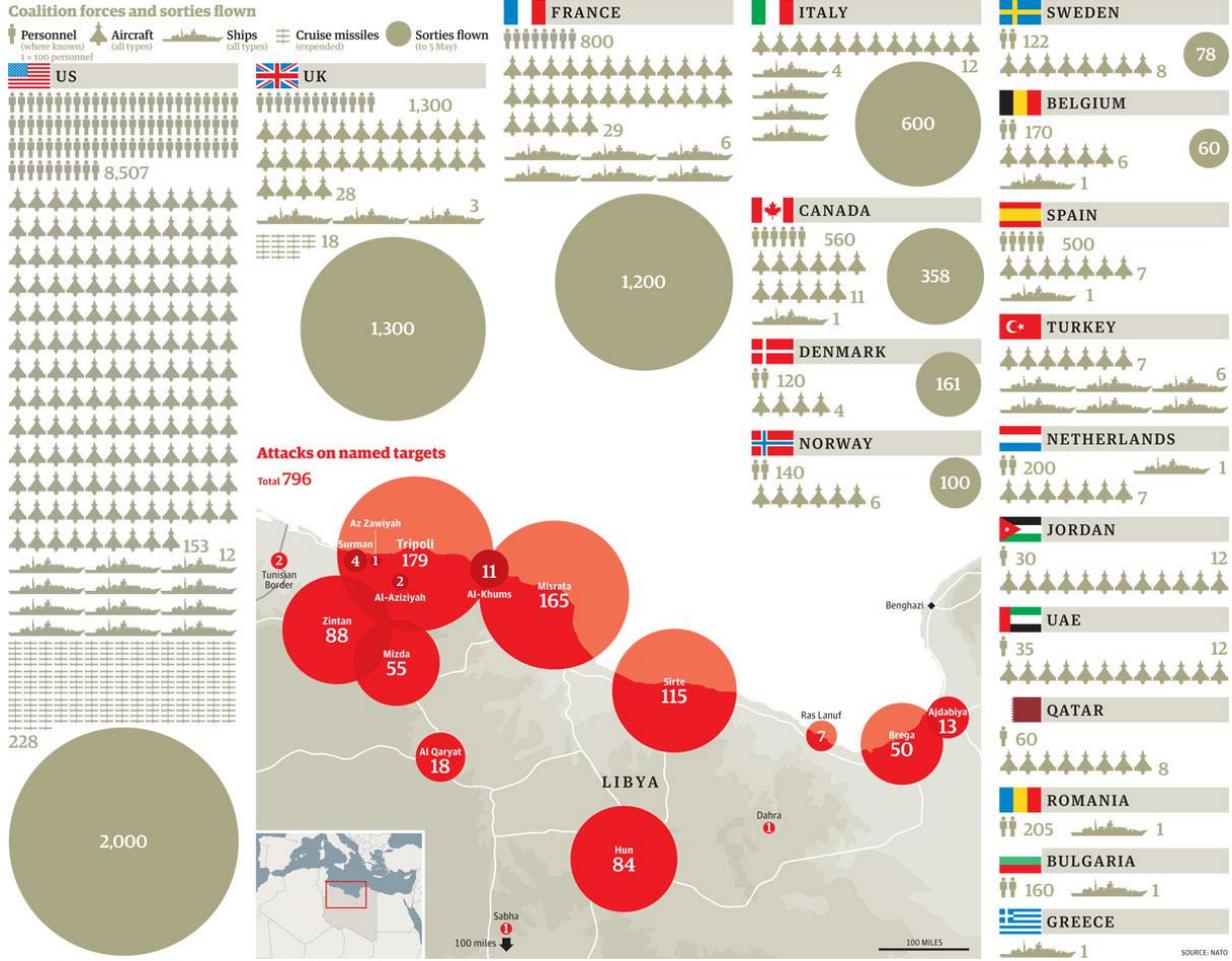
biraz daha iyi gözle bakmasını sağlıyordu. Ayrıca Kaddafi, Arap devletlerinin birleşimi gibi bir çağrı yapmıştı ama olumlu cevap alamayınca Afrika Birleşik Devletleri Projesini ortaya atmıştı. Ama bu projeyi de hayata geçiremedi.

Halkın sabrını iyice zorlamış olan Kaddafi Arap Baharı olarak anılacak kıvılcımın çakılmasıyla birden bire kendini bir devrim hedefi olarak bulmuştu. Tarih ise, 17 Şubat 2011'di. Libya'ya 18 Mart 2011'de ABD, Fransa ve İngiltere tarafından havadan askeri operasyon düzenlendi.

Kaddafi'nin "Beni Velid" gibi önemli kalelerinin düşmesiyle muhalifler kendisine ulaştı. Ulusal Geçiş Konseyi şubatta ülkenin tek temsilcisi olduğunu ilan etti. Kaddafi'nin linç edilmesinin ardından UGK, Libya hakkında geçici hükümet teklif etti. 31 Ekim 2011'de Adurrahim El-Kib'e başbakanlık görevi verildi. Kaddafi'nin oğlu Seyfû'l-İslam'ın tutuklanmasını sağlayan Üsame El-Cuvali de savunma bakanı oldu.

2012 Temmuz'unda seçimler oldu, Mahmud Cibril kazandı. Grubunun adı ise: Ulusal Güçler İttifakı'ydı. Bu gelişmeler istikrarı sağlayamamıştı,

sağlaması beklenemezdi. Çok ama çok uzun bir zamandan beri biriken bir sindirilmişliğin bir anda patlamasıydı tüm bunlar ve istikrarın kısa sürede sağlanması beklenemezdi.

Yine siyasi oynamalar oldu. Başbakanlığa Kaddafi'ye karşı yapılan protestolarda caddelerde görülen aktivist Ali Zeydan geldi. Ülkede gerçekten köklü değişikliklerin yaşandığının göstergesiydi tüm bunlar.

Eylül 2012'de Hz Muhammed (s.s)'i hedef alan bir videonun hazırlanmış olduğu gerekçesiyle ABD Büyükelçisi ve üç ABD'li öldürüldü. Hillary Clinton olay hakkında şöyle bir açıklama yaptı: Bağımsızlığa kavuşturduğumuz bir devlet nasıl böyle bir şey yapabilir?

Zamanında, Kaddafi'ye karşı bir nevi savaş vermişlerdi ne de olsa. Tüm bunlara ek olarak ise Libya'da kişi başına düşen milli gelirin 13.800 Dolar olduğu bilgisini verebiliriz.

Tarih tekerrürden ibaret değildir. Tarih, ders alınmazsa tekerrürden ibarettir. Bizler de tarihi ve siyasi olaylardan payımıza düşeni almalı ve olaylara karşı kayıtsız kalmamalıyız. Şahsi kanaatim o yöndedir ki tarikatlar Senusiye Tarikatı'nın misyonerliğe karşı faaliyetlerini kendilerine misal olarak almalılar.

Tarikat birliğinin yalnızca aynı şeyhe rabıta etmek ve holdinglerin başına beraberce geçmek değil de bu tip siyasi ve kültürel yönden İslam'ı yıkmaya çalışan eylemlere karşı yek-yürek hareket ederek yani çevrede olup biten olaylara kayıtsız

kalmayarak olacağını gösterdikleri için...

Müslüman uyanık olmalıdır. Kaddafi'nin başta aşırı dinci bir devlet politikası izleyip yükseldikten sonra yaptığı işlerle İslam'ı iğrenç bir kavram gibi göstermesi, yani atı alan Üsküdar'ı geçtikten sonra maskesini çıkarması, erken dönen Cumhuriyeti'nde etkin olan bazı şahısların yaptıklarıyla ne kadar da benzerlik göstermektedir değil mi?

Hayır, onların çoğu akletmiyorlar. (Ankebut 63).

Libya Suriye Mukayesesi

Neden Libya'daki vakalar Suriye'deki gibi gelişmemiştir?

Suriye'de muhalifler ile Baas rejimi arasında yaşanan çatışmalar sonucunda 120.000' den fazla can kaybı var. Libya'da ise 30.000' den fazla. Bunun sebeplerinden bazıları şunlardır:

A. Libya'da toplumun yaklaşık %85 'inin kabile bağına sahip bireyler olduğu düşünüldüğünde siyasal güç ile kabilecilik arasındaki ilişkinin ne kadar önemli olduğu görülebilir. Diğer yandan Libya'daki 17 Şubat İsyanı bu kabilecilik

anlayışıyla bağlantılı olduğu kadar, öğrenci hareketleriyle, İslamcı Muhalefet ile Siyasal yapının dışında kalan kabilelerin muhalefeti ve insan hakları savunucularının muhalefetiyle de o derecede bağlantılıdır.

B. Libya ile Suriye arasındaki en önemli farklılığın toplumsal yapıdan kaynaklandığını belirtmek gerekir. Çünkü Libya'da kabile merkezli bir toplumsal ve siyasal yapılanma mevcutken, Suriye'de ön plana çıkan olgu, mezhepsel ve dinsel bölünmüşlük durumudur. Diğer yandan Libya'da Kaddafi'nin kurduğu rejimin kırılabilirliği ile Baas rejimin kalıcılığı arasında da önemli bir ayrım vardır.

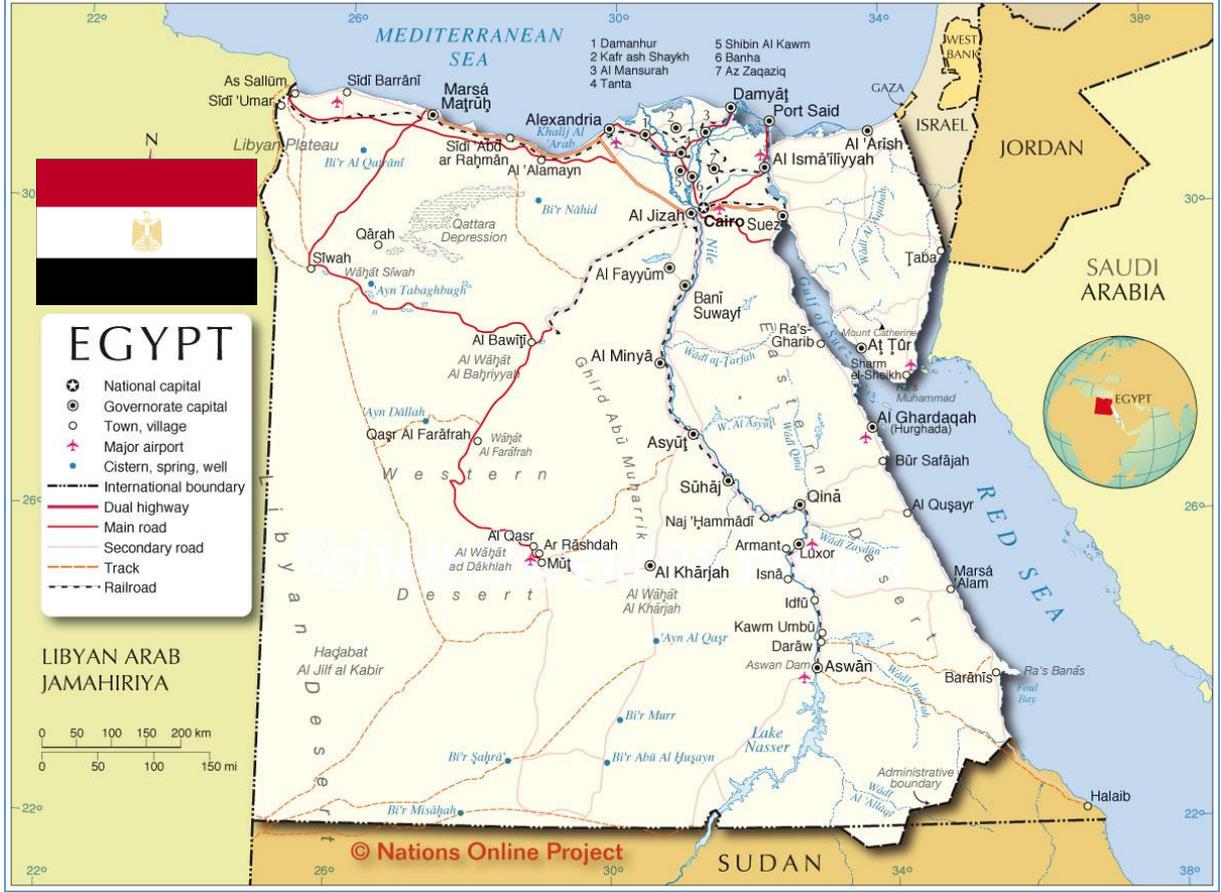
C. Rusya ve Çin'in BM'de veto yetkisi olmasına rağmen Libya'da uçuşa yasak bölge kararı için çekimser oy kullanmasına karşın, Suriye'de veto yetkisini kullanması en önemli ayrımı oluşturmaktadır.

Kaynaklar(Erişim: Nisan 2014) :

1. Büyük İslam Ansiklopedisi
2. Dübam Yuvarlak Masa Toplantıları
3. <http://www.aljazeera.com.tr/>

MISIR'DA ARAP BAHARI

Memduh Erdoğan

Salât ve selam Allah'a, Resulüne ve onun ashabına olsun. Mısır... Mücadelenin, gözyaşının ve mukaddes davanın şehit kanlarıyla sulanmış memleketi. 300 yıldan fazla Osmanlı idaresinde kalan bu aziz İslam beldesi İngiliz belasının ülkeye dadanmasından bu yana bir türlü kamburlaşan sırtını doğrultamadı.

Bu yazıda Mısır'ın diktatörlere karşı verdiği mücadeleyi temele almakla, Mısır'ın coğrafyası ve kısa bir tarihi ardından da mücadele sonrası yapılan oyunlara değineceğiz.

MISIR'IN COĞRAFI KONUMU

Mısır'ın, büyük bir kesimi Afrika'da olmakla beraber küçük bir kesimi de Asya'da (Sînâ yarımadası) bulunmaktadır. Hz. Ömer döneminde İslam toprağı olan ve pek çoğu bugün yok olmuş medeniyetlere ev sahipliğı yapmış, 'Doğu'dan batıya' akan nehir olarak tarihe geçen coşkun Nil'i içine alan Mısır zamanımızda Arap ülkeleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Kahire merkezli olarak kurulan bu ülke, 1.010.000 km² lik alanda 90 milyon olduğu tahmin edilen nüfusuyla Kuzey Afrika'nın en kalabalık ülkesidir. Batısında Arap Baharının etkisinin ağır bir şekilde

yaşandığı ülkelerden biri olan Libya, güneyinde ise Afrika'nın en büyük ülkesi olma özelliğini 2011 de ikiye ayrılması sonucu Cezayir'e devreden Sudan vardır. Bunla beraber Filistin'i haksız olarak işgal eden İsrail Mısır ile komşu olmuştur. Bu işgal sonucu Mısır - Filistin sınır hattı da kesilmiştir.

OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE MISIR

Öncelikle bir konuda konuşurken olayları daha verimli anlayabilmek ve olayı medya kuruluşlarının bize sunduğu şekilden farklı olarak iç yüzüyle beraber anlayabilmek için olayın oluşum süreciyle beraber mazisinin de bilinmesi bir o kadar önemlidir. Bu yüzden Arap Baharını sadece güncel olaylarla açıklamamız konunun havada kalmasına neden olabilir. Bizde bu düsturla ilerleyip size Mısır'ın kısa bir özgeçmişini anlatacağız.

Bilindiği üzere Mısır sahip olduğu su imkânları nedeniyle insanlığın yerleşim kurduğu ilk yerlerden birisidir. Firavunlar döneminden Osmanlı'ya kadar pek çok devletin hâkimiyetine giren Mısır'ı biz özellikle Osmanlı'dan itibaren gözden geçireceğiz. Yavuz Sultan Selim döneminde Mercidabık ve Ridaniye Savaşları ile Mısır'ı fetheden Osmanlılar böylece halifelik makamını da Memlûkler'den devralmış oldu. Sahip olduğu ergin ve yerleşmiş kültürüyle güçlü

bir nüfusa sahip olan Mısır , Osmanlı için belli dönemlerde merkezi otoritenin zorluklar yaşamasına neden olmuştur . Özellikle 3 yıllık Fransız işgali sırasında bu zorluklar daha da artmıştı. Ardından başa geçen Kavalalı Mehmet Ali Paşa istikrarsızlığa neden olan Memlûk beylerini öldürtüp Mısır'ı yeniden yapılandırmak suretiyle ülkeyi askeri ve ekonomik alanda kalkınma sürecine soktu.

Bu gelişme zamanla Osmanlı merkezi otoritesine karşı tehdit oluşturdu. Kavalalı'nın bitmeyen isteklerine 'Dur!' diyen Osmanlı Devleti kendi valisi ile karşı karşıya geldi. Kavalalı'nın galibiyetiyle sonuçlanan savaş bundan sonra Kavalalı ailesinin saltanat sistemine benzer şekilde Mısır'ı idare etmesine neden oldu. Fakat ilerleyen dönemlerde Mısır maliyesinin zayıflamasıyla beraber İngiltere'nin ülkedeki kontrolü artmaya başladı. En son 1. Dünya Savaşı sonrasında Mısır'ın Osmanlı'dan ayrılmasıyla sömürge için İngiltere'nin yolu açıldı. Bu dönemde İngiltere'yi istemeyen halk sık sık ayaklansa da yönetimin İngiltere güdümünde ılımlı politika izlemesi, İngiltere'nin Süveyş Kanalına ve ülkenin stratejik kaynaklarına egemen olmasını kolaylaştırdı. 1928'de Hasan el-Benna altı arkadaşıyla İhvan-ı Müslimini (Müslüman Kardeşler) kurdu.

Bu sıralarda artan gerilim ve Avrupa'dan gelen fikir akımları Müslümanların itikâdi konularda bozulmalarına neden oluyordu. Bu nedenle böyle sıkıntılı bir durumda Ehl-i sünnete uygun bir cemaatin kurulması Müslümanların düşüncelerinin sağlam bir temele oturmasını sağladı. Bu hareketin amacını Hasan el-Benna şu sözleriyle belirtmiştir : "Ey Müslüman Kardeşler! Siz bir hayır ve yardım derneği değilsiniz. Bir siyasi parti de değilsiniz. Belirli ve geçici gaye için kurulmuş geçici bir teşkilat da değilsiniz. Fakat sizler, Müslümanların kalplerine girip onları Kur'an ile diriltecek olan yeni ruhlersiniz.' . Kısa zamanda halkın desteğini alan Müslüman kardeşler 1932 yılında 300 kadar şubeye ulaştı. Durmadan büyüyen hareket bütün tutuklamalara ve engellemelere rağmen 1948 yılında 2000 şubeye ve bir milyonun üzerinde üyeye ulaşmıştır.

Bundan rahatsız olan belli gruplar tarafından Hasan el-Benna 1949'da suikasta uğramıştır .(Yapılan bu saldırı Müslüman Kardeşleri üzmüş olsa da bu onları davalarından asla yıldıramamıştı. Hasan el-Benna'nın hayatından da gördüğümüz gibi bir İslam davetçisi asla zorluklar karşısında eğilmez çünkü o bu işe başlarken zaten şehitlik niyetiyle başlamıştır.) 1954'te Cemal Abdünnasır'a yönelik suikast girişiminden sonra hareketin önemli liderleri idam edilmiş, Müslüman Kardeşlere uygulanan baskılar iyice artmıştır. 1970'de Enver Sedat'ın başa geçmesi sonucu Müslüman Kardeşler üzerindeki baskı azalmaya başlasa da, hareketin yasadışı konumunda bir değişiklik yapılmamıştır. (Çeşitli dönemlerde hareketin belirli bir parti içinde aday göstermesine izin verilmesiyle beraber

diktatörler siyasi anlamda kendi iktidarlarını sarsabileceğini düşündüğü zamanlarda Müslüman Kardeşlerin bütün faaliyetlerini yasaklamadan geri de durmadılar.) Enver Sedat dış politikada israil ve amerika ile yakınlaşması diğer Arap devletlerinin ve Mısır halkının tepkisini çekmesine neden oldu. 1980'de bütün İslami çalışmaları yasaklayan Enver Sedat diktatörlüğünü ebedi kılmak için “ömür boyu başkan kalabilme” yasasını çıkardı. 1981 de bir kutlama sırasında Enver Sedat, Halid İslambuli adlı bir mücahit tarafından öldürüldü. Bir diktatörün ölümü başka bir diktatörü getirdi ve Hüsnü Mübarek devlet başkanı olarak göreve başladı. Mübarek de dış politikayı aynı şekilde devam ettirerek Mısır'ı amerikanın stratejik bir üssü ve kuklası haline getirdi. 1991'de patlak veren Körfez savaşında

Mübarek'in amerikaya destek vermesi halkın kendisine olan tepkisini arttırmıştı. 1995-1996 yıllarında hareketin içinde olan pek çok insan tekrar tutuklanmış ve seçimlerden uzaklaştırılmıştır.

2005 seçimlerinde ise İhvan 454 sandalyeden 88'ini kazanarak önemli bir başarı elde etmiştir.

Önceki seçimin aksine 2010 seçimlerinin ilk turunda ise Müslüman kardeşlerin adaylarının hiç sandalye alamaması kafalardaki usulsüzlük iddialarını güçlendirdi. Ve tarih 17 Aralık 2010'da Tunus'ta Muhammed Bouazizi'nin kendini yakmasıyla başlayan ve daha sonra Arap Baharı adı verilen hareket Mısır'da da köpürmeye başlamıştı.

MISIR'DA ARAP BAHARININ BAŞLANGICI VE GELİŞİMİ

DİKTATÖRLERE SON!

Gün 25 Ocak 2011. Günden güne hiddetlenen halk artık kararlıydı. Uzun zamandır çekilen acı ve yoksulluğun etkisi halkın üzerine öfke olarak yansımıştı. Muhafız gruplar bütün halkı bu ayaklanmaya çağırılmış ve buna cevap veren halk önce iktidardaki Ulusal Demokrat Partisinin merkezine akabinde de Dışişleri Bakanlığına ve devlet televizyonuna yürüyüşler düzenledi. Bu tarih daha sonra Mısır'ın devrim günü olarak anılmaya başlayacaktı. Gösteriler devam ederken 29 Ocak'ta Hüsnü Mübarek'ten ilk cevap geldi. Mübarek kabineyi değiştireceğini fakat kendi istifasının söz konusu olamayacağını belirtti. Fakat bu kalabalığın öfkesini arttırmaktan başka bir şeyi değiştirmeyecekti. Şiddetlenen göstericiler üzerine Hüsnü Mübarek 11 Şubat'ta istifasını duyurdu. Bunun üzerine Tahrir meydanında toplanan on binlerce insan bu istifayı kutladı. Mübarek'in istifası üzerine Yüksek Askeri Konsey ise meclisi fesh ederek 6 ay içinde seçimlerin olacağını ve o zamana kadar Konseyin iktidarda kalacağını duyurdu. Bir yandan insanlar

elde edilen sonucu kutlarken bir yandan da gösteriler de 850 kişinin ölümüne neden olan ve yıllar boyunca bir vampir gibi ülkenin bütün kaynaklarını sömüren Mübarek'in özgür biri gibi dışarıda dolaşmasını istemiyordu. Bunun üzerine 13 Nisan da tutuklanan devrik lider 7 Eylül de ilk kez hakim karşısına çıkarıldı. Bu duruma karşı çıkan Mübarek taraftarları ise gösteriler düzenlemeye başladı. İki tarafında karşılıklı slogan atmaları sonucu olaylar sertleşmeye başladı. Yüzlerce kişinin yaralanmasına neden olan olay Kıptilerle güvenlik görevlilerinin çatışmalarıyla devam etti. Çatışma yaralılarla kalmayıp 28 kişinin bile ölmesine neden oldu. Halk tabii olarak Askeri Konseyin iktidarı terk edip seçimlerin yapılmasını istiyordu. Seçimler 3 aşamada gerçekleşti. Sonucundaysa Müslüman Kardeşlerin siyasi kolu Hürriyet ve Adalet Partisinin %41'lik oy oranı başarısı sadece Mısır'daki değil bütün dünyadaki Müslümanları çok mutlu etmişti. Bu ümmetin Mısır'daki zaferiydi. İslamı artık Mısır da tam anlamıyla temsil edecekti. Ancak bir sorun vardı ki o da bu temsiliyeti Müslümanların bildiği kadar kafirlerin de çok iyi bildiğiydi. Şimdilik sessiz kalıp inlerine çekilen gizli güçler saldırmak için fırsat kolluyordu. Meclis seçimlerinin ardından sıra Cumhurbaşkanlığı seçimine sıra gelmişti. İlk turu ilk iki de bitiren iki liderden Muhammed Mursi ile Ahmet Şefik ikinci turda tekrar karşılaştılar. 24 Haziran 2012'deki ikinci seçimlerin ardından iki liderden %51.73 oy ile kazanan Muhammed Mursi'nin aksine diğer tarafında zafer ilan etmesi üzerine seçim komisyonu Muhammed Mursi'nin galibiyetini onayladı. (Yaşanan bu durum 2014 Türkiye

seçimlerinde de tekerrür etmesi ise yapılan oyunların benzerliğini göstermekte.) Mursi geçiş dönemindeki Yüksek Askeri Konsey başkanını, Savunma Bakanı Hüseyin Tantavi ile Genelkurmay Başkanı Sami Annan'ı emekliye sevk ederek Mübarek rejiminin yöneticilerini devletten uzaklaştırmaya çalıştı.(Yeni Genelkurmay Başkanı olarak Abdülfettah es-Sisi'yi atayan Mursi, kendi atadığı bu kişi tarafından ileriki zamanlarda gayri meşru şekilde darbeye indirilecektir.) Elbette karşı tarafta buna sessiz kalmayacaktı.

FİTNE KAZANININ KEPÇESİ: SİSİ

Mısır'da derin devlet propagandalar yapıyor ve halkı devlete karşı ayaklandırmaya çalışıyordu. Yapanı bilinmeyen elektrik kesintileri, sokaklarda sorun çıkartan kişilerin artması ve ekonomiyi zayıflatma çalışmaları gibi olaylar birileri tarafından devleti zayıflatma amacıyla gerçekleştirilmeye başlamıştı bile. Yavaş yavaş büyüyen karşıt grup en sonunda 30 Haziran 2013'de sokağa çıkarıldı. Tahrir Meydanında birleşen gruplar Mursi'yi

protesto etti. Bunun üzerine fırsat kollayan ordu 1 Temmuz'da eğer sorun çözülmezse 48 saat içinde müdahale edileceğini açıkladı. Bu saldırıya karşı Mursi ordunun

yaptığı ultimatomu geri çekmesini ve böyle bir zorlamayı kabul etmediğini açıkladı. Şu cümlesiyle davasındaki kararlılığını bir daha gösterdi : "Meşrutiyeti korumak için gerekirse canımı veririm!" Ordunun hiçbir gerekçeyi kabul etmeyeceği aşikâr bir konuydu ve öyle de olduğunu seçimle gelen Muhammed Mursi'yi 4 Temmuz'da darbeye görevden zorla uzaklaştırmasından anlaşıldı. Bu gayri meşru darbeye ABD başkanı Barack Obama derin endişe de olduğunu belirtirken İngiltere yönetimi "Olan oldu, ileriye bakmak durumundayız!" demekle yetindi. Batı bu olayı "darbe" ismiyle ifade etmemek için her türlü çaba sarfeditmişti.

En üzücüğü ise El-Ezher Şeyhi Ahmed Tayyib'in darbeyi kötünün iyisi olarak nitelendirip darbecilere karşı çıkmayıdır. Bununla beraber Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu olayı sert bir şekilde eleştirerek meşru bir hükümetin gayri meşru olan askeri bir darbeye indirilmesinin asla kabul edilemeyeceğini belirtti. İlerleyen zamanlardaysa "Bizim

için Mısır'ın Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'dir." diyecek ve darbe sonrası yönetime el koyan cuntayı tanımadığını belirtecekti. Tabii ki Mursi taraftarları bu olaya en çok sinirlenendi. Bir milyona kadar varan Mursi taraftarı sokaklara çıktı ve darbeyi protesto etti. Rabiatu'l Adeviyye Meydanında birleşen halk bu meydanı direnişin sembolü haline getirdi. Bunun üzerine polis sokakları boşaltmayan Mursi taraftarlarının kamplarına silahlı operasyonlar düzenledi. Polis ve ona destek olan darbe yanlısı baltacılar isimli grup camilere sığınanlara saldırıp zorla çıkardı. Hiç bir sınırı olmayan polisler halkı sabah namazı sırasında bile ateş açmaktan geri durmadı. [fotograf10] Müslüman Kardeşlerin 14 Ağustos'da yaptığı açıklamayla öldürülen insan sayısının iki bin iki yüz olduğu ortaya çıktı. Yaralıları ise artık sayılamayacak hale gelmişti. Durmadan artan sayı Mısır da Müslüman Kardeşler'in terör örgütü olarak açıklanması ve bütün faaliyetlerinin yasaklanmasıyla devam etti.

TAHLİL

Günümüze kadar devam eden ve hedefinde görünürde ihvanı aslında bütün Müslümanları hedef alan bu saldırılar (işkenceler, katliamlar , sebepsiz hapis cezaları ve her türlü vahşi davranış) iman-küfür savaşının yalnızca bir parçasıydı.

İslam dünyasının büyük bir kısmının bu saldırılara tepkisiz kalması, hatta ve hatta

İslam coğrafyasının liderliğine soyunan ve bu iddiayı sürekli dile getiren bir devlet bile kendi iktidarının tehlikeye düşeceği korkusuyla Mısır Müslümanlarının ülkeyi şeriatın bütün gereklerini yerine getirerek yöneteceğini söyleyen ve bu uğurda ilk adımları atan meşru liderini gayri meşru yollarla deviren hunriz cuntacıları destekledi.

Ayrıca dünya Müslümanlarının beynelminel sahada mümessili konumundaki Ekmeleddin İhsanoğlu'nun başkanlığını yürüttüğü İslam İşbirliği Teşkilatı bu kanlı darbeye karşı sessiz kaldı.

Bunun yanında Türkiye hem halk hem de devlet nezdinde darbeye karşı büyük bir tepki göstererek tüm dünyaya karşı örnek bir duruş sergiledi.

Darbeye karşı çıkan bir diğer örnek şahsiyetse Dünya Müslüman Âlimler Birliği Başkanı Yusuf el-Kardavi'dir. El-Ezher Üniversitesi'ne bağlı İslami Araştırmalar Yüksek Kurulu'ndan istifasını şu cümleleriyle belirtti : "İslami Araştırmalar Yüksek Kurulu, Mısır'daki darbe generallerin gerçekleştirdiği vahşi katliamlara karşı ne bir beyan ne de bir fetva yayımladı. Benim sultanın dizinin dibinde ilerleyen kurumlar veya kurullara üye

olmaya hiç ihtiyacım yok. Ben oluşumu zayıf, performansı cılız olan bu kurulun üyeliğine ihtiyaç duymuyorum, istifamı Mısır halkına sunuyorum."

Bütün bu hadiseler İslam ülkeleri liderlerinin emperyalist batı karşısında ne kadar aciz olduklarını gösterir nitelikteydi.

Bunun yanı sıra bu isyanlar sadece devletlerin başında duran kukla liderlere değil müstemlekeci sistemlerini sürdürmeye devam eden zalim batıya karşı bir başkaldırıdır. Büyük mücahid Malcolm X'in şu sözü bu olaya açıklık getirmektedir: "İster mermi olsun, ister oy pusulası, insan iyi nişan almalı. Kuklayı değil, kuklacıyı vurmali."

Peygamber Efendimiz (ص) Şöyle buyurmuştur :

"الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا"

"Mü'minin mü'mine karşı durumu, bir parçası diğer parçasını sımsıkı bağlayıp tahkim eden binalar gibidir."

Başka bir Hadis de ise yöşle buyurmuştur:

"الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ ، لَا يَظْلِمُهُ وَ لَا يُسْلِمُهُ"

-"Müslüman Müslüman'ın kardeşidir, (kardeşine) zulmetmez ve onu zalimin eline teslim etmez. "

Bize yol gösteren Peygamber Efendimiz'in (ص) bunca Hadisine rağmen İslam dünyasının yaşananlara gerektiği gibi tepki verememesi elbette üzücü bir durumdur. Biz tepkimizi en sert biçimde ortaya koymazsak daha bir çok Hamalar, Halepçeler, Arakanlar yaşarız. İslami

Hareket -zulme karşı dik duruş - Bosna'nın büyük kahramanı Aliya İzzetbegoviç'in dediği gibi, "her yerde ve yeniden başlamalıdır."

Şanlı Mısır şehitlerine selam olsun. Dualarımız onlarla. Selametle...

Kaynakça: (Erişim: Nisan 2014):

www.aljazeera.com.tr

Genç Doku dergisi/ 53. Sayı

Dünya Bülteni

www.islamansiklopedisi.info

Kuzey Afrika Bağımsızlık Hareketleri

1. Tunus'un Bağımsızlık Ateşi
(Recep Tayyip Ertunç)

2. İslam Coğrafyasının En
Batısı Fas(Ahmet Tarık Aksan)

3.Libya Bağımsızlık Hareketleri
(İbrahim Esad Ergen)

4.Cezayir'e Genel Bir
Bakış(Yakup Ahmet
Aktan)

TUNUS'UN BAĞIMSIZLIK ATEŞİ

Recep Tayyip Ertunç

Tunus'a Genel Bakış

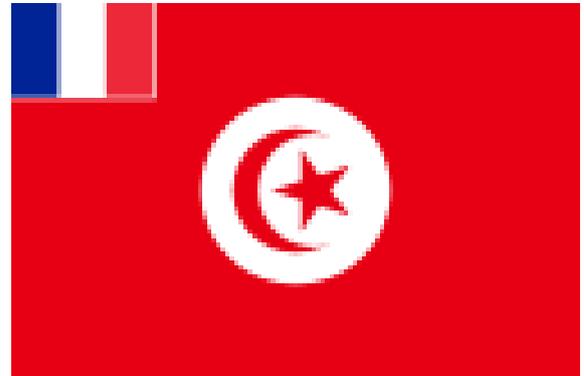

Tunus; kuzeyinde Akdeniz, batısında Cezayir ve doğusunda Libya ile çevrili bir devlettir. Ülkenin kuzeyinde Akdeniz iklimi görülürken, güneyinde karasal iklim görülür. Kuzeyde Akdeniz ikliminin görülmesi ve Mecerda Irmağı'nın bulunması burada tarımın gelişmesini sağlamıştır. Ülkenin güney topraklarının çöl olması, hem başkentin kuzeyde kurulmasında etkili olmuştur hem de nüfusun büyük bir bölümünü ülkenin kuzeyindeki kıyı bölgelerde yaşamaya yöneltmiştir. Nüfusun yaklaşık %97'sini Arapların oluşturmasından dolayı resmi dil Arapçadır. Ülkenin yönetim şekli cumhuriyet olmasına rağmen 2011'de Arap Baharını tetikleyen ayaklanmaya kadar diktatörlükle yönetilmiştir.

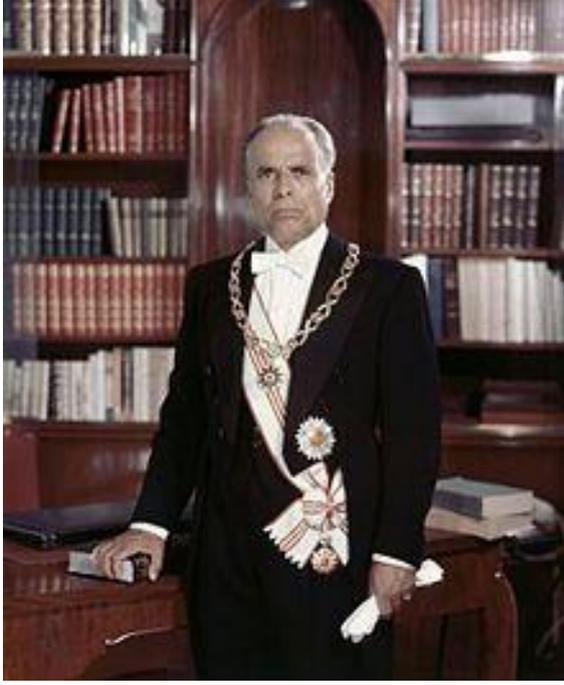
Bu yazıda Fransa'nın Osmanlı himayesinde bulunan Tunus'u işgal ederek sömürgeleştirmesine ve halkın bu işgale karşı nasıl direndiğine değineceğim.

Osmanlı idaresinde 300 yıla yakın kalan Tunus, merkezi idareden uzak bir konumda bulunduğu için Osmanlı tarafından yerel idareciler ile işbirliği yapılarak yönetilmiştir. Osmanlı'nın güç kaybı yaşamasına paralel olarak Akdeniz'de kuvvetlenen Fransa, Tunus üzerinde planlar yapmaya başladı. 19.Yüzyıl içinde Afrika'da sömürgelerinin sayısını artıran Fransa Tunus üzerinde de hak iddia etti ve 1876 Berlin konferansı sonrasında Tunus'u işgal etti. Fransa'nın bu taarruzuna karşı, o sırada Rusya ile savaş halinde olan Osmanlı Devleti herhangi bir cevap verebilecek güce sahip değildi. Baskı altında kalan Tunus beyi, Bardo Anlaşması'nı 12 Mayıs 1881'de imzalamış ve Tunus, Fransız himayesine girmiştir.

FRANSA'NIN TUNUS'TAKİ FALİYETLERİ

Fransa burada Tunus beyliğini ortadan kaldırmamış, Fransız bakanların denetiminde görevde kalmasına izin vermiştir. Ancak hükümet üyelerinin

çoğunun Fransızlardan oluşması sebebiyle Tunus beyi herhangi bir diplomatik hareket gerçekleştirememiştir. Fransa yönetimi ele alarak ülke genelinde geniş bir ulaşım ağı kurmuş ve ülkenin çeşitli yerlerinde maden ocakları açarak buralardan çıkan madenlerin büyük bir kısmını Fransa'ya aktarmıştır. Ülkenin kuzeyinde bulunan verimli tarım arazilerini de unutmayan Fransa Avrupa'dan getirdiği göçmen çiftçileri buralara yerleştirerek tarım sektörünü de eline almıştır. Fransızca öğretimini de yaymaya çalışan Fransa, kısa süre içinde Tunus'un eğitilmiş insanlarını Fransızca konuşabilir hale getirmiştir. Bu insanlar sadece Fransızca konuşmakla kalmayıp Fransız kültürü ile yetiştirilmiştir.

DİRENİŞ DENEMESİ

1890'lı yılların başında “Genç Tunuslular” adı altında batı eğitimi almış bir topluluk, tam bağımsızlık istemese de ılımlı bir muhalefet hareketi başlattı. Henüz etkili bir siyasi güce sahip olmayan Genç

Tunuslular, bazı propagandalar ile ‘genel seçimlerden sonra bir parlamento oluşturulması’, ‘ulusal bir hükümet kurulması’, ‘eğitim özgürlüğü’ gibi isteklerde bulunmuşlardı. Fransız yönetiminin ağır baskılarına dayanamayan bu grup yeraltına çekilmek zorunda kaldı. Genç Tunuslular hareketi, henüz amacına ulaşmasa da en azından bağımsızlığın sinyallerini vermişti.

DÜSTUR PARTİSİ VE BAĞIMSIZLIK HAREKETİ

I. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden canlanan milliyetçilik akımı, Genç Tunusluların milliyetçilik ilkesi üzerine “Düstur Partisi”ni kurmalarına olanak sağladı. Genç Tunuslular hareketine göre daha güçlü olan bu parti Tunusluların Avrupalı milletlerle eşit haklara sahip olması esasına dayanan bir belgeyi Tunus beyine ve Fransız yönetimine sundu. Bu durumun otoritelerini sarsacağını anlayan Fransız yönetimi partinin önderi Şeyh Abdülaziz es-Salibi'nin tutuklanmasına karar verdi. Yapılan birkaç küçük reformla bu hareketin de canlılığını belirli ölçüde düşürdüler. Düstur Partisinden kopan Habib Burgiba önderliğindeki genç üyeler “Yeni Düstur Partisi”ni kurdular. Fransız

hükümetinin sert önlemlerine rağmen Tunus'un tam bağımsızlığını savunan bu parti halkın desteğini hızla arkasına alıyordu. Hitabeti güçlü olan Habib Burgiba protesto mitingleri düzenliyor, tam bağımsızlık mesajları veriyordu. Bu durum Fransız hükümetinin halka yaptığı baskıyı artırmasına, Habib Burgiba ve üst düzey parti yöneticilerinin tutuklanmalarına sebebiyet verdi. Bu tutuklanmalar sırasında patlak veren II. Dünya Savaşı, Fransa'nın Nazi Almanyası tehdidiyle uğraşmasına neden olurken tutuklular ülkeleri Tunus'a geri dönüp Yeni Düstur yanlısı bir hükümet kurdular. II. Dünya Savaşı sonucunda galip taraftan olan Fransa Tunus'un denetimini çok sert yöntemlerle yeniden eline almaya başladı ve Habib Burgiba'nın gizlice Mısır'a kaçmasına sebebiyet verdi. Mısır'a kaçan Burgiba, bağımsızlık için destek sağlamak üzere birçok ülke ziyaretlerinde bulundu. Diğer Arap ülkelerinde yaşanan gelişmeler ve içindeki muhalefet karşısında daha fazla dayanamayacağını anlayan Fransa, Burgiba'yı destekleyen bir tavır takındı. İktidar ve muhalefet, Fransa'nın da yönlendirmesiyle, Haziran 1955'te Fransız hâkimiyetinin sonlanmasına yol açan bir antlaşma imzaladı. Buna ek olarak Taraflar Mart 1956'da da Tunus'un tam bağımsızlığını sağlayan bir antlaşma imzaladı.

BAĞIMSIZLIK SONRASI SEKÜLERLEŞME HAREKETLERİ

Burgiba için İslam ve İslami yaşam, geçmişi temsil etmekteydi ve Batılılaşma ise modern bir Tunus'un doğması için tek umuttu. Bu yüzden, bağımsızlığın hemen ardından hızlı ve radikal Batılılaşma

hamleleri yapılmıştır. Bu bağlamda Burgiba'nın Atatürk'ü örnek aldığı belirtilmekte ve devrimleri Kemalist devrimlere benzetilmektedir.

Burgiba'nın laiklik reformlarında eğitim konusu kritik bir rol oynuyordu. Bu çerçevede Tunus'taki İslami eğitimin temelinde yer alan Zeytune Üniversitesi kapatıldı. Aynı şekilde ülkedeki şeriat mahkemeleri de kapatıldı ve bunların yerini modern mahkemeler aldı. Zeytune'nin ve mahkemelerin kapatılmasıyla da ulemanın etkisi ciddi anlamda azaltıldı. Burgiba'nın sekülerleşme reformlarının en önemli adımlarından biri 1957'de Medeni Kanun'un kabulü oldu. Bu kanunla beraber ilk defa bir Arap ülkesinde çok eşlilik yasaklandı ve kadınlara boşanma gibi konularda erkeklerle eşit haklar tanındı. Bunların yanı sıra, Burgiba'nın küçük düşürücü tanımlamalarına paralel olarak kamuya açık alanlarda başörtüsü yasaklandı, üretkenliğe ve ekonomik gelişmeye zarar verdiği düşüncesiyle devlet memurlarının ramazan ayında oruç tutmalarına yasak getirildi ve vakıf arazileri

tasfiye edildi. Tüm bunların sonucunda bir yandan Burgiba'nın amaçladığına benzeyen ve diğer tüm Arap toplumlarından farklı olan görece Batılılaşmış bir Tunus toplumu oluşurken, bir yandan da daha sonra ortaya çıkacak olan İslami hareket için zemin hazırlayacak olan rahatsızlıklar baş göstermiş oldu. Öyle ki oruç yasaklarını haklı göstermek isteyen Burgiba'nın ramazan ayı içerisinde kamuoyu önünde yemek yemiş olması daha sonra İslami hareketin ortaya çıkması sonucunu doğuran önemli bir sembolik olay olmuştur.

ARAPLARIN DEVRİM ATEŞİNİ YAKMASI: TUNUS İSYANI (2010)

Tunuslu işsiz bir üniversite mezunu gencin ülkesindeki ekonomik koşulların olumsuzluğunu, iş bulma olanaklarının azlığını, Devlet ve kamu yönetimindeki yolsuzlukları, gelir dağılımındaki eşitsizliği ve daha birçok toplumsal aksamayı ve yetersizliği protesto etmek için kendini kentin meydanında yakma olgusunun yarattığı kelebek etkisi Arap Dünyası'nda devrimlere yol açtı. Bu kıvılcımla birlikte Tunus'ta büyük halk kitleleri protesto mitingleri düzenledi. Başta bu ayaklanmayı şiddet yoluyla bastırmaya çalışan Tunus Cumhurbaşkanı Zeynel Abidin Bin Ali bu baskıya daha fazla dayanamayarak Suudi Arabistan'a kaçtı. Halkın bu şekilde diktatör yönetimi devirmesi diğer Arap ülkeleri için de bir örnek teşkil etti.

Son olarak, Tunus belki de bundan sonraki yüzyılı belirleyecek son derece kritik bir dönemden geçmektedir. Bu dönemi başarıyla atlatıp siyasi ve ekonomik istikrarı sağdıkları zaman Tunus büyük bir devlet olma yolunda önemli bir adım atmış olacaktır.

Kaynak:

- http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2011127_analiz3.pdf

- <http://tarihlervekulturler.blogcu.com/tunusun-kurulusu-ve-tarihi/5009015>

- <http://improkul.impr.org.tr/?p=713>

- http://tr.wikipedia.org/wiki/Tunus_Frans%C4%B1z_Protoktoras%C4%B1

- Erdem, Ruhat Gülşah, "Tunus'ta İslamcı Hareketlerin Yükselişi: El Nahda Örneği (Yüksek Lisans Tezi)", T. C. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

İSLAM COĞRAFYASININ EN BATISI: FAS

Ahmet Tarık Aksan

Fas Hakkında Genel Bilgiler

Fas, İslam coğrafyasının en batısında bulunan İslam ülkesidir. Bu yüzden geçmişte El-Mağribü'l-Aksa (Uzak Batı) diye adlandırılmıştır. Günümüzde de asıl adı El-Memleketü'l-Mağrib'dir. Fas ise Mağrib'in bir şehridir. Ancak bilindiği üzere bizde adı Fas olarak kalmıştır. Bu yüzden de bu yazıda da Fas olarak isimlendireceğiz.

Nüfusu 32 milyon olan Fas'ın yüzölçümü 724 bin kilometrekaredir. Ancak batılı kaynaklarda Batı Sahra ayrı bir ülke olarak

kabul edildiğinden yüzölçümü 458 bin kilometrekare olarak geçmektedir. İleride de göreceğimiz gibi Batı Sahra meselesi Fas'ın en büyük iç sorunudur.

Ülkenin %55'ini Araplar oluşturmaktadır. Ve bu Arapların %98'i müslümandır. Nüfusun %34'ünü ise bu coğrafyanın yerlileri olan Berberîler oluşturur. Berberîler kendilerine Imazighen derler. Kuvvetli bir ihtimalle Berberî ismi bu halka Avrupalılar tarafından verilmiş ve barbar kelimesinden gelmiştir. Berberîlerin ortak bir dili yoktur. Ancak Berberîlerin konuştuğu birbirinden çok farklı lehçelerin tümüne Berberîce denir. Berberîlerin tamamı müslümandır ve Malikî mezhebine mensuptur. Nüfusun %10'unu da Moorlar oluşturur. Bunlar Moritanya kökenlidirler.

Kalan nüfusu da başta İspanyollar olmak üzere Avrupalı hristiyan azınlıklar ve Yahudi azınlıklar oluşturur. Ülkenin resmi dili Arapça, resmi dini de İslam'dır.

İslam'dan Önce Fas

M.Ö 2000 yıllarından beri Fas coğrafyasında yaşayan Berberiler o zamanlarda çeşitli tabiat güçlerine inanıyorlardı. Fenikelilerin Fas kıyılarında görünmeleriyle birlikte yavaş yavaş ticari hayatları başlamıştır. İlerleyen zamanlarda Roma'nın yavaş yavaş nüfuz etmesinden sonra Roma'nın hâkimiyeti altına girmiştir. Bu hâkimiyet yaklaşık 4 asır sürmüştür. Bu 4 asırda bu coğrafyadaki tarım faaliyetleri artmış, ticaret güçlenmiş, yani Fas coğrafyasında gelişim gözlemlenmiştir. Ancak M.S 430 yılında İspanya'dan kovulan Vandallar, merkezi otoriteye karşı gelen bazı Roma komutanlarının yardımıyla hâkimiyeti eline almıştır. Devlet yönetiminde yetenekli olmayan Vandallar, Roma'nın geliştirmiş olduğu bu coğrafyayı duraklamaya, belki de gerilemeye götürmüştür. Hâkimiyetleri yüz yıl sürmüş ve yüz yılın sonunda düzenli bir ordusu bulunmadığından Bizans'a kolay bir lokma olmuşlardır. Bizans, Fas'ın kuzeyini işgal ettikten hemen sonra dini faaliyetlere başlamış, Hristiyanlığı yaymaya çalışmıştır. Buna rağmen çoğunluk, İslam'a girinceye kadar din değiştirmemiştir.

İslam Sonrası Fas

İslam'ı Fas'a ilk getiren Ukbe bin Nâfi'dir. Fakat Fas ele geçirilmeden şehit edilmiştir (683). Onun yerine vekili Züheyr bin Kays geçmiştir. Bizans ve Berberilerle mücadelesini 690 yılına kadar

sürdürmüştür. Bu mücadele Züheyr bin Kays'dan sonra Hasan bin Numan ile sonra da Musa bin Nusayr'la devam etmiştir. Musa bin Nusayr'la birlikte Fas tamamen fethedilmiştir. Hatta İspanya'nın fatihi Tarık bin Ziyad da Musa bin Nusayr'ın kumandanlarındanındır.

Fas ülkesi böylece 7. Yüzyılın sonunda İslam'la müşerref olmuştur. O zamandan sonra da asırlar boyu, bu coğrafya çekişmelerle, mücadelelerle birçok el değiştirmiş, birçok iktidar kavgasına tanıklık etmiştir.

Fas'ın Sömürge Dönemi ve Bağımsızlığına Kavuşması

19. yüzyılın ilk çeyreğinde Fas yönetimi Avrupa'ya karşı kendini kapalı bir kutu hâline getirdi. Avrupa ile ilişkilerden uzak durulup, Avrupa'ya ihracat yapılmadı. İthalatın da önüne geçmek için %50 gümrük vergisi koyuldu. Bu sayede Avrupa ile ticaret büyük ölçüde azaltıldı. 1830'larda Tanca, Suveyre, Rabat gibi sahil şehirlerinde sadece 248 Avrupalı bulunuyordu. 14 Ağustos 1844 tarihinde Fransa'nın Suveyre ve Tanca'daki limanları bombalamasıyla Avrupa'nın bu ülkeye bakışı değişti. Bu yenilgiden sonra Fas için sömürge olma süreci başlamıştı

İngiltere, Fas'ı Fransa'ya kaptırmamak için Fas'la bir anlaşma yapma yoluna başvurdu. İngiltere, çabaları sonucunda 1856 yılında Fas ile bir ticaret anlaşması imzalamayı başardı. Bu anlaşma ile İngiltere'ye kapitülasyonlara benzer ticarî ayrıcalıklar

tanındı. Fas yönetimi de bu anlaşma ile denge politikası izlemeyi amaçlamıştı. Çünkü denge politikası, gücü olmayan ülkelerin sömürgeye karşı izleyebileceği en önemli politikadır. Fas yönetimi de sömürge olma sürecinde denge politikasını izledi.

1860 yılında İspanya da bölgede ağırlığını ortaya koymak için Kuzey Fas'a asker çıkardı. Sebte ve Titvan işgal edildi. Fas yönetimi İspanya ile de anlaşma yapmak zorunda kaldı. Anlaşmaya göre İngiltere'ye verilen haklar İspanya'ya da verilecek, savaş tazminatı olarak da Fas, işgal edilen Titvan'ı boşaltacaktı. Fas, bunları yapabilmek için Londra'da bir borç antlaşması imzalamak zorunda kaldı. Bu antlaşmayla Avrupalı komiserlerin mâli denetimini de kabul etmiş oldu. Avrupalılar bu antlaşmadan sonra ülkeye hızla nüfuz etmeye başladılar. İngiltere, Cebelitarık Boğazı gibi ekonomik yönden önemli noktalardan kazanç elde etmeye, İspanya, Kuzey Fas'ı kendi topraklarına katmaya, Fransa, sömürgesi olan Cezayir'in batısını güvenli hâle getirmeye, Almanya, sömürgecilikte İngiltere ve Fransa'ya yetişebilmeye çalışıyordu.

Fas yönetimi bu süreçte sadece Kuzey Fas'ı İspanya'ya kaptırmasıyla kalmadı, aynı zamanda Avrupa'nın hızla ülkeye nüfuzuna maruz kaldı. Bu nüfuz sırasında Fas'ta birçok misyoner okulları açıldı. Dış ülkelere birçok öğrenci gönderildi. Ülkenin yasalarında köklü değişimler yapıldı. Bu şekilde Fas yavaş yavaş köklerinden ayrılırken 8 Nisan 1904'te Fransa ile İngiltere arasında En-tente Cordiale antlaşması imzalandı. Bu antlaşmaya göre Fransa, İngiltere'yi Mısır'da serbest

birakacak ve Fas da İngiltere tarafından Fransa'ya bırakılacaktı. Fas'ta İngiltere tarafından serbest bırakılan Fransa, 3 Ekim 1904 tarihinde İspanya ile de bir antlaşma imzaladı. Bu antlaşmayla Fransa, Akdeniz kıyısındaki Sebte ve Titvan şehirlerini İspanya'ya bırakarak Fas'ın diğer bölgelerinde daha rahat hareket edebilme imkânı buldu. Önündeki İspanya ve İngiltere engellerini kaldıran Fransa, antlaşmalarda aldığı hakları kullanmaya başladı. Fransa, Fas Sultanını, Fas ordusundaki subayları kendi askerlerinin yetiştirmesi, Fas'ın mâliyesinin kontrolünü kendisine bırakması konusunda sıkıştırmaya başladı. Ancak Fas Sultanı, Almanya'nın kendisini desteklemesiyle, Fransa'dan bu meselenin milletlerarası bir konferansla çözülmesini talep etti. Konferansı çaresiz kabul eden Fransa, bu konferanstan galibiyetle ayrıldı. Fas'ın idaresinin, maliyesinin, gümrüklerinin düzenlendiği bu konferansta Fas'ın güvenliği Fransa'ya bırakıldı. Yani Fas neredeyse tamamen Fransa'nın himayesine girdi.

Fas polis teşkilatında Fransızların çalışması ülkede bazı karışıklıklara yol açtı. Karışıklıklar sebebiyle 19 Mart 1907'de bir Fransız doktorun ölmesiyle Fransa Fas'a asker çıkardı. Bazı şehirleri işgal etti. İspanya da bunu fırsat bilerek işgali altındaki bölgeleri genişletmeye başladı. Halk ayaklandı, silahlı çatışmaya girdi ancak bu iki gücü durdurmaya gücü yetmedi. 19 Mart'ta âdeta ipin ucu kaçmıştı. Halk direndikçe Fransa ve İspanya daha fazla toprak işgal ediyordu. Fransa, Almanya ile de antlaşma imzalayıp Almanya'nın da Fas'la ilişkisini kesince önü iyice açıldı. 30 Mart 1912 tarihinde Fas resmen Fransa ve İspanya'nın himayesine

girdi. Bu tarihten sonra Fas Sultanları tamamen kukla hâline geldi.

Uzun zaman bu durum böyle devam etti. Ancak halk hiçbir zaman bu durumu benimsemedi ve sürekli ayaklanmaya devam etti. Silahlı çatışmalarla sömürgeciler sürekli baskı altında tutuldu. Hatta 19 Eylül 1921’de bir kabilenin şeyhi olan Abdülkerim el- Hattabî, İspanya’yı büyük bir yenilgiye uğratarak bağımsızlığını ilan etti. Ancak Rif Cumhuriyeti adını verdiği bu devlet, bir süre sonra İspanya ve Fransa’nın birleşip saldırıya geçmesiyle yıkıldı.

II. Dünya Savaşı sırasında güçlenen milliyetçilik akımının etkisiyle 1944 yılında Allâl el-Fasî tarafından sultanın da desteklediği İstiklâl Partisi kuruldu. Bu parti Fransa’dan bağımsızlık istedi. Ancak Fransa bunu kabul etmedi. ABD’nin ve dönemin sultanı olan V. Muhammed’in desteğiyle zaman ilerledikçe İstiklâl Partisi de güçlendi. Mısır’da bağımsızlık ilan edilince V. Muhammed Fransa’dan tekrar bağımsızlık istedi. Fransa buna yanaşmayınca halk ayaklandı ve bu ayaklanma polisle çatışma noktasına kadar geldi. Buna karşılık Fransa, V. Muhammed’i tahttan indirdi. Mısır da Fas halkına silah yardımı yapınca halk Fransa’ya karşı büyük bir savaş başlattı. Bu sırada Fransa sömürgesi olan Cezayir de ayaklanınca, Fransa, Fas halkıyla uzlaşma yoluna gitti. V. Muhammed tekrar tahta çıktı ve 2 Mart 1956 tarihinde Fransa’yla bağımsızlık antlaşması imzalandı. Fas böylece İfni, Sebte ve Melila şehirleri

dışında 44 yıldır devam eden sömürgeci kurtulup bağımsızlığına kavuştu. İspanya da İfni şehrini 30 Haziran 1969’da Fas’a bıraktı. Ancak Sebte ve Melila şehirleri günümüzde de İspanya işgali altındadır.

Günümüzde Fas

Günümüzde Fas’ın en önemli dış problemi Sebte ve Melila meselesidir. Bu iki şehirde çoğunluk Müslüman olmasına rağmen İspanya şiddet kullanarak bu iki şehri kendi hakimiyeti altında tutmaktadır. Aynı zamanda Müslümanların azınlık durumuna düşmesi için buralara sürekli İspanyollar yerleştirilmektedir. ABD’nin de İspanya’yı desteklemesi karşısında Fas yönetimi bu konuda çaresiz kalmaktadır.

Fas’ın en önemli iç problemi ise daha önce bahsettiğimiz gibi Batı Sahra meselesidir. Batı Sahra’da sömürge döneminde işgallere karşı kurulan Polisaryo Cephesi, günümüzde Batı Sahra’da bağımsız bir devlet kurmayı amaçlıyor. Dış güçler tarafından da desteklenen Polisaryo Cephesi Fas için büyük bir sıkıntı teşkil ediyor.

Fas, günümüzde sömürgeci kurtulmuş, bağımsız bir ülke olmasına rağmen, bugünkü Fas yönetiminin diğer çoğu Arap ülkesinde olduğu gibi dış güçlerin kuklası olması bizi derinden üzüyor. Ancak halk arasında İslâmî hareketlerin güçlü olması, üzüntümüzü az da olsa dindirebiliyor.

Biz, bugünün dertli gençleri, Müslümanların yeniden İslam'ın izzetine kavuşabilmesi için elimizden geldiği kadar çalışıyor, Rabbimizden de bize yardım etmesini niyaz ediyoruz!

LIBYA BAĞIMSIZLIK HAREKETLERİ

İbrahim Esad Ergen

Osmanlı, Libya'yı İstiyor...

Libya; Trablus, Bingazi ve Fizan bölgelerini kapsayan alana verilen isimdir. Osmanlı'nın, bugünkü Libya'yı da içine alan ve Mağrib ismiyle de anılan Kuzey Afrika'ya ilgi duyması XV. yüzyılın sonlarında başladı.

Libya, Artık Osmanlı'nın...

Osmanlı'nın Batı Akdeniz'de ağırlıklarını hissettirdiği bir dönemde, 1551 yılında, Trablus'un Osmanlı Hâkimiyeti'ne girmesi, Osmanlı'nın Kuzey Afrika'da hâkim güç haline gelmesini sağladı. Böylece Libya topraklarının tamamı Osmanlı'nın eline geçti. Osmanlı, merkeze uzak olan Libya'ya ayrı bir eyalet statüsü verdi ve İtalyanların işgaline kadar Libya'nın bu statüsü devam etti.

Senusiler, İtalyanlar'a Direniyor...

Batılı devletlerinin sömürge kurma yarışında çok geç kalan İtalyanlar, Libya'yı 4 Ekim 1911'de işgal etti. İtalyan işgalciler kıyı bölgelerini ele geçirse de iç bölgelerde, Libya'da yaygın olan Senusi Tarikatı mensupları ile Osmanlı Paşası Fuad Paşa'nın işbirliği sonucu oluşan şiddetli bir direnişle karşılaştılar. İtalyanlar tarafından yenilemeyen Fuad Paşa, 1919 yılında Mondros Anlaşması gereğince, Libya'dan çekilmek zorunda kaldı.

1. Dünya Savaşı Ortalığı Karıştırdı.

Bu sırada patlak veren 1. Dünya Savaşı, Senusi Hareketi'ni, dolayısıyla Libya halkını etkilemişti. Savaşa girme

taftarı olmayan Senusi Şeyhi Seyyid Ahmed, Osmanlı Devlet Erkânı'nın yoğun ısrarları üzerine, Osmanlı'nın Süveyş Kanalı Cephesi'ndeki planına dâhil oldu ve Senusi Mücahidlerine Mısır'daki İngiliz hududuna saldırı emri verdi. İngilizlerin şaşkınlığından faydalanarak ilerleyen Senusi kuvvetleri, İngilizlerin karşı hücumu geçmesiyle ağır kayıplara uğradı ve Trablus'un iç kesimlerine çekilmek zorunda kaldılar. Senusi Şeyhi bu ağır kayıptan sonra bir kere daha Osmanlı devlet adamlarının isteğine boyun eğdi. Halifenin çağrısı üzerine İstanbul'a giden Seyyid Ahmed bir daha Libya'ya dönemedi.

Direniş'te Yeni Lider: Ömer Muhtar...

Ömer Muhtar, birçok Kuzey Afrikalı Müslüman gibi Senusi Tarikatine mensuptu. İtalyan işgaline karşı mücadele eden Senusi şeyhi Seyyid Ahmed Şerif'in komutasında yürütülen cihada katılan Ömer Muhtar, başarılı eylemleri sayesinde cihatta ön saflara geçti. Seyyid Ahmed'in gidişinden sonra, iyi bir lider etrafında toplanamayan Senusiler, 1922 yılında Ömer Muhtar'ın etrafında toplanmaya başladı. Ancak aynı yıl iktidarı faşist Mussolini ele alınca, Libya'nın tamamını kontrol altına alabilmek için takviye askeri birlikler gönderdi. Mücahidlerin başına geçen Ömer Muhtar, birlikleri yeniden organize ettiyse de direnişi ancak 1931 yılına kadar sürdürebildi.

Esir olan Çöl Aslanı, Şehid Oluyor...

11 Eylül 1931 günü İtalyanlara esir olan Ömer Muhtar, 15 Eylül günü İtalyan Mahkemesi tarafından göstermelik bir duruşmayla idama mahkûm edildi. Ertesi gün 20.000 civarındaki halkın gözü önünde idam edildi.

Yıl 1943... İtalya Libya'dan Kovuluyor...

II. Dünya Savaşı sırasında Libya müttefik kuvvetler tarafından ele geçirildi. İtalyanlar Libya topraklarından çıkarıldı. Bundan sonra Trablusgarp ve Bingazi bölgeleri İngilizlerin, Fizan bölgesi de Fransızların idaresine geçti. Öte yandan Senusi şeyhlerinden İdris es-Senusi Libya halkını yeniden bağımsızlık mücadelesine çağırdı ve bu mücadeleyi organize etmeye başladı.

Libya Artık Bağımsız...

24 Aralık 1951'de de Libya bağımsızlığını ilan etti. Kurulan Libya Krallığı'na İdris es-Senusi kral ilan edildi. BM'de 1 Ocak 1952'den itibaren Libya'nın bağımsızlığını kabul etti.

Kaynakça:

- *Ahmet Ağırakça, Ömer Muhtar, Beyan Yayınları, İstanbul, 1994.*
- *Ahmet Kavas, Ömer el-Muhtar, Dia. Cilt,34.*
- www.firaset.net/Nisan 2014
- www.aljazeera.net/Nisan 2014
- www.dunyabulteni.net/Nisan 2014
- www.dunyabizim.com/Nisan 2014
- www.islamansiklopedisi.info/Nisan 2014

CEZAYİR'E GENEL BİR BAKIŞ

Yakup Ahmet Aktan

Cezayir Bağımsızlık Savaşı bir milleti onursuzlaştırarak ,ekonomik baskılarla ,psikolojik savaşlarla sindirerek yok etmeye çalışan emperyalist sömürgecilere karşı verilmiş bir savaştır.

Cezayir (Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti), etnik açıdan bir İslami, Arap ve Berberi ülkesidir. Ülke ismi Arapçada (El Jazair) “adalar” anlamındadır. Kuzeyinde Akdeniz, kuzeydoğusunda Tunus, doğusunda Libya, güneyinde Nijer ve Mali, güneybatıda Moritanya, batıda Fas ile çevrili olan bu ülke Sudan’dan sonra Afrika’nın ikinci büyük ülkesidir.

Cezayir Bağımsızlık Savaşı bir milleti onursuzlaştırarak ,ekonomik baskılarla, psikolojik savaşlarla sindirerek yok etmeye çalışan emperyalist sömürgecilere karşı verilmiş bir savaştır. Cezayir Fransa’nın 132 yıl boyunca sömürgesi altında kalmıştır. 1954’den 1962’ye kadar şanlı kurtuluş savaşını vermiş olan Cezayir halkı sonunda arzu ettiği bağımsızlığına kavuşmuştur.

Savaşa Olan Nefret

İsveçli gazeteci Christina Lilliestierna, bir kampta binlerce Cezayirli göçmenden bazılarıyla görüşür. Yaptığı röportajdan bir kesit:

“Şimdi de yedi yaşlarında bir çocuk ile beraberim. Vücudu yara bere içinde. Anasını babasını ve kız kardeşlerini önce tartaklayan sonra da vahşice öldüren Fransız askerleri onu da tellere bağlamışlar. Bir teğmen de görsün ve

gördüğünü uzun süre unutmasın diye çocuğun gözlerini eliyle açık tutmuş. Dedesi onu bu kampa getirmek için beş gün beş gece sırtında taşımış onu. Çocuk diyor ki:” Bir tek şey istiyorum: bir Fransız askerini küçük küçük parçacıklara kadar katır katır doğramak!”

Yedi yaşındaki bir çocuğa, siz zanneder misiniz ki bir yandan ana babasının katliamı diğer yandan da içindeki büyük intikam hissini unutturmak kolaydır? Kapkaranlık bir dünya da geçen hem öksüz hem de yetim bir çocukluk. Bu mu, Fransız demokrasisinin bırakacağı mesaj?

Savaş’ın Başlangıcı

Fransa’nın sosyalist içişleri bakanı Fransuva Mitterand (sonradan devlet başkanı oldu) bu durumda savaştan başka hiçbir çare kalmadığını şu sözlerle açıkladı:

“Anavatanın düşmanları ile görüşme ve müzakere etmeyi asla kabul etmeyeceğim. Onlarla tek müzakeremiz savaş olacak!”

Bu, takip eden beş yıl boyunca başbakan Pierre Mendès-France’ın uygulayacağı siyasetin de özeti olacaktı.

1950 yılında yaklaşık 8.6 milyon olan Cezayir nüfusunun, 1 milyona yakınının Fransız kökenli olması, 132 yıldır burada yaşayan beyazların, bölgeyi anavatanları olarak tanımaları, Fransa’nın ülkeyi bir koloni olarak değil, bir ili olarak tanımlaması, bu savaşın nedenlerinden biridir.

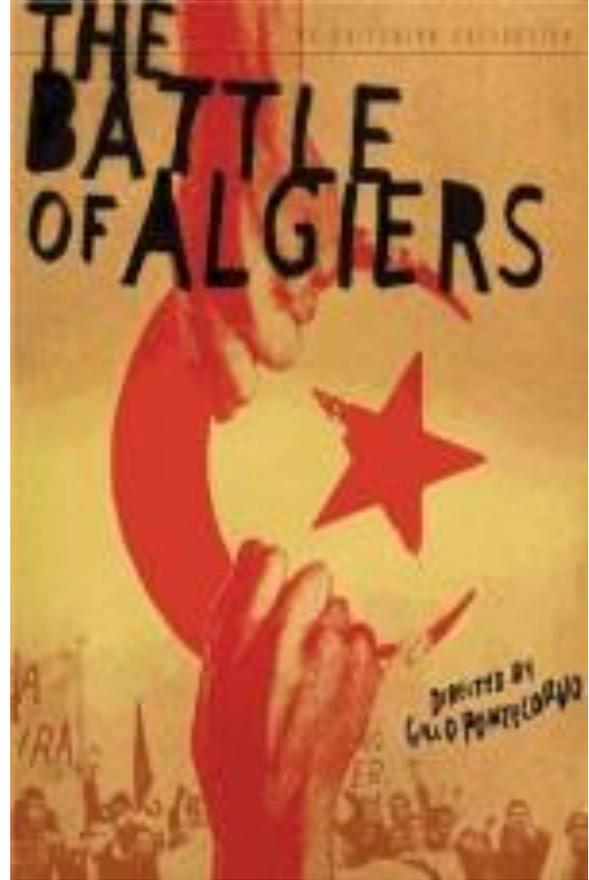
Düşmanlarına göre Cezayir devrimi, Cezayir vatandaşlarının, Fransız idarecilerinin emirlerini dinlememelerinden ve milli topraklar üzerinde sakinilmesi gereken olayların cereyan etmesinden ibarettir.

Messali Hac'ın önderliğinden ve barışçı, demokratik yöntemlerinden hoşnut olmayan bir grup gencin Milli Kurtuluş Cephesini (FLN-Front de Libération Nationale) oluşturdu.

FLN'nin 1 Kasım 1954 günü kurulması ve militanlarının Cezayir'in çeşitli yerlerindeki askeri tesislere, polis merkezlerine, depolara, haberleşme tesisleri ve kamu işletmelerine yoğun bir saldırı kampanyası düzenlemeleriyle Cezayir Bağımsızlık Savaşı resmen başlamış oldu.

Savaş, ilk olarak başkent Cezayir'de başladı. Başkent Kasbah (Arap asıllı Cezayirlilerin yoğun olduğu yer) ve Avrupa Şehri (Fransız Cezayirlileri yoğun bulunduğu yer) olarak ikiye ayrılmıştır. Direniş Kasbah'taki Cezayirlilerle Avrupa Şehri'nde bulunan beyaz Cezayirliler arasında başlamıştı. FLN gerillaları polisleri öldürmeye başlamıştı. Paris yönetimi polis öldürmelerinin başını alamayınca çareyi Kasbah'ı hapsedmekte bulur. Artık Kasbah dikenli tellerle kapatılmıştır.

FLN cephe örgütlenmesiydi. Homojen bir yapı değildi ve giderek çeşitli kesimlerin farklı düşünceleri Cephe içerisinde açığa çıkıyordu. İç çelişkiler 1957 yılında savaşı bitirmek hedefiyle başkentin alınması için yapılan saldırının yenilgiyle sonuçlanmasıyla daha da arttı. Fakat FLN bu başarısızlığın yığınlığa yol açmasının önüne geçebildi.

FLN, Eylül 1958'de Mısır'ın başkenti Kahire'de toplanarak "Geçici Cezayir Hükümeti"ni kurdu. Bağımsızlık mücadelesi dünya kamuoyunda geniş yankı yarattı. Fransa'da da Cezayir ulusal kurtuluş mücadelesini destekleyenler ve "Fransız Cezayir'i"ni savunanlar diye ikiye bölünme yaşandı. Bu süreç sömürgeciliğin Afrika'da çözülme dönemi idi.

Frantz Fanon Cezayir Bağımsızlık Savaşının Anatomisi adlı kitabının önsözünde: Sömürgecilik sistemli olarak kendi dışındakileri yadsıdığı, reddettiği için yanlıgı içine düşürülen insanı sürekli olarak kendi kendisine "ben gerçekte kimim?" sorusunu sormaya zorlar.

Fransa Cezayir'i kaybetmek istemiyordu. Bağımsızlığa kadar geçen süre içinde binlerce okul, köy Fransız emperyalistleri tarafından yakıldı. Kısacası, Fransız emperyalizmi, halkın direnişini bastırmak için, cana, mala her şeye saldırdı, yaktı, yıktı, katletti.

Ancak halkın bağımsızlık mücadelesi bastırılmadı. Gelişen bağımsızlık savaşı karşısında çaresizleşen Fransız emperyalizmi 1958'de General De Guelle'nin Cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra yeni bir plan hazırladı. Buna göre Fransa ile Cezayir'in bağlarının sürdürülmesi ve Cezayir'in ekonomik ve toplumsal gelişimine ilişkin 5 yıllık bir düzenleme öngörülüyordu. Fas ve Tunus çözümde arabuluculuk yapacaktı.

De Guelle 16 Eylül 1959'da Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşmada Cezayir'e bağımsızlık tanınacağını açıkladı. Fransa yakınlarındaki Melun kasabasında FLN ve Fransa yetkilileri 25 Haziran 1960'da bir araya geldi. Fransız heyeti öne sürdüklerini FLN'den kayıtsız şartsız kabul etmesini istedi. Tarihe Evian Anlaşmaları olarak geçen bu görüşmeler sonunda 19 Mart 1962'de Fransa ve FLN ateşkes ilan ettiler. Böylece 132 yıl süren Fransız egemenliği sona ermişti. Bir buçuk milyon

Cezayirli 7,5 yıl süren bağımsızlık savaşında yaşamını yitirmiş ve zafer kazanılmıştı.

25 Eylül 1962'de Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti ilan edildi. 1963'de yeni anayasa kabul edildi. Anayasanın giriş kısmında Cezayir'de "sosyalist bir toplum kurulacağı" yazıyordu. Anayasa, İslamı, "devlet dini" olarak kabul etmişti. Ben Bella hem devlet başkanı oldu, hem de FLN'nin Genel Sekreteri seçildi. Kabul edilen anayasa ve programlarla sömürgeciliğin kalıntılarını yok etmek, toplumu radikal değişikliklerle dönüştürmek hedefleniyordu.

Sonuç olarak Cezayir iç savaşı ,bir ülkenin vermiş olduğu normal bir iç savaş değil 132 yıl boyunca sömürülmüş, asimile edilmeye çalışılmış bir ülkenin vermiş olduğu bağımsızlık mücadelesidir.

KAYNAKÇA

- <http://liberteryen.org/2011/04/cezayirin-kurtulusu/>
- <http://www.ozgurluk.info/kitaplik/webarsiv/kurtulus/eskisayilar/H-ICIN63/CEZAYIR.HTML>
- <http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/cezayir>
- <http://www.mfa.gov.tr/cezayir-siyasi-gorunumu.tr.mfa>
- Cezayir Bağımsızlık Savaşının Anatomisi/Frant Fanon

FİLİSTİN

İbrahim Ethem Erdoğan

FİLİSTİN ÜZERİNE BİR İNCELEME

İbrahim Ethem Erdoğan

Filistin bilinen en eski dönemlerden bu yana daima pek çok insan için önemli bir coğrafya olagelmıştır. Semavî dinler açısından tartışılmayacak derecedeki önemi bir kenara bırakılırsa Filistin, verimli topraklara sahip olan varlığıyla pek çok uygarlığın gözdesi olmuştur. Bu sebeplerden ötürü tarih boyunca bu topraklar için mücadele etmek pek çok devletin kendince sürdürdüğü bir politika olmuştur. Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav)'in İsrâ ve Miraç mucizeleri de Kudüs'de vuku bulmuştur. Belki de bu bağlamda Hz. Muhammed (sav) döneminden itibaren İslam Devleti'nin fetihleri kuzeye doğru ilerlemiş ve nihayetinde Hz. Ömer döneminde Kudüs tamamen fethedilmiştir. Bu yazıda üzerinde durulacak olan Filistin, günümüzdeki işgalleriyle, geçmişindeki asaletiyle tarihsel bir bütündür ve bir bütün olarak incelenmesi yerinde olacaktır.

Günümüzdeki sorunların kaynağı 19. Yüzyıla dek uzanmaktadır. 1848 yılında, Yahudi asıllı Fransız subayı Alfred Dreyfus'un Alman casusluğuyla suçlanmasının ve on yıllar süreceğ sürgünün Avrupa'da uyandırdığı yahudi düşmalığı büyük olmuştur. Fransız yazar Roger Martin du Gard bu olayı şöyle yorumlar: "Bu yüzyıl Devrimle başlayıp, Dreyfus Davası ile

kapanan dikkate değer bir yüzyıldır! Ama belki de çöplüğe atılacak bir yüzyıl olarak anılacaktır."²

Antisemitik hareketin ilerlediğinin bir göstergesi olarak bu olay, Fransa'da zaten gergin havayı daha da kötü bir duruma sokmuştu. Birçok Avrupa ülkesinin sürdürdüğü Yahudilere sempati duyanlar da, antisemitist düşüncenin etkisinde kalanlarda Fransa'da mevcuttu.

Tüm bunlar olurken 1896 yılında Theodor Herzl adlı Yahudi bir gazetecinin yazdığı, Avrupa toplumundaki Yahudi düşmanlığının asimilasyon yahut entegrasyon yoluyla kırılmayacak kadar güçlü olması sebebiyle Yahudilerin kendilerine ait bir devlet kurmalarını öngören Der Judenstaat (Yahudi Devleti) isimli kitap Leipzig ve Viyana'da yayınlandı. Herzl'in daha sonraları Siyonizm'in temelini oluşturacak olan fikirleri Avrupa Yahudilerinin çoğunluğu arasında kabul görmüştü. 1897 yılında İsviçre'nin Basel şehrinde düzenlediği Siyonist Kongre'ye tüm dünyadan 200 Yahudi katıldı. Önceleri fikri düzeyde olan bu

---

² Hannah Arendt, Totalitarizmin Kaynakları /1, İletişim y., s.17.

anlayış, 1. Siyonist Kongre ile hedef haline gelmişti.

Herzl ve onun izinden giden diğer Siyonistler kongre sonrasında çeşitli şekillerde hedeflerine ulaşmaya çalıştılar. 1. Dünya Savaşı sırasında, 1916 yılında İngiltere ve Fransa arasında gizlice imzalanan Sykes-Picot Antlaşması'nda Filistin'de uluslararası bir yönetimin kurulacağına dair bir maddenin yer alması kimilerince artan Siyonist baskısının bir sonucu sayılmıştı.

İsrail Devleti'nin kurulmasının yolunu açan ise Balfaur Deklarasyonu'dur. Hasta Adam'ı dört bir yandan yapılan gizli antlaşmalarla paylaşma kararında olan İtilaf Devletleri'nin karşısında Osmanlı Devleti yavaş yavaş çökerken 2 Kasım 1917'de İngiltere'deki Lloyd George başkanlığındaki kabinenin Dışişleri Bakanı Arthur Balfaur Britanya Parlamentosu'ndaki fanatik Siyonist Lord Rothschild'a gönderdiği mektupta, o coğrafyadaki diğer etnik yapıyla olan ittifaklar ve sömürgelerin güvenliği sebebiyle, Filistin'deki Yahudi dışındaki nüfusun vatandaşlık hakları ve dini hakları gözetilerek Filistin'de bir Yahudi yurdunun İngiltere tarafından destekleneceği ve bu

deklarasyonun Siyonist Organizasyon'a iletilmesi isteği ifade ediliyordu.

İngiltere Yahudilere olan desteğini belli etmişti fakat deklarasyonda kullanılan dil herkesin kendine göre yorumlayabileceği ölçüde muğlaktı. Örneğin, Siyonistler "Yahudi yurdu kurma" ifadesini "Yahudi devleti kurma" olarak algılamışlardı. Yahudi olmayan toplumlardan söz ediliyordu fakat Filistinlilerin adı yer almıyordu. Yahudi olmayanların hakları dini haklar ve vatandaşlık hakları olarak tarif edilirken Yahudi hakları "politik statü" gibi farklı bir terimle ifade ediliyordu. Ayrıca o dönemde Filistin Osmanlı hâkimiyeti altındaydı ve İngiltere'nin Filistin'le hiçbir ilişkisi yoktu. Bu tek taraflı beyan uluslararası hukuka göre hiçbir şey ifade etmiyordu. Kısacası Siyonistler memnun olmamıştı fakat hiç yoktan da iyiydi.

Deklarasyonun yapılmasının ardındaki sebepler açık olmamakla birlikte birkaç iddia bulunmaktadır. Bunlardan birisi de Yahudi kimyager ve aynı zamanda İsrail'in ilk Cumhurbaşkanı Haim Weizmann'ın Manchester Üniversitesi'ndeki

deneyleri sırasında Britanya donanmasının

kullandığı dumansız barutun (cordite) imalatında kullanılan asetonu, bakteriyel fermantasyon yöntemi ile ürettiği şeklindedir. Deklarasyonun oluşmasında rol oynayan Sir Mark Skyes'ın oğlu Christopher Skyes'ın "Kimse Balfaur Deklarasyonu'nun niye yapıldığını bilmez."³ şeklindeki söylemi arka planda daha farklı hesaplaşmaların olduğuna dikkat çeker. Sonuçta Haim Weizman bu mitle alakalı olarak yaptığı açıklamasında "Herkes benim büyük bir kimyager olduğumu söylüyor. Tam bir saçmalık. Ama eğer Siyonizm davasına hizmet ettiysem, bu iddiayı kabul edebilirim." demiştir.

Deklarasyondan üç hafta sonra, 11 Mart 1917'de kaybedilen Bağdat'ın geri kazanılması için Yıldırım Orduları Projesi'ni geliştiren Osmanlı Devleti ve Almanya, Edmund Allenby komutasındaki İngiliz kuvvetlerine karşı Kudüs Muharebesi'nde yenilgiye uğramış ve Osmanlı Devleti kutsal mekânların zarar görmemesi için Kudüs'ten çekilmişti. 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi ile de tüm Filistin Britanya'ya bırakıldı. Böylece Deklarasyondaki bir husus da açıklık kazanmış oldu: Filistin artık Britanya'nındı.

Filistin Britanya'nın eline geçtikten sonra Siyonistler de Yahudi yurdu kurulmasından kastın Yahudilere ait bir devlet kurulması olmadığını anladılar. Koşullar henüz yeterince iyi olmadığından bunu sineye çekmişlerdi ve hatta bazıları Siyonizm düşüncesinde devlet kurmanın olmadığını bildirmişti. Ardından Britanya'nın sömürge yetkilileri Şerif

Hüseyin'e bölgedeki Arapların ekonomik ve politik haklarının korunması çerçevesinde Filistin'e olan Yahudi göçüne izin verileceğini temin ettiler. Böylece Şerif Hüseyin Yahudi göçüne herhangi bir müdahalede bulunmaktan kaçınmıştı.

3 Ocak 1919'da Şerif Hüseyin'in oğlu Faysal'la Haim Weizmann Akabe'de buluşmuşlardı. Yahudilerin Filistin'e olan bu büyük göç dalgası bölge halkını rahatsız etmişti. Geleceğin düşmanları, kurulacak olan Arap Devleti ve Yahudi yurdu hakkında konuşmuşlar ve bir deklarasyon imzalamışlardı. Buna göre göçmen Yahudilerin Filistin içinde birbirine yakın bölgelere iskân edilmesi teşvik edilecek ve bu işlem sırasında Arapların her türlü haklarına saygı gösterilecekti. Daha sonraları ise Yahudiler Arap ekonomisinin büyümesi için çeşitli yardımlarda bulunacaktı.

Yapılan antlaşma bir süre yürürlükte kalsa da Temmuz 1919'da toplanan Büyük Suriye Kongresi'nde Araplar Siyonistlerin

³ Christopher Skyes, Crossroad to Israel, Londra, 1965.

bahsettiği Yahudi yurdu ile Yahudi devleti arasındaki büyük bir fark olduğunu, Siyonist Organizasyonu tanımadıklarını ve buna karşın Filistin'deki Yahudilerin diğer vatandaşlarla aynı haklara sahip olacağını ilan ettiler. Bu durumun oluşmasındaki en büyük etken Emir Faysal ve diğer Arapların beklediği gibi Paris Barış Konferansı'nın sonucunda Arap Devleti'nin kurulmasına dair herhangi bir karar çıkmamasıydı. Kongre'de söylenenleri dinleyen Arthur Balfour 11 Ağustos 1919'da Britanya parlamentosuna verdiği memorandumda şunları söylemiştir: "Dört Büyük Devlet, Siyonizm'e taahhütte bulundular. Siyonizm, doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü, kökü asırlarca geriye giden bir geleneği, bugünkü ihtiyaçları, gelecekteki umutları temsil ediyor ve bu antik topraklarda yerleşik bulunan 700 bin Arap'ın arzuları ve önyargılarından daha derin bir önemi ifade ediyor."⁴

1917 yılında Filistin üzerinde fiilen başlayan İngiliz mandası 1923 yılında resmîlik kazandı ve Filistin halkı buna itiraz etmedi. Balfour Deklarasyonu bir takım değişiklikler yapılarak Manda Antlaşması'na dâhil edildi. Antlaşmada Filistin'in toprak bütünlüğü güvence altına alınmıştı. Siyonist Organizasyon/Yahudi Ajansı yönetimi kontrol eden, ülkenin gelişmesinde yer alan ve ona yardımcı olan kamusal bir yapı olarak tanımlanmıştı. Bir diğer madde nüfusun diğer bölümünün haklarının ve pozisyonunun zarar görmemesi kaydıyla Yahudi göçünün uygun koşullarda gerçekleştirilmesini öngörmüştü.

⁴ İnan Kahramanoğlu, "Türkiye'nin Sevr'i Kürdistan, Arapların Sevr'i İsrail!", <http://www.turksolu.com.tr/sehit/secmefilistin3.htm>, (19 Nisan 2014).

Özetle, Manda Antlaşması ile Balfour Deklarasyonu uluslararası hukukun bir parçası haline getirilmişti.

1924 yılına gelindiğinde Manda Antlaşması'na ABD de katılmıştı. Antlaşma'ya eklenen yeni bir maddeyle Amerikan-İngiliz Konvansiyonu'nun hiçbir maddesinin ABD'nin onayı olmadan değiştirilememesi sağlandı. 1929'a kadar sakin bir dönem yaşandı. Manda Yönetimi'nin Yahudi göçüne getirdiği kısıtlamalar sorunu çözmüyordu fakat sözde bir barış ortamı oluşturmuştu. Bu süreç içerisinde Filistin'e göç eden Yahudilerin sayısında azalma da görüldü, fakat Polonya ve Almanya'da belirginleşmeye başlayan Antisemitist hareketlerin Avrupa'ya içten içe yayılması ile 1930'da göçmen sayısı giderek yükselmeye başlamıştı. ABD'nin ülkesine göç eden Yahudilere sınırlama getirmesiyle birlikte daha da artan göç, 1935'e gelindiğinde %17'lik Yahudi nüfusu %27'ye çıkartmıştı.⁵ Yahudi nüfusun artmasıyla birlikte birbirinden bağımsız hareket eden altı Arap siyasi partisinden, İstiklâl Partisi hâric, beşi bir araya gelerek işbirliği kararı almıştı.

⁵ "İsrail Siyasetini Anlama Kılavuzu", Ankara, SETA Yayınları XIX, Aralık 2012.

Birlikte hareket etme kararı alan bu beş parti Yahudilere karşı mücadelede önderlik edecek Arap Yüksek Komitesi'ni kurdular ve 1936 yılında yaptıkları genel grevi bir isyan hareketine döndürmeyi başardılar. 1929 yılında Hebron'da vuku bulan olayların aksine bu kez Manda Yönetimi gösterileri kanlı bir biçimde bastırmasına rağmen kimseyi idam etmemiş ve büyük cezalar vermemişti. Birçokları tarafından Manda Yönetimi'nin zayıflaması olarak değerlendirilen bu durum Britanya Sömürgeler Bakanlığı'nı da harekete geçirdi ve bölgeye Filistin Kraliyet Komisyonu'nun gönderildi. Komisyon'un verdiği Peel Raporu'nda Filistin'in kaçınılmaz olarak iki devlet şeklinde parçalandığı belirtilmişti. Peel Raporu'nun Filistin'in Arapların aleyhinde bölmesi sonucunda Arapların gösterileri şiddetlenmeye devam etti.

Peel Raporu Balfour Deklarasyonu'nu ortadan kaldıracak kadar radikal bir girişimdi. Komisyon daha da ileri giderek kurulacak iki devlet arasında Türkiye ve Yunanistan arasındaki başarılı (!) mübadeleyi örnek göstererek Arap ve Yahudi nüfuslarının mübadelesini öngörmüştü. Tehlikeyi gören Filistinliler ile Yahudi terörist çeteleri arasında çatışmalar patlak vermeye başladı. Manda yönetiminin tepkisi sert olmuştu. Her iki tarafın liderlerini hapsedmekle kalmayıp Arap tarafından üç bine yakın direnişçiyi öldürdü. Olayları kışkırtmakla suçlanan Kudüs Müftüsü ise ülkeden kaçmak zorunda kaldı.

İkinci Dünya Savaşı'nda Nazilerin Yahudilere yaptığı soykırım sonrasında Avrupa'nın Yahudiler için güvenli bir yer

olmadığı anlaşılmıştı. Batı'nın diyetini Müslüman Araplara ödetmek isteyen ABD Başkanı Henry Truman, Filistin'de ortaya çıkan çatışmalar nedeniyle sömürge kontrolünü sağlamak için Yahudi göçlerine ciddi kısıtlamalar getiren Britanya'dan 250.000 Yahudi'nin derhal Filistin'e yerleştirilmesini istedi. Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesine rağmen İngiliz askerlerinin öldürüldüğü tek yer hâlâ Filistin'di. Savaş sırasında da verdiği çelişkili Taahhütler nedeniyle işin içinden çıkamayan Britanya konuyu 1947 yılında BM'ye taşıdı.

Kurulan Filistin Özel Komisyonu, Filistin'in Yahudiler ve Araplar arasında ikiye bölünmesini, Kudüs'ün ise uluslararası bir statüye kavuşturulmasını önerdi. 29 Kasım 1947'de Filistin topraklarının %56,47'lik en verimli kısmı Yahudilere, çöden ve verimsiz alanlardan oluşan diğer kısmı da Araplara bırakılmıştı. Derhal kendilerine ayrılan bölgeleri işgale girişen Yahudiler şiddetin her türlüsüne başvurmaktan da geri durmadılar. BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen ve o dönemde Filistin'de %31'lik bir nüfusa sahip olan Yahudilere %56 oranında toprak veren

Taksim Planı, Arap ülkeleri tarafından kabul edilmemişti.⁶

BM kararından sonra Manda Yönetimi Nisan 1948'in Nisan ayından itibaren Filistin'den çekilmeye başladı. Çekilme işleminin tamamlanmasından bir gün önce, 14 Mayıs 1948'de, David Ben Gurion öncülüğünde Tel Aviv'de toplanan Yahudi Milli Konseyi İsrail Devleti'nin kurulduğunu ilan etti. Ertesi gün ABD ve Sovyetler Birliği İsrail Devleti'ni tanıdığını açıkladı.

Bağımsızlığını ilan etmesinden birkaç saat sonra Arap Birliği üyesi beş ülke İsrail'e savaş açmıştı. Mısır, Ürdün, Suriye, Lübnan ve Irak kuvvetleri üç yönden saldırıya geçerek başlangıçta ilerlemeler kaydetti. Ancak gerek Arap ülkelerinin askeri zafiyetleri ve aralarındaki koordinasyonsuzluk gerekse Batılı güçlerin İsrail'e destek vermesi nedeniyle savaş Araplar aleyhine döndü. İsrail savaş sırasında Sovyetler Birliği'nden de önemli yardımlar

almış, Sovyetlerden gelen uçaklarla Ürdün ve Suriye'nin başkentlerine saldırmış ve bu saldırılarda çok sayıda sivil hayatını kaybetmişti. Arapları büyük bir yenilmişlik psikolojisine sokan ve tarihe "*en-Nakba*/Büyük Felaket" olarak geçen bu savaşın sonunda İsrail, 1947'de Taksim Planı ile elde ettiği %56'lık Filistin toprağını %78'e çıkarttı. Bu etnik temizlik sürecinde İsrail birlikleri Filistinlilerin yaşadığı yüzlerce köyde ve şehirlerde vahşice katliamlara girişmiş; bu süreçte 15.000 Filistinli hayatını kaybederken, katliamlardan kaçan 800.000 Filistinli, Arapların yoğun olduğu daha güvenli bölgelere veya en yakın komşu ülkelere sığınmıştı. Geriye, İsrail'in işgal ettiği topraklarda 150.000, Ürdün'ün eline geçen

Batı Şeria'da 400.000, Mısır'ın kontrolüne giren Gazze'de ise 50.000 Filistinli kalmıştı. Filistinlilerin başka ülkelere göçü ve Yahudilerin Filistin'de gün geçtikçe artan nüfusu, demografik yapının bölgenin asıl yerleşik halkı olan Araplar aleyhine dönmesine neden olmuş ve halen devam eden Filistinli mülteciler meselesi başlamıştı.

BM'nin araya girmesiyle 1949 yılının Şubat ile Temmuz ayları arasında İsrail savaştığı her Arap ülkesi ile ayrı ayrı ateşkes antlaşması imzalayarak savaş hâlini sonlandırdı. Gazze Mısır'ın kontrolü altına girmişti. Kudüs ise Ürdün ve İsrail arasında paylaşılmıştı. Savaşın ardından Arap ülkelerinde rejim değişikliklerine varan karışıklıklar yaşandı. Suriye'de Mart 1949'da

⁶ Fatma Tunç Yaşar&Sevinç Alkan Özcan&Zahide Tuba Kor, Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine FİLİSTİN, İstanbul, İHH Yayınları, 2003.

başlayan askeri darbe süreci 1970’de Hafız Esad’ın iktidara gelmesine kadar devam etti. Lübnan’da Temmuz 1949’da başarısız bir darbe girişimi yaşandı. Ürdün Kralı Abdullah İsrail ile gizli antlaşmalar yaptığı gerekçesiyle bir Filistinli tarafından öldürüldü. En önemli değişiklik ise, 1952’de Kral Faruk’un General Necib öncülüğünde askeri bir darbe ile tahttan indirilerek meşruti monarşiden cumhuriyet rejimine geçilmesi suretiyle Mısır’da gerçekleşmiş; bu rejim değişikliğinden iki yıl sonra da Ortadoğu dengelerini derinden etkileyecek olan Cemal Abdunnasır, yine bir darbeyle Mısır devlet başkanı olmuştu.

Savaşın ardından İsrail yine tepki çekerek 23 Ocak 1950’de Kudüs’ü başkent ilan etti. Ateşkes imzalayan Arap Devletleri bunun üzerine Barış sürecini durdurdular ve Haziran ayına dek askeri ittifaklar kurdular. Bu sırada Batılı devletlerin Arap Devletleri’ne ambargo uygularken İsrail’e destek vermesi sınırları iyice gerginleştirmişti. 25 Mayıs 1950’de ABD, İngiltere ve Fransa “Üçlü Bildiri” olarak anılacak bir bildiri yayınladılar. Söz konusu bildiri, “Ortadoğu’da güven ve istikrar için çalışan Batılı bir ülke” oluşu itibarıyla İsrail’in himayesini ve korunmasını kapsıyordu.⁷

İsrail ve Arap ülkeleri arasındaki çatışmalar yaşanırken, Ocak 1950’de Tel Aviv’e ateşe olarak gönderilen Seyfullah Esin ile başlayan Türkiye-İsrail ilişkileri 6 Mart 1950’de İsrail’in Türkiye tarafından

tanınmasıyla resmileşti. Bu adım Türkiye’nin Batı Bloğu ve NATO’ya dâhil olma politikalarıyla uyumluydu. Aynı yıl MOSSAD Türkiye’de bir istasyon açtı.

Türkiye ve İsrail ilişkileri gelişirken Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdunnasır Türkiye’nin Arapların nefretini kazandığına dair açıklamaları yüzünden Türkiye, İsrail konusunda dengeli ve ılımlı bir politika izleme kararı aldı.

ABD ve Sovyet Rusya arasındaki gerginliği yavaşça tırmandığı zamanlarda, 1955 yılında, kendisine yakın Ortadoğu ülkelerine kurduktuğu Bağdat Paktı’na Mısır’ın çekinceli davranışı üzerine ABD Dışişleri Bakanı J. Foster Dulles, Assuan Barajı’nın yapımı için Mısır’ın Dünya Bankası’ndan aldığı kredinin dondurulması ile tehdit etti. Bunun üzerine Sovyetlerin barajın yapımını herangi bir karşılık beklemeden üstlenmesiyle SSCB Ortadoğu’da bir üs bulmuş oldu. Bunlar

olurken Türkiye, İsrail’in 1947 sınırlarına çekilmesi karşılığında Bağdat Paktı’na katılması teklifinde bulunduysa da İsrail’in

⁷ Mustafa M. Tahhan, *Filistin’e Büyük Komplo*, İstanbul: Azim Yayıncılık, 1995, s. 272.

efsanevi başbakanı David Ben Gurion bunu reddetti.

1956 yılına gelindiğinde İsrail Devleti 200'den fazla Müslüman köyünü tahrip etmiş, yüzlerce Filistinliyi katletmişti. Bu sırada Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdünnasır temmuz ayında Süveyş Kanalı'nın uluslararası trafiğe açık olmakla birlikte, Mısır'a ait olduğu için millileştirildiğini açıklaması üzerine İsrail'e beklediği fırsatı vermiş oldu. İngiltere ve Fransa bu kararı tanımadıklarını belirttiler ve Süveyş Kanalı'nın kendilerine bırakılmasını talep ettiler. Londra'da gerçekleşen uzlaşma görüşmelerinden bir sonuç çıkmayınca İngiltere, Fransa ve İsrail yaptıkları ittifakla Mısır'a saldırdı. İngiltere ve Fransa hava saldırılarını gerçekleştirirken 29 Ekim günü İsrail Gazze ve Sina'yı işgal etti. İngiltere ve Fransa bölgeyi temelli olarak himayeleri altına almayı planlamışlardı, fakat ender rastlanan bir şekilde ABD ile SSCB bu olayı kınadılar ve Mısır'ın işgalden arındırılmasını istediler. İngiltere ve Fransa 1956'nın

sonunda bölgeden çekilseler de İsrail 1957 Mart'ına kadar Gazze'de kaldı.

1958'de Irak Kralı Faysal'ı deviren Albay Abdülkadir Kasım'ın Arap milliyetçiliğinin öncüsü sayılan Nasır ile yakınlaşması hem İsrail'i hem de Türkiye'yi endişelendirmişti. İsrail kendisine karşı kurulabilecek olası ittifaklardan çekinmişti, Türkiye ise Kasım'ın uzun süredir sürgünde olan Mesud Barzani'nin babası Molla Mustafa Barzani'nin askerleriyle birlikte Irak'a dönmesine izin vermesinden rahatsızdı.

Türkiye-İsrail ilişkileri bunlar üzerine epey hareketli bir şekilde gelişti. 1958'de Türkiye'ye doğrudan bir seferi olmayan EL-AL'ın bir uçağı İstanbul üzerindeyken uçağı motorunda arıza olduğu gerekçesiyle İstanbul'a indi. Uçakta bulunan İsrail Başbakanı David Ben Gurion ve İsrail Dışişleri Bakanı Golda Meir başka bir uçakla gizlice Ankara'ya götürüldü ve Türkiye Başbakanı Adnan Menderes ile buluştu. Esasında plan az daha Yeşilköy'deki kontrol kulesinin telaşı yüzünden suya düşüyordu. Çünkü kule görevlisi, İsrail uçağındaki arızayı ciddiye alıp piste itfaiye ve cankurtaran araçlarını yığmıştı. Fakat Ankara araya girince konuklar sağ salim başkente ulaştırıldı. Ankara'daki toplantıda MOSSAD ve MIT arasında yeni antlaşmalar yapıldı. Bu ittifaka İran'ın gizli polisi SAVAK da dâhil edildi. Elbette arka planda CIA, yani ABD vardı. Böylece hem Nasır'a, hem Kürt tehlikesine, hem de Sovyetler Birliği'ne ve komünistlere karşı güçlü bir cephe oluşturulmuştu. Ertesi yıl İsrail Tarım Bakanı

Moşe Dayan, Türkiye'ye tarım konusunda yardımcı olabileceklerini açıkladığında Türkiye'de bazı çevreler tedirgin oldu, çünkü böyle bir teklifin yapıldığı ilk ülke Türkiye idi. İsrail'in Kıbrıs'ta hem Rum hem de Türk kesimi ile ilişkileri geliştirmeye başlaması da bu dönemde oldu. İki ülke arasındaki ilişkiler 60 darbesinden sonra da aynı şekilde devam etti fakat 1964'de Kıbrıs meselesinden dolayı ABD ile yaşanan "Johnson Mektubu" krizi ABD'ye mesafe koyarken İsrail'e de uzak durma fırsatını vermiş oldu.⁸

1967'de İsrail'in kazançlı çıktığı pek çok olay oldu. Öncelikle 5 Haziran'da İsrail ordusunun uzun süredir gizlice İsrail'e saldırmaya hazırlanan Mısır, Ürdün ve Suriye'yi gafil avlaması üzerine Filistinli Mülteciler sorunu yeni bir aşamaya girdi. Tarihe Altı Gün Savaşı olarak geçen bu savaşın en uzun sürdüğü Suriye Cephesi'nde savaş altı gün, diğer cephelerdeyse daha da kısa sürmüştü. Savaşın sonunda İsrail Mısır'dan Sina Yarımadası'nı ve Gazze Şeridi'ni, Suriye'den Golen Tepeleri'ni, Ürdün'den Doğu Kudüs'ü ve Batı Şeria'yı almıştı.

Türkiye bu olayla ilgili en ciddi tepkisini 11 Eylül 1967'de Başbakan Süleyman Demirel ile Ürdün Kralı Hüseyin'in Ankara'daki buluşmasında ortaya koydu. İki lider, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini ve Kudüs'le ilgili BM kararlarının uygulanmasını isteyen bir

bildiri yayınladılar. Ardından Demirel Sovyetler Birliği'ni ziyaret etti ve İsrail'e karşı olan tepkisini tekrarladı. Bu dönemde Türkiye ilk kez İsrail aleyhinde tepki gösteriyordu. Bu yüzden kimi çevrelerce Türkiye'de Mayıs 1971'de Balyoz Harekâtı olarak bilinen, İsrail'in İstanbul Konsolosu Efraim Elrom'un Türk Halk Kurtuluş Cephesi adlı solcu örgüt tarafından kaçırılıp öldürülmesi ile başlayan sol kesim aleyhindeki hareket İsrail ile ilişkilendirilir.

Savaş öncesinde bir milyondan fazla mültecinin yarısı Ürdün'e sığınmıştı. Ürdün o dönemde ekonomik açıdan zayıftı ve o kadar mülteciyi kontrol edebilecek gücü yoktu. Ayrıca Ürdün, buradaki Filistinlileri kendi beşinci kolları olarak gören Nasır gibi milliyetçi güçlerden çekiniyordu. Savaşın ardından Arafat, büyük bir yekûna ulaşan Filistinlilerden de destek alarak İsrail'e karşı olan operasyonları için Ürdün'ü seçti. Nüfusun ön Filistinlilerin oluşturması nedeniyle FKÖ'nün (Filistin Kurtuluş Örgütü) Ürdün'de daha da etkin hale gelmesi Kral Hüseyin'i tedirgin etmişti. Kral Hüseyin'in Arafat'a tedirginliğini bildirmesi ve Arafat'ın buna aldırış etmemesi üzerine Kral Hüseyin'in kuvvetleri ile Filistinliler arasında Kara Eylül olarak bilinen çatışmalar başladı. İsrail'in de gizlice desteklediği Kral Hüseyin 7 Haziran 1970'de Amman yakınlarındaki Zerka Mülteci Kampı'na saldırarak başlattığı ve binlerce Filistinlinin öldürüldüğü çatışmalardan en kârlı çıkan

⁸ Ayşe Hür, "90 Yıldır Kanayan Yara: Filistin", <http://www.taraf.com.tr/yazilar/ayse-hur/90-yildir-kanayan-yara-filistin/17793/>, (19 Nisan 2014).

taraf İsrail olmuştur. Zira düşmanı olan Arap Devletleri bu defa birbirlerine düşmüştü.

Altı Gün Savaşı ile birçok toprak kaybeden Arap ülkeleri kaybettiklerini geri almak için BM toplantılarına ve ABD-SSCB görüşmelerine bel bağlamışlardı. Fakat çok geçmeden tüm düzenin kendilerini bekletmek üzere olduğunu fark eden Arap Devletleri topraklarını kendi güçleriyle almaya karar verdiler. 1973 yılında Mısır ve Suriye tatbikat maskesi altında yığınaklarını tamamlayıp askerlerini hazırladılar. İsrail'in en büyük bayramı olan Yom Kippur'un kutlandığı gün, 6 Ekim 1973 günü öğlen sularında taarruza geçtiler. İsraili yetkililer önceki gece Sovyet görevlilerinin ve ailelerinin havayolu ile tahliyesinden kuşkulananarak alarma geçtikleri için hazırlıksız değillerdi. İsrail yine zafer kazanıyordu, Arapların mağlubiyeti yakındı. Ancak İsrail, 26 Ekim 1973 günü Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün ve SSCB'nin bölgeye gönderdiği tek taraflı kuvvetlerin etkisiyle ateşkes yaptı.

Yom Kippur Savaşı'ndan sonraki durum şuydu: İsrail Amerika'ya bağımlı bir devlet haline gelmişti. Askeri ve mâli açıdan yardımlarla giderek gelişen ABD-İsrail ilişkileri karşısında Mısır da Sovyetler Birliği'ne yaklaşıyordu. Ortadoğu'daki bu bloklamanın etkilerinin tüm dünyaya yansımaları uzun sürmedi. Savaşın hemen ardından Suudi Arabistan başta olmak üzere birçok devletin petrol ambargosu dünyada ciddi bir enerji sıkıntısına yol açtı. Türkiye, petrol için Arap ülkelerine ve OPEC'e tamamiyle bağımlıydı. Ancak, arka plandaki gizli ortaklıklardan olsa gerek, Arap

baskısına boyun eğip İsrail ile ilişkilerini de kesmedi. Nitekim 1974 Kıbrıs Harekâtı sırasında iki ülkenin istihbarat servislerinin işbirliği yaptığı söylenir. Fakat Başbakan Bülent Ecevit 1975 yılında BM'de Arap ülkelerinin hazırladığı "Siyonizm'in ırkçılıkla eşdeğer olduğunu" belirten karar tasarısını destekleyerek bu kez de İsrail'in karşısında yer aldı. Bununla da kalmayıp birkaç ay sonra FKÖ'nün Filistin halkının resmi temsilcisi olarak tanıdıklarını belirtti.

1978 yılına gelindiğinde, Mısır askeri güç kullanarak bir çözüme varamayacağını anlayarak İsrail ile ABD gözetiminde Camp David Sözleşmesi'ni imzalamıştı. Sözleşme sonucunda İsrail Sina Yarımadası'nı Mısır'a geri verirken Mısır İsrail'i tanıdı ve hatta ticari ilişkiler başlattı. Antlaşma barış sürecinin temelini oluşturması sebebiyle önemliydi ve her iki tarafın başbakanı da aynı yıl Nobel Barış Ödülü'nü aldılar.

1982 yılında FKÖ'nün Lübnan'da başlayan iç savaş sonunda İsrail'e saldırması sebebiyle İsrail Lübnan'ı işgal etmişti. On altı gün içinde Beyrut'u kuşatan İsrail güçleri karşısında yenilgiye uğrayan FKÖ güçleri bir süre direndi ve daha sonra merkes üssünü Lübnan'dan Tunus'a taşıma kararı aldı.

İsrail-Filistin ilişkilerini en çok etkileyen olaylardan biri hiç kuşkusuz 16-18 Eylül 1982 tarihinde yaşanan ve tarihe 'Sabra ve Şatilla Katliamı' olarak geçen kanlı olaylardır. Beyrut'un güneyindeki bu iki mülteci kampı söz konusu tarihlerde İsrail ordusuna bağlı birlikler tarafından kuşatılmış, birliklerin arasına gizlenmiş Lübnanlı Marunî Falanjist milisler tarafından açılan ateş

sonunda, Uluslararası Kızıl Haç örgütünün verdiği rakamlara göre Filistinli ve Lübnanlı 2.750 mülteci hayatını kaybetmişti.

İsrail tüm dünyanın tepkisini çeken olaylardaki ölü sayısını 800 olarak açıklamış ancak sorumluluğunu hiçbir zaman üstlenmek istememişti. BM bile 521 sayılı kararı ile katliamı lanetlemiş ancak suçluların adını anmaktan kaçınmıştı. Hâlbuki katliamdan kısa süre önce bazı Amerikan, İngiliz ve İsrail gazetelerinde olaya bizzat şahit olan doktorların, hemşirelerin anlatıları yer almıştı. Bunun üzerine İsrail hükümeti bir komisyon toplamayı kabul etti. Kahan Komisyonu, 1983 Şubatında sonucu bildirdi: “Ariel Sharon katliamdan sorumlu bulunmuştur, çünkü Falanjistlerin Filistinlilere ve Lübnanlılara duyduğu büyük düşmanlığı göz ardı ederek onları birliklerine dâhil etmiş, onları eylemleri sırasında denetlememiştir. Onun yapması gereken Falanjistlerin kampa girmesini engellemektir.” Kısacası İsrail yine tüm sorumluluğu üzerinden atmış ve BM’de bir açıdan buna destek olmuştu.

İşte böylesi bir ortamda FKÖ’nün bıraktığı boşluğu, adını ilk kez 1983’te duyuran ‘Al Harekat al-Muqawama al-İslâmîya fi Filistin (Filistin’deki İslami Direniş Hareketi), kısa adıyla HAMAS aldı. FKÖ seküler bir örgüttü ama HAMAS, Gazze Şeridi’ndeki mülteci kamplarında faaliyet gösteren Mısır’ın kadim İhvan-ı Müslimin örgütünden çıkmıştı. Yıllar sonra, HAMAS’ın kuruluşunda İsrail’in payı olduğu iddia edildi. İsrail’in amacı, güya FKÖ’nün gücünü kırmaktı. Ancak, 14 Aralık 1987’de

başlayan İntifada’dan (Ayaklanma) sonra, İsrail’in yanlış hesap yaptığı anlaşıldı. O gün, Gazze bölgesinde bir İsrail kamyoneti, Filistinli işçileri taşıyan bir araca çarparak dört Filistinlinin ölümüne ve dokuzunun da yaralanmasına neden olmuştu. Yaralıların bulunduğu hastanenin etrafında toplanarak eyleme geçen gençler HAMAS üyesiydiler. Sivil itaatsizlik şeklinde başlayan eylemler kısa sürede Batı Şeria’ya yayılmış, protesto eylemleri, grevler yapılmış. İsrail ürünleri boykot edilmiş, yollara barikatlar kurulmuştu. Filistinli gençlerin ve çocukların sapan, taş ve sopalarına İsrail’in cevabı ağır silahlarla verilmişti. 1993’e kadarki Birinci İntifada ’da verilen can kayıpları bini aşmıştı.

HAMAS ve İsrail arasındaki çatışmalar sürekli devam etti. İsrail’in onlarca mülteci kampına düzenlediği katliamlar insan haklarını yok sayıyordu. 1991 yılında ABD’nin siyasi çıkarları yüzünden İsrail’i barış için masaya oturtması ve sonrasında olan Madrid Barış Konferansı ABD’deki başkanlık seçimleri yüzünden ABD’nin etkisinin azalması ve Aralık 1992’de İsrail’in İslami Cihad ve HAMAS üyelerini sınır dışı etmesi üzerine başarılı olamadı.

Başarısız sonuçlanan Madrid Konferansı’ndan sonra Şubat 1993’den itibaren Norveç’in başkenti Oslo’da sekiz ay süren görüşmeler yapıldı. Eylül 1993’de “Oslo 1” olarak tanımlanan “İsrail-FKÖ Prensipler Deklarasyonu” ile sonuçlandı. Bu anlaşma ile İsrail, FKÖ’yü Filistinlilerin resmi temsilcisi olarak tanıyor, barış karşılığında bazı topraklardan çekilmeyi kabul ediyor ve uzun vadede Filistinlilerin

özerkliğini kabul edeceğini vadediyordu. Filistin tarafı ise İsrail'in varlığını ve güvenli sınırlar içinde yaşamasını kabul ediyordu.

Barış sürecinde 28 Eylül 1995'te imzalanan "Oslo II" yani "Batı Şeria ve Gazze Şeridi Geçici Anlaşması" ile Filistin Ulusal Otoritesi, Batı Şeria'nın büyük şehirlerini de içine alacak şekilde genişletildi. Oslo anlaşmalarının şartlarına göre Filistinliler uluslararası hukuka dayalı bazı haklarından taviz vermiş oldular. Edward Said'e göre Likud ve İşçi partilerinin liderleri Oslo sürecinin Filistinlilerin aleyhine olduğunu gizleme gereği dahi duymadılar. Said, Oslo sürecinin, Filistinlileri birbirinden ayrı tutarak kuşatma altındaki bölgelere ayırmak ve bu bölgeler arasına Yahudi yerleşimcileri yerleştirmek suretiyle kurulacak olan Filistin Devletinin toprak bütünlüğünü engellemek üzere dizayn edildiğine dikkat çekmişti.⁹ O tarihten bu yana İsrail'in uyguladığı politikalar bu öngörülerin doğruluğunu teyit etti.

Oslo'dan sonra hem de gelişmeler yaşandı. Birçok antlaşma yapılması ve genellikle İsrail tarafından antlaşmanın ihlal edilmesi yüzünden barış sekteye uğradı. Fakat nihayetinde Filistin'de Müslüman bir devlet kurulmuştu. Devlet özerk olsa bile bunu başlangıç sayan Filistinliler arasında topraklarını geri almak için yeni ve güçlü bir akım oluşuyordu.

İslam toprağı olan Filistin'de bir Yahudi devletinin İslami açıdan kabul

edilmez olduğunu söyleyen HAMAS, Filistin'in kurtuluşunun cihatla olduğunu düşünüyordu. Dolayısıyla İsrail'le görüşmeye gerek duymuyordu. 1 Haziran 2001'de İsrail'in başkenti Tel Aviv'deki intihar saldırısından sonra gazetecilere mülakat veren HAMAS sözcüsü, dış hekim Abdülaziz Rantissi "eğer İsrail işgali bitmezse ölülerimizi onların üstlerine püskürteceğiz" demişti. Filistin'de HAMAS'ın kontrol ettiği Gazze'deki üniversitelerin duvarlarında 'İsrail nükleer bombalara sahipse bizim de insan bombalarımız var' yazıyordu. İlan tahtalarında canlı bomba olarak ölüme giden ve 'şehitlik mertebesine ulaşan' kahramanlara verilen beratlar, diplomalar asılıydı. Şehitlerin hikâyeleri web siteleri, duvar gazeteleri, kulaktan kulağa anlatılan hikâyelerle toplumun her katmanına yayılıyordu.

Ancak 2001 yılının sonbaharında başlayan 'İkinci İntifada' ilki gibi başarılı olmadı. İsrail'in de HAMAS'la görüşmek istemediği HAMAS'ın ruhani lideri Şeyh Ahmed Yasin'in 22 Mart 2003 sabahı cami çıkışında İsrail helikopterinin füze saldırısında öldürülmesiyle anlaşıldı. Halefi, Abdülaziz Rantissi de 17 Nisan 2003'te aynı şekilde öldürülünce, HAMAS'la İsrail'in arası iyice açıldı. İsrail için en kötüsü, 2004 yılı kasım ayında Yaser Arafat'ın ölümüyle başlayan ve Ocak 2005'te Mahmud Abbas'ın devlet başkanlığıyla devam eden siyasî süreci.

Sabık Yaser Arafat yönetiminin

⁹ Edward Said, "Oslo'nun Sonu", *Birikim*, Aralık 2000, s. 53.

yolsuzluk ve kötü yönetim hikâyelerinin ayyuka çıktığı bir ortamda, HAMAS temiz siyaset vaat ederek, 25 Ocak 2006'da yapılan parlamento seçimlerinde 132 sandalyeli Filistin Meclisi'nde 74 sandalye kazandı. Mahmud Abbas'ın E Fetih hareketi 45 sandalyede kalmıştı. İsrail'in Gazze'nin tamamı ve Batı Şeria'nın bir bölümünden çekilmesi de Filistin halkı nezdinde HAMAS'ın hanesine yazıldı.

Filistin ve İsrail arasındaki çatışmalar askeri yahut siyasi, bir şekilde daima devam etti. Suudilerin ve diğer pek çok ülkenin dâhi barış sürecine katkıda bulunmaları, Filistin'de refah ortamının sağlanmasına yönelikler herhangi bir sonuç vermedi. 2002'de Oslo Antlaşmalarının tamamen iptal edildiğini bildiren İsrail yönetimi şiddeti arttırdı. Kasım 2002'de İsrail'in BM Gıda Programı'na ait Gazze'deki gıda deposunu yerle bir etmesi üzerine bölgedeki çatışmalar giderek arttı. 2003 yılında Ariel Şaron'un İsrail'de yapılan erken seçimlerle iktidara gelmesi hiç yardımcı olmadı. Şaron fanatik bir Siyonist'ti ve eylemleri yüzünden binlerce kişi ölmüştü. 2004 yılında Filistin'in manevi lideri Şeyh Ahmed Yasin'in ve beraberindeki sekiz Filistinlinin sabah namazı çıkışında bizzat Şaron'un yönettiği askeri operasyonla vahşice katledilmesi bile uluslararası alanda gerekli etkiyi oluşturamadı. BM yalnızca bir kınama bildirisi yayınlayacakken ABD vetosuyla bunun karşısında durdu.

Filistinlilerin mücadelesi devam ederken İsrail'in baskıları iyiden iyiye arttı. Filistin'e bağlı Gazze şehrine erzak giriş çıkışını dâhi engelleyen İsrail ablukası

üzerine Gazze'ye insani yardım götürmek üzere bir konvoy gönderildi. 31 Mayıs 2010 tarihinde İsrail'in uluslararası sularda gerçekleştirdiği ve dokuz Türk vatandaşının hayatını kaybettiği terörist saldırı sonucu Türkiye Tel Aviv Büyükelçisi'ni çağırdı.

Sonuç:

Medeniyetlerin beşiği Ortadoğu, gerek dini, gerek ekonomik sebepler yüzünden olsun daima emperyalist güçlerin pençesinde olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın küresel kargaşası içinde ince ince dokunmuş olan İsrail projesi savaş sonrasında hayata geçirilmiş ve Ortadoğu'da Batı'nın bir nevi temsilcisi olacak olan İsrail Devleti kurulmuştur. 90'lı yıllarda Madrid Barış Konferansı ve Oslo Görüşmeleri ile başlayan sürecin İsrail'in bölgeyi istikbalde görmek istediği düzenin ara çözümlenmeleri olarak algılamak mümkündür. Zira BM'den çıkan İsrail aleyhine olan onlarca karar ve yaptırıma rağmen bugün İsrail Devleti talep ettiği her şeyi elde etmiş ve insanlık dışı yaptırımlarına da özgürce devam etmektedir. İsrail'e bu kadar büyük bir özgürlük alanının verilmesindeki temel unsurun Yahudi-Anglosakson birliği olduğu kadar İslam Dünyasının ekonomik ve siyasi birlikten yoksun dağınık hâli olduğu söylenebilir. Bugün Filisittin, İslam Dünyasının üzerinde ittifak ettiği tek konudur ve buna rağmen saman alevi mesabesindeki birkaç çıkış dışında Filistin siyasi açıdan "ümmetin yetim evladı" olarak bırakılmıştır.

11 Eylül sonrası dönemde bölgede kesin olarak gerçekleşen bir şey varsa, o da İsrail'e uygun bir Ortadoğu'nun yaratılması

projesinin doludizgin devam ettiğidir. Irak'ın parçalanmaya doğru gitmesi, İran'a ve Suriye'ye gözdağı verilmesi ve ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi hep bu doğrultudaki gelişmelerdir. Ortadoğu, İsrail ve ABD merkezli olarak bilinçli bir istikrarsızlaştırmaya tabi tutulmaktadır. Fakat bölge aktörleri fiili anlamda bu tehlikenin farkına varmadan daha kaç tane “Yol Haritası”nın tarihin çöplüğündeki yerini bulması gerekecektir, bu konuda bir şey söylemek zor. Filistin, aslında tüm Dünya Müslümanlarının içinde olduğu durumun somutlaşmış bir örneğidir ve eğer Müslüman yöneticiler biraz olsun kendi çıkarlarını bir kenara bırakıp İslami anlayışı benimserlerse, dengeler değişmeye başlayacaktır.

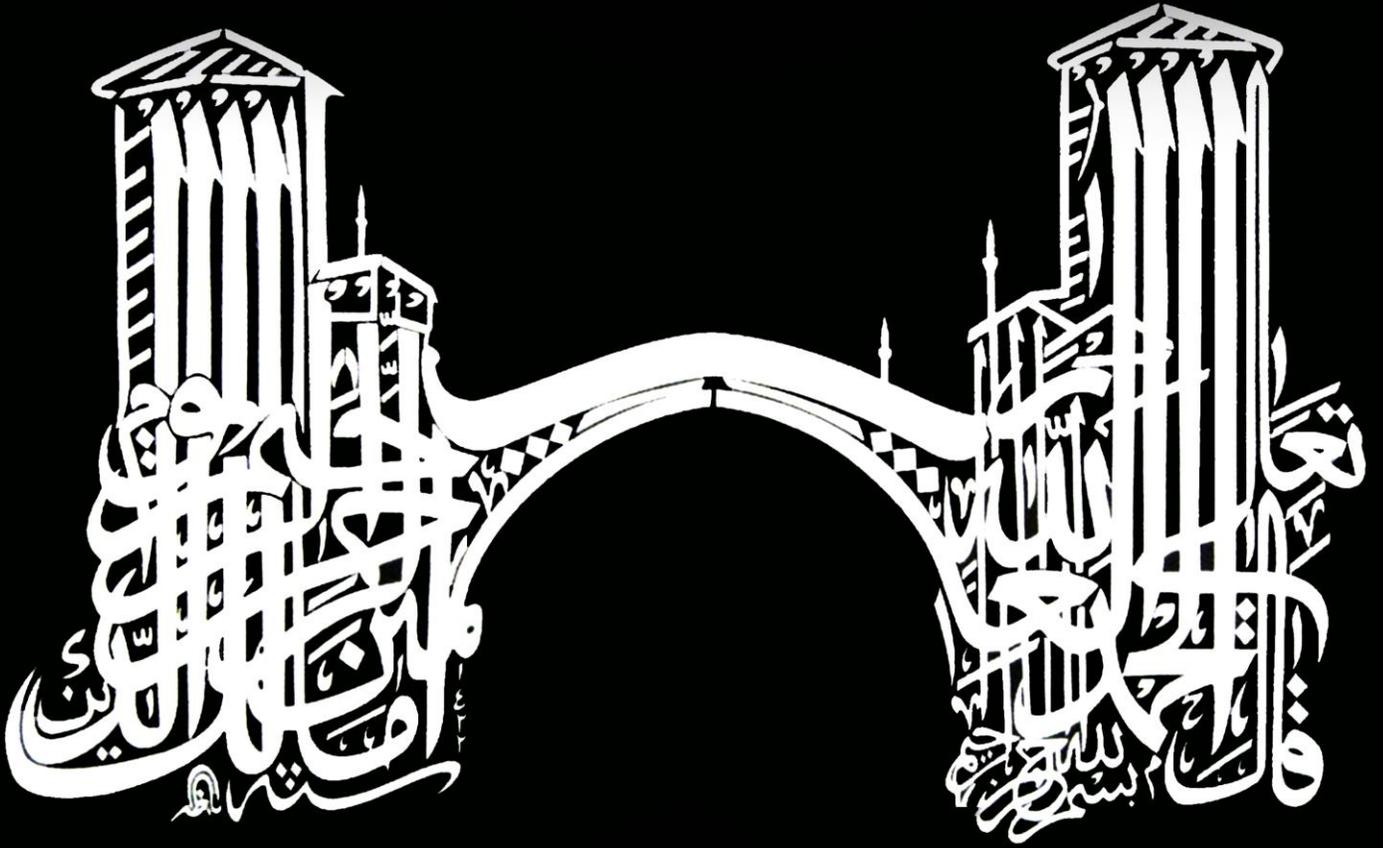
“Ölülerimiz dağılmış dört bir bucağa. Bazen ölülerimizin cenazeleriyle nereye gideceğimizi bilemedik; bizi diri olarak kapılarında görmek istemeyen dünya başkentleri ölü olarak da istemediler. Ve şayet gurbet yüzünden ölenler, kurşunla vurularak ölenler, özlemden ölenler ve sadece ecelle ölenler hep şehit ve şayet şiirler doğruyu söylüyorsa, her şehit bir gülse, dünyayı bir gül bahçesine çevirdiğimizi iddia edebiliriz.”¹⁰

KAYNAKÇA:

- Stern, Frank. *The Whitewashing of the Yellow Badge: Antisemitism and Philosemitism in Postwar Germany*. (Studies in Antisemitism), Oxford: Pargemon Press, 1991.
- “The Sykes-Picot Agreement”, The AVALON Project. New York: Lillian Goldman Law Library, 2008.
- Skyes, Christopher. *Crossroad to Israel*. Londra, 1965.
- Tunç, Fatma ve diğer. *Siyonizm Düşünden İşgal Gerçeğine FİLİSTİN*. İstanbul: İHH Yayınları, 2003.
- “Recommendations and Comments The European Problem”, The AVALON Project. New York: Lillian Goldman Law Library, 2008.
- Tolan, Sandy. *The Lemon Tree*. New York: Bloomsbury USA, 2007.
- Armaoğlu, Fahri. *Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları (1948-1988)*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1991, s. 483-485.
- Tahnan, Mustafa. *Filistin'e Büyük Komplö*. İstanbul: Azim Yayıncılık, 1995, s. 272.
- “Baghdad Pact; February 4, 1955”, The AVALON Project, New York: Lillian Goldman Law Library, 2008.
- Sönmezöğlü, Faruk. *ABD'nin Türkiye Politikası*, Der Yayınları, 1995.
- Khouri, Fred. *The Arab-Israeli Dilemma*. New York: Syracuse University Press, August 1985.
- Edler-Baumann, Carol. *The Diplomatic Kidnappings: A Revolutionary Tactic of Urban Terrorism*. Springer: 1973 Edition, October 2013.
- “Peace Treaty Between Israel and Egypt”, The AVALON Project, New York: Lillian Goldman Law Library, 2008.
- “Camp David Accords; September 17, 1978”, The AVALON Project, New York: Lillian Goldman Law Library, 2008.
- Said, Edward. *Oslo'nun Sonu*. Birikim Yayınları, Aralık 2000, s. 53.
- Hür, Ayşe. “90 Yıldır Kanayan Yara: Filistin”, <http://www.taraf.com.tr/yazilar/ayse-hur/90-yildir-kanayan-yara-filistin/17793/>, (19 Nisan 2014).
- Trueman, Chris. “The Balfour Declaration of 1917”, http://www.historylearningsite.co.uk/balfour_declaration_of_1917.htm, (19 Nisan 2014).
- “Jerusalem surrenders to British Troops”, <http://www.history.com/this-day-in-history/jerusalem-surrenders-to-british-troops>, (19 Nisan 2014).
- “Sokolow, Nahum B. Joseph Samuel”, <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/13836-sokolow-nahum-b-joseph-samuel>, (19 Nisan 2014).
- Kahramanoğlu, İnan. “Türkiye'nin Sevr'i Kürdistan, Arapların Sevr'i İsrail!”, <http://www.turksolu.com.tr/sehit/secmefilistin3.htm>, (19 Nisan 2014).
- Jones, Steve. “Early U.S.-Palestinian Relations”, <http://usforeignpolicy.about.com/od/middleeast/a/The-U-S-And-Palestine.htm>, (20 Nisan 2014).
- Milner, Laurie. “The Suez Crisis”, http://www.bbc.co.uk/history/british/modern/suez_01.shtml, (20 Nisan 2014).

¹⁰ Barghhouti, s.158-159.

BOSNA SAVAŞI

Bosna Hersek - Ramazan Sami Köse

Bosna'nın Kaderini Değiştiren Tünel - Enes Güzel

Bir Katliamın Tarihçesi Srebrenica! - Ömer Yalçinkaya

Dayton Antlaşması - Muhammed Murat Yılmaz

BOSNA-HERSEK

Ramazan Sami Köse

Bosna Hersek doğuda Sırbistan, kuzey ve batıda ise Hırvatistan ile çevrilidir. Adriyatik denizine 20 km uzunluğunda bir kıyıya sahiptir.¹¹ Bosna

Hersek'in nüfusu yaklaşık olarak 4.500.000'dir.

Ülkenin isminde bulunan Bosna ve Hersek iki farklı coğrafi bölgenin isimleridir. Bosna ülkenin daha geniş olan kuzey kısmının adıdır ve aynı adı taşıyan ırmaktan gelmektedir.¹²

Hersek ise Neratva nehri havzasıyla güney bölgeleri içine alan bir bölgedir. Hersek ismi 15. yüzyıl ortalarında Bosna kralına isyan edip kendisini "St.Seva'nın Herseki" yani yöneticisi ilan eden Stjepan Vukcic Kosaca'nın almış olduğu ünvanından gelir.¹³

Ülke bir bütünü oluşturan üç etnik gruba sahiptir: Boşnaklar, Sırlar ve Hırvatlar. Ülke yönetim açısından iki entiteye yani devletçiğe ayrılırlar.¹⁴ Bunlar, Bosna Hersek Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti'dir. Devletin başkenti ve en büyük şehri Saraybosna'dır.

Bosna 1463 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilerek Rumeli Eyaletine bağlı bir sancak statüsüyle Osmanlı toprağı olmuştur. Bu fetihden 20 yıl sonra Osmanlı, Hersek'i de kendi topraklarına katmıştır. Bu bölge 400 yılı aşkın bir süre boyunca Osmanlı'nın himayesi altında kalmıştır. Daha sonra Bosna-Hersek'teki Sırp soyluları yönetime karşı ayaklanmış ve ülke içinde dini çekişmeler başlamıştır. Zayıflayan Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak isteyen Batılı devletlerin mali sıkıntılar içerisinde olan İstanbul Hükümeti'ne baskıları sonucunda 1878 Berlin antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma sonunda Bosna-

¹¹ İslam Ansiklopedisi, "BOSNA-HERSEK", c.13, s.297

¹² A.g.e , s.297

¹³ A.g.e , s.297

¹⁴ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Bosna-Hersek>, 19.04.2014

Hersek Osmanlı toprağı olarak kalmasına rağmen Avusturya-Macaristan yönetimine geçmiştir. Bu antlaşmadan 30 yıl sonra ise kesin olarak Avusturya-Macaristan topraklarına katılmıştır.

Bosna-Hersek Birinci Dünya Savaşı sonrasında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla kurulan Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı'nın bir parçası oldu. 1921 yılında bu krallığın ismi Yugoslavya olarak değiştirildi. 1918–1941 yılları arasındaki dönem Yugoslavya'nın iç karışıklıkları ve savaşla geçmiştir. Bu dönemin sonunda Almanya tarafından ilan edilen Hırvatistan Bağımsız Devleti'niniktidarı ele geçirmesi sonucunda Almanya kontrolü altındaki Hırvat milliyetçisi Ustaşeler yönetiminde söz sahibi olmuştur. Bunun üzerine Partizan ve Çetnikler (Sırp milliyetçisi) Almanya kontrolü altındaki yönetime karşı ayaklanmışlardır. 1945–1990 yılları arasındaki soğuk savaş döneminin 35 yılı Tito'nun liderliği altında barış içinde geçmiştir. Tito'nun ölümünden

sonra 1986–1992 yılları arasında yaşanan kanlı iç savaşların sonrasında Yugoslavya siyasi olarak parçalanmıştır. Aşırı milliyetçi Slobodan Miloşeviç ve onun desteklediği militanlarca Büyük Sırbistan'ı kurma hayalleri içinde sistematik bir katliam gerçekleştirilmiştir.¹⁵

Bosna-Hersek bağımsızlığını 1990'larda, Yugoslavya'nın çözüldüğü yıllarda kazanmıştır. Bosna Hersek'in bağımsızlığı referanduma sunulmuş ve bunun sonucunda yeni bir devlet kurulmuştur. Ancak bu yeni devleti, ülkedeki Sırp lar tanımamış ve Boşnaklar ile Hırvatlar a karşı savaş açmıştır. 1995 yılına kadar süren

Bosna Savaşı'ndan sonra Dayton Barış Antlaşması imzalanmış ve bu antlaşmaya göre ülkede barışı uygulayacak bir konsey kurulmuştur.¹⁶ Bu konsey tarafından Bosna-Hersek Yüksek Temsilciliğı oluşturulmuştur. Ayrıca bu antlaşmaya göre Üçlü Cumhurbaşkanlığı Konseyi'yle de ülkedeki üç etnik grup temsil edilecektir. Bu etnik grupları temsil edecek kişiler, Aliya İzzetbegoviç (Boşnak üye), Kresimir Zubak (Hırvat üye) ve Momcilo Krajsnik (Sırp üye) olarak seçilmiştir..

Günümüzde Bosna-Hersek'in etnik bölünmüşlüğü devam etmektedir. Bu bölünmüşlük yüzünden ülkenin yönetimi çok karmaşık bir şekilde sürmektedir. Yetersiz de olsa bazı bakanlıkların birleştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

KAYNAKÇA:

1-) İslam Ansiklopedisi, "BOSNA-HERSEK",c.13,s.297

2-)http://tr.wikipedia.org/wiki/Bosna-Hersek, 19.04.2014

¹⁵ http://tr.wikipedia.org/wiki/Bosna-Hersek, 19.04.2014

¹⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Bosna-Hersek, 19.04.2014

BOSNA'NIN KADERİNİ DEĞİŞTİREN TÜNEL

Enes Güzel

Her savaşın arkasında bıraktığı anıtsal bir yapı vardır. Genel olarak da savaşta ölenleri anmak, gelecek kuşaklara yaşananları anlatmak için bu tür yapılara ihtiyaç duyulur. Bu anıtsal yapıların bazıları savaş esnasındaki öneminden dolayı sonradan o savaşın âbidesi haline gelir. 1990'larda, Avrupa'nın ortasında, Bosna Hersek'te yaşanan savaşın simgelerinden biri de; ülkenin başkentinde bulunan ve 300 bin kişinin hayatta kalmasını sağlayan Yaşam Tünelidir. Bu tünel savaşın seyrini değiştiren önemli bir yapıttır.

Peki bu tünelin hikayesi nedir? Tünelin yapılma kararı şu olay üzerine alınıyor:

Bosna Savaşı'nda Sırpların zulmünün zirveye ulaştığı sıralarda mazlum Boşnakların Saraybosna'ya giriş ve çıkışı ancak Birleşmiş Milletler'in kontrolündeki Saraybosna Havaalanı'ndaki bir geçitle yapılabilmekteydi. Bunun farkında olan Sırp Çetnikler bu bölgenin geceleri ışıklandırılmasını istemiş ve bu istekleri yerine getirilmişti. Geçit ışıklandırıldıktan

sonra buradan geçmeyi göze alan 800 kadar Boşnak katledilmişti. Bu olay üzerine havaalanının altından geçen bir tünel kazma fikri gündeme geldi. General Raşid Zorlak, tünel kazma işini planlamak için iki mühendis buldu. Tünelin havaalanı pistinin altından geçecek olması sebebiyle tünel kazımı hassasiyet ve uzmanlık gerektiriyordu. İşe büyük bir gizlilikle başlandı.

Tünelin başlangıç ve bitiş noktaları olarak Dobrije ve Butmir seçilmişti. İlk kazılara 28 Ocak 1993’de başlandı. Kazılar kandil ışığında kazma ve kürekle yapılıyordu. Kandiller, ayçiçeği yağıyla dolu, kısa fitilli kaplardı. Malzeme yetersizliği tünelin kazısını 1993 Mart’ında krize soktu. Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç’in kazılara tam destek vermesiyle gerekli tüm malzemeler temin edilmeye başlandı. Tünelin yapımında kullanılan malzemeler bölgelere göre

değişiklik gösteriyordu. Ağaçların bulunmadığı yerlerde metal, metalin bulunmadığı yerlerde ise ağaçlar malzeme olarak kullanılıyordu. Tünelin yapımı belli bir aşamaya geldikten sonra tünel inşasını haber alan Sırp caniler, kazıyı bombardımanla durdurmaya çalışılarda tünelin yapımına engel olamadılar.

Kazı 30 Temmuz 1993 günü saat 21:00’da iki taraftan kazı yaparak gelen işçilerin tünelde karşılaşmalarıyla tamamlanmıştı. Sekiz yüz metre uzunluğunda, bir metre genişliğinde ve bir buçuk metre yüksekliğindeki tünelin inşasında 2800 metreküp toprak kazılmış, 170 metreküp ağaç, 45 ton da metal malzeme kullanılmıştır. Kazı çalışmalarının tamamlandığı ilk gece tünelden 12 ton askeri malzeme geçişi sağlanmıştı. Yiyecek, mazot, cephan, ilaç ve yaralı sevkıyatı yapılan tünele daha sonra basit bir

demir yolu döşenip vagonlarla nakliye daha da kolaylaştırıldı.

Saraybosna havaalanına 800 metre uzaklıktaki tünelin kazılmaya başlandığı Dobrinya mahallesindeki iki katlı ev, daha sonralarda savaş müzesine dönüştürüldü. Halen müze olan evin dış cephesinde mermi izleri, iç duvarlarında ise savaşa ait unutulmaz resimler, asker kıyafetleri ve ekipmanları teşhir ediliyor. Dünyanın dört bir tarafından müzeyi ziyarete gelen turistler orada savaşa şahit olmuş kişilerle tanışma ve konuşma fırsatı bulabiliyor. Müzeye dönüştürülen ev savaş sırasında Kolar Ailesi'ne aitti. Kolar ailesi tünel fikri ortaya atıldığında evlerini hibe etmişlerdi. Ayrıca savaş sırasında yorgun düşen işçilere su ve yemek desteği de veriyorlardı. Özellikle Sida Kolar, nam-ı diğer Sida Nine, yaşam tünelinin yüzü olmuştu. Şimdilerde ise Sida Nine müzeyi ziyarete gelenleri ağırlıyor. Türklere karşı özel ilgi gösteren ve ziyaretçilerinden sadece Türk muhabirlerine konuşan Sida Nine tünel hakkında şunu söylüyor: “Bu tünel olmasaydı Saraybosna zor kurtulurdu.

Sida Nine peki neden “Bu tünel olmasaydı Saraybosna zor kurtulurdu” diyor?

Çünkü bu tünelden yiyecek, ilaç, cephane, hasta sevkiyatı ve haberleşme sağlanıyordu. Bu tünel olmasaydı Saraybosna her türlü sevkiyata, haberleşmeye kapalı olacaktı. Boşnaklar yerin üstünden yapamadıklarını yerin altından yaptılar. Davaları uğurunda her türlü engel karşısında yılmadılar. Bosna

Savaşının seyrini değiştiren Yaşam Tüneli savaş yıllarında Boşnakların umudu oldu.

Sırpların zulmünden kurtulmak için tünel kazan Boşnaklar en zor şartlarda dahi tüneli kazmaya devam ettiler ve en sonunda tüneli tamamlamayı başardılar. Eğer bir gün Bosna'ya gidersek görmemiz gereken yerlerden biri de kesinlikle Yaşam Tünelidir ve görevlerimizden biri de Türklerin selamını Sida Nine'ye ulaştırmaktır.

Kaynak:

- <http://www.aljazeera.com.tr/haber-analiz/saraybosnaya-kurtaran-tuneli> 23.04.2014
- <http://www.sizinti.com.tr/konular/ayrinti/saraybosna-tuneli.html> 23.04.2014
- http://www.balkanincileri.gen.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=215:tunel&catid=42:guncel&Itemid=63 23.04.2014
- <http://www.sabah.com.tr/Cumartesi/2011/07/30/bosna-savasinin-simgesi-yasam-tuneli> 23.04.2014

BİR KATLIAMIN TARİHÇESİ: SREBRENİCA!

Ömer Yalçınkaya

Srebrenica’da yapılan katliamın üzerinden tam 18 yıl geçti. Acılar dün gibi taze... Batı hala aynı batı... Müslümanlık ise kendi içinde çekişmekte ve kendi elleri ile yeni Srebrenicalarını hazırlamak üzere... Bu felaket cereyan etmeden, uçuruma düşmeden bir yükselişe geçmek için daha önce düşünülen hatalar, yaşanan olaylar iyi yorumlanmalı, dersler çıkarılmalı... Srebrenica neden, niçin ve ne şartlarda gerçekleşti iyi anlaşılmalı. Bu anlamda, işi Srebrenica’ya getiren süreci ve sonrasını kısaca sizlere aktarmaya çalışacağım.

“Soğuk savaş döneminde Yugoslavya’yı uzun yıllar yöneten; devlet yönetiminde komünist rejimin ideolojisini kabullenmekle birlikte, SSCB karşısında bağımsız bir tavır içerisine giren Tito’nun ölümü, farklı etnik yapıları bir arada barındıran Yugoslavya’yı dağılma sürecine soktu.”¹⁷ Jeopolitik açıdan Avrupa ve

SSCB için büyük bir önem teşkil eden bu topraklarda söz sahibi olmak isteyen büyük güçler, Tito sonrasını fırsat bilip düğmeye bastılar. Bu noktada stratejik açıdan iki yönelim kendisini kuvvetle gösterdi:

1. Amerika ve Batı Avrupa yanlısı, milliyetçi Sırp yönetim kadroların tasfiye edilmiş, Müslümanların ise etkisizleştirildiği bir Balkan coğrafyası
2. Sovyet Rusya yanlısı, milliyetçi Sırpların desteklenmesi ile “Büyük Sırbistan”ın kurulmuş, tam bir Slav - Komünist anlayışın egemen olduğu devlet anlayışına sahip Balkan coğrafyası (SSCB bu sayede Akdeniz ile bağlantı kurabilecek.)

Tito sonrası tabloyu özetlemek gerekirse; ABD ve SSCB’nin arasına sıkışıp kalmış, gerilimin eşliğinde, çaresiz bir coğrafya...

Tito döneminde bir arada yaşamayı başaramış olan Müslümanların, Sırpların ve Hırvatların kendi içlerinde bir savaşa sürüklenmelerini Tito’nun ölümü ile birlikte Tito ideolojisinin ölmesine bağlayabiliriz. Bu dönemden sonra devlet başkanlığı görevini üstlenen ve daha çok Sırp milliyetçiliği propagandası yapan kişilerin başa gelmesi, Sırp milletinin coğrafyaya egemen olma anlayışı ve

¹⁷ Bosna – Hersek İşgali ve Srebrenica Katliamı, UHİM Raporu, s. 2.

yaşanan ekonomik bunalım; bu savaşın(en azından Sırp lar açısından) kaçınılmaz hale gelmesine sebep olmuştur.

Aslında bunlar, bireysel olarak bir Sırp açısından düşünüldüğünde “Bir savaş için gerekli sebepler” olarak görülebilir. Ancak bu anlayışın toplumsal bir harekete dönüşmesi I. Kosova Savaşı'nın yapıldığı meydan ile ilgili. Çünkü tam 600 yıl önce 1389’da yenilgilerine, hezimetlerine tanıklık eden bu meydan, yıl 1989’u gösterdiğinde 1 milyon Sırp’ın “Büyük Sırp Devleti”ni kurmak ve yaşatmak için ant içtikleri bir meydana dönüştü... Bu noktadan sonra olaylar çorap söküşü gibi ardı ardına sıralandı: Bosna-Hersek Yugoslavya’dan ayrılarak bağımsızlığını ilan etti. Bosna’ da yaşayan Sırp lar bu bağımsızlığı kabullenmeyip istekleri doğrultusunda askeri mücadelelere(Müslümanlar silahsız olduğu için bunu “mücadele” demek ne kadar doğru olur bilemiyorum.) giriştiler.

Dünyanın Gözü Önünde Bir Katliam ve Varoluş Mücadelesi

1992 yılında, Bosna-Hersek halkının referandumda bağımsızlık oyu vermesi ile Bosna’da yaşayan Sırp gruplar bir iç savaş başlattılar. Bu iç savaşın en büyük destekçisi ise Miloseviç önderliğindeki Sırbistan’dı. El altından bu grupların silahlandırılması sağlandı. Bu gruplar (adlarına Çetnik deniyor.) Boşnaklara yahut onların değimi ile Müslümanlara karşı tam anlamıyla bir soykırıma başladılar. Burada devreye BM ve NATO dâhil oldu. Bir barış için değil bir soykırım için taraf olarak... Bunun boş bir söylem olmadığını, bu

koruma güçlerinin gözleri önünde katledilenler bizlere haykırmaktalar.

Öyle ki; bu soykırımlar gerçekleştiği sırada Boşnak halkı temsilen BM karargâhına giden Nasib Mancic ve İbo Mehmedović karşılaştıkları şok edici manzarayı şöyle anlatıyorlar:

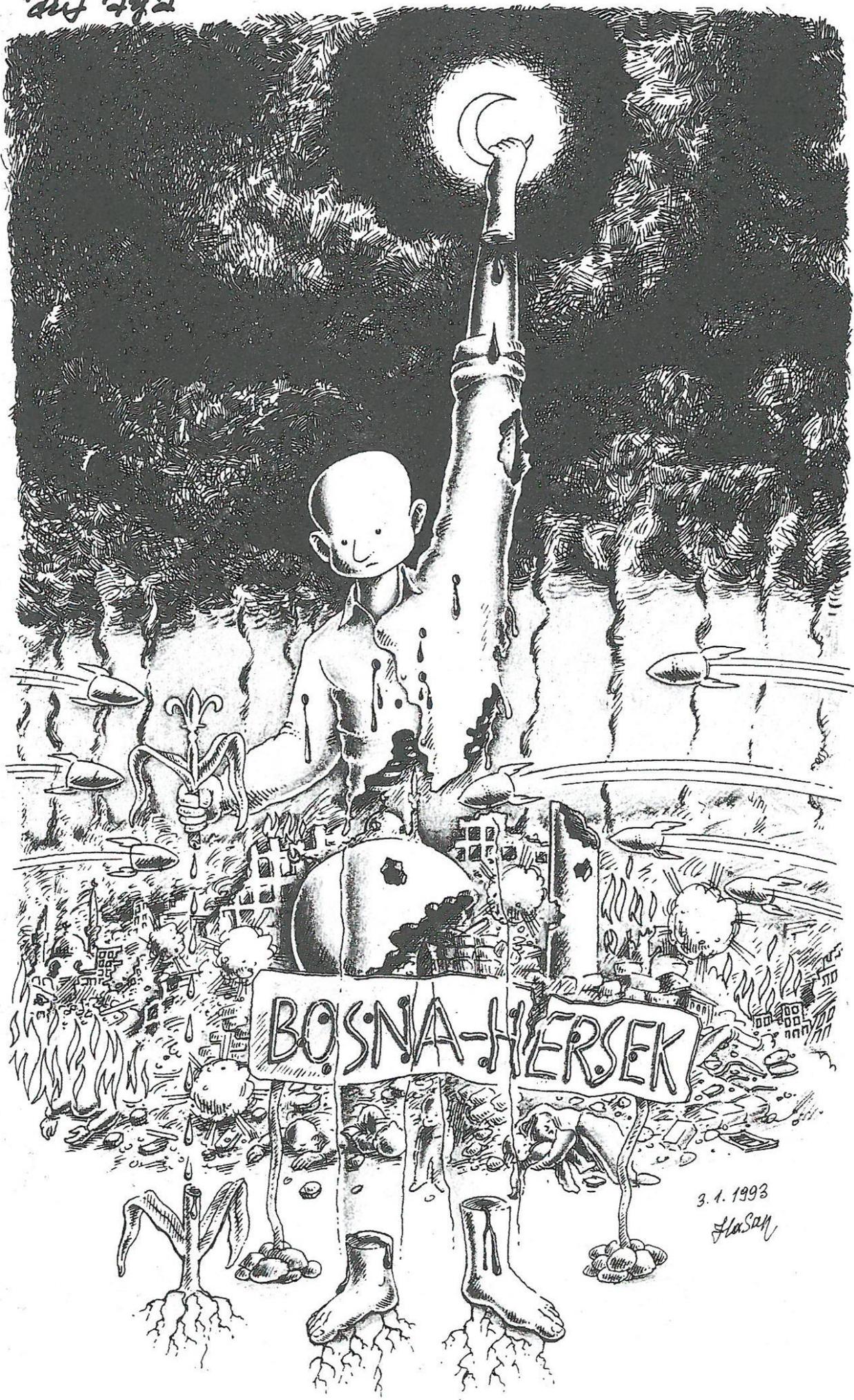

“Barışı sağlamak için BM tarafından gönderilen UNPROFOR komutanı ve Çetniklerin lideri aynı masada kadeh tokuşturuyorlardı. Ardından Çetniklerin lideri Mladic şehrin 5 saat içinde kendilerine teslim edilmesi yönünde bizlere emir verdi. Bizleri korumakla görevli UNPROFOR komutanına görevini hatırlattığımızda ise bize şu cevabı verdi: Aranızda anlaşın, çok kan akmasın.”

Bu zulüm tam 3 yıl sürdü. BM Müslümanların (Boşnakların) ellerindeki silahları barış adına toplayıp savunmasız bırakarak yapılan katliamlara ön ayak oldular. Tüm dünyanın gözleri önünde insanlık ayaklar altına alındı. Savaş sona erdiğinde, günümüzde bile hala tam anlamıyla tespit edilememiş hasar raporları şöyle kayıtlara geçti:

201 28'2

3.1.1993

Hasan

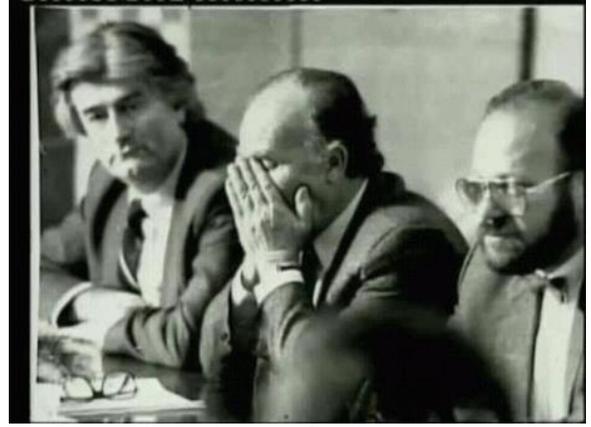
DAYTON ANTLAŞMASI VE BOSNA'YA BIRAKTIĞI KARMAŞIK SİYASİ YAPI

Muhammed Murat Yılmaz

Bosna savaşını sonlandıran Dayton Antlaşması'na geçmeden önce Bosna deyince aklımıza gelen ilk isim ve Bosna Müslümanlarına savaş boyunca liderlik etmiş olan; komutanlığının yanında islami, insani, ahlaki ve fikri yönleriyle de müslümanlara önderlik eden Aliya İzzetbegoviç'ten biraz bahsetmek istiyorum. Aliya İzzetbegoviç; "Düşmanlarımıza gelince onlara adaletli davranmaktan başka borcumuz yok" diyebilecek kadar onur ve adalet sahibi bir insandır. Aliya dünyanın bütün zalimlerine ilmiyle, ahlakıyla, yüreği ve bileğiyle kafa tutmuştur. Kendisine verilen "BİLGE KRAL" ünvanını hakkıyla yerine getiren Aliya, halkının barış içerisinde yaşayabilmesi için verdiği bu özgürlük mücadelesinin sonucunda bir barışa ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir;"İçmek zorunda olduğumuz acı bir ilaç " olarak nitelendirdiği Dayton Barış Antlaşması'nı 14 Aralık 1995'te imzalamıştır.

Bosna savaşını sona erdiren Dayton antlaşmasının en dikkat çekici yönü Bosna ordusunun üstünlük sağlamaya başladığı bir zamana denk gelmesidir. Bir kanaate göre Sırp'ların savaş boyunca yaptığı katliamlara

seyirci kalanlar, Sırp'ların üstünlüğü kaybetmesi üzerine hemen barış çabalarını başlatmışlar ve bu yönde baskıları arttırmışlardır. İşte bu siyasi baskılar ve eşit olmayan savaş şartları karşısında Bosna özgürlük mücadelesi lideri Aliya İzzetbegoviç, önüne koyulan antlaşmayı kabul etmek zorunda kalmıştır. Çünkü savaşın devam etmesinin Bosna Müslümanları açısından tam bir soykırım olabileceğini düşünen Aliya duygularını şu sözleriyle ifade etmiştir;

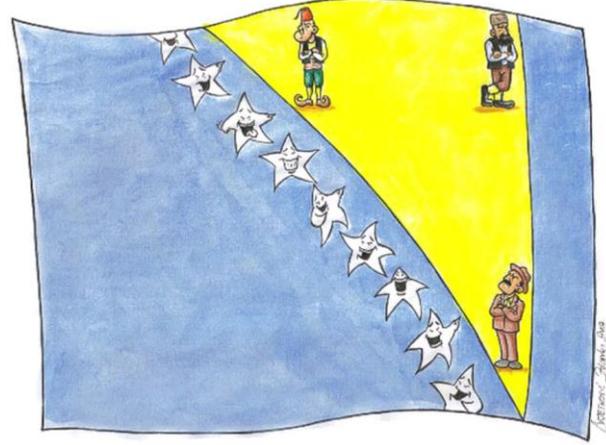
"Uzun hayatım boyunca pek çok iş yaptım. Ancak bugüne kadarki en zor işim Dayton'daki anlaşma masasına oturmak oldu. Benim derdim muzaffer bir komutan olarak

anılmak değil ülkeme koltuğumun altında makul bir barış anlaşması ile dönmekti. Sırlar sadece benim önerilerime ters düşen önerilerle değil, aynı zamanda tüm adalet ve insanlık duygularına ters düşen önerilerle çıkıyorlardı karşıma. Böyle bir barışı kabul etmek çok zordu. Ancak zor olan başka bir şey vardı; eve “SAVAŞA DEVAM EDİYORUZ” cümlesi ile dönmek. Bu yapılması neredeyse imkânsız bir tercihti ve ben kendimi çarmıha gerilmiş gibi hissediyordum.”

Dayton Antlaşması, Bosna Hersek Devlet Başkanı Aliya İzzetbegoviç, Sırbistan Devlet Başkanı Slobodan Miloseviç ve Hırvatistan Devlet Başkanı Franjo Tudjman tarafından ABD'nin Dayton Kenti'nde resmen imzalanmıştır.

Kimi zaman “2 ayrı ülke” gibi davranan Bosna Sırp Cumhuriyeti ile Bosna-Hersek Federasyonu'na sahip olan ülkede, bu karmaşık siyasi yapıdan dolayı hızlı işleyen bir karar mekanizmasına sahip olmak ise adeta imkânsız hale gelmiştir.

Bosna-Hersek Cumhuriyeti, hemen hemen eşit yüzölçümüne sahip iki birimden oluşuyor: Bosna'da, savaş sonrasında imzalanan Dayton Antlaşması'nın ülkeye bıraktığı karmaşık siyasi yapı 2 entite (Bosna Sırp Cumhuriyeti ve Bosna-Hersek Federasyonu), 1 uluslararası toplum gözetimindeki Brčko bölgesi, 10 kanton ve 14 parlamentodan oluşuyor. Yaklaşık 4 milyon nüfuslu bir ülke için öngörülen bu yönetim biçiminde 3 Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi, 2 Başkan, 14 Başbakan, 14 Parlamento

Başkanı ve ülkedeki bütün üst düzey yetkilileri görevden alma yetkisini elinde bulunduran AB tarafından atanan Yüksek Temsilci görev yapıyor.

Bosna-Hersek Federasyonu Hırvatlar ve Müslümanlar tarafından, Sırp Cumhuriyeti de Sırlar tarafından yönetilmektedir. Buna ek olarak, uluslararası denetime tabi Brcko bölgesi ise tarafların ortak hâkimiyeti altındadır.

Devletin ve yürütme erkinin başı olan devlet başkanlığı, sekiz ayda bir ülkedeki üç toplumun (Sırlar, Hırvatlar ve Boşnaklar) temsilcileri arasında el değiştirir. Üçlü devlet çerçevesinde halk oyu ile seçilir. Adaylar iki dönem aday olmalarının ardından dört yıl süreyle aday olamazlar. başkanlığı sisteminin üyeleri, dört yılda bir her toplum için ayrı ayrı düzenlenen seçimler

Ulusal hükümet, dışişleri, ekonomi ve mali politikadan sorumlu bakanlar kurulu tarafından temsil edilir. Yine sekiz aylık rotasyon içinde toplumlar arasında el değiştiren bakanlar kurulu başkanlığı, hükümete liderlik eder.

Bakanlar kurulu başkanı, devlet başkanı tarafından atanır. Bakanlar kurulu üyeleri ise, bakanlar kurulu başkanı tarafından seçilir ve Temsilciler Meclisi tarafından onaylanır.

Genel seçimler dört yılda bir düzenlenir. Anayasaya göre bakanların en fazla üçte ikisi Bosna-Hersek Federasyonu'ndan olabilir. Her bakanın iki yardımcısı olur ve bu yardımcılar, bakan ile aynı idari bölümden olamaz. Bakanlar kurulu başkanı, bakanlar ve bakan yardımcılarını kabineyi oluşturur.

Saraybosna'da bulunan, iki kamaralı Parlamenterler Meclisi ise yasama erkini temsil eder. Parlamenterler Meclisi'nin iki kanadından biri olan Temsilciler Meclisi, iki çok üyeli birimden (28 sandalyeli Bosna Hersek Federasyonu ile 14 sandalyeli Sırp Cumhuriyeti) parti listesi oylaması yoluyla, iki yıllığına seçilmiş 42 üyeden oluşan bir organdır.

Parlamenterler olan Halk Meclisi'nde ise, birimlerin yerel parlamentoları tarafından iki yıllığına seçilmiş (5 Sırp, 5 Boşnak ve 5 Hırvat olmak üzere) 15 üye görev yapar.

En yüksek yargı organı olan Anayasa Mahkemesi, dokuz üyeden oluşur. Bu üyelerden dördü Bosna-Hersek Federasyonu Temsilciler Meclisi, ikisi Sırp Cumhuriyeti Ulusal Meclisi ve üçü Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından atanır.

Uluslararası toplumu temsil eden Yüksek Temsilcilik, Dayton Anlaşması'nın sivil yönden uygulanışını denetler. Temsilcilik, geniş müdahale yetkilerine sahip olup, kanun dayatabilmekte veya Dayton hükümlerine uymayan siyasetçileri görevden alabilmektedir.

Günümüzde Bosna-Hersek'in uluslararası alandaki en büyük hedefi NATO ve Avrupa Birliği üyesi olmaktır. Bosnalı siyasi analistlere göre NATO üyeliği tekrar silahlı bir çatışma olasılığını ortadan kaldıracaktır. Ancak ülkenin içinde bulunduğu durum bu yöndeki çalışmaların önünü kesmektedir.

Kısaca Dayton Antlaşması sonrasında Bosna-Hersek devlet yönetiminde Boşnaklar, Hırvatlar ve Sırpolar olmak üzere üç etnik grup oluşturulmuştur ve yönetim her sekiz ayda bir gruplar arasında el

değiştirmektedir. Yönetimin sürekli el değiştirmesi nedeniyle Bosna'da siyasi istikrar sağlanamamaktadır.

Bosna-Hersek'te hatta Balkanlar'daki Müslüman varlığından rahatsız olan Sırp ve Hırvatların Müslümanları bu coğrafyadan atmadıkça ya da onları ve eserlerini yok etmedikçe yüzyıllardır sürdürdükleri kin ve nefret politikalarını günümüzde de son buldurmayacakları aşikârdır.

Bosna Halkı'nın etnik ve kültürel soykırımlara karşı direnmesi, bizim de Osmanlı'nın Balkanlar'dan tamamen silinmemesi ve İslam'ın o topraklarda yaşatılabilmesi için maddî-manevi her türlü desteği vermemiz gerekmektedir. Dışışleri Bakanımız Ahmet Davutoğlu bu konu hakkındaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir;

"Bugün Saraybosna ve Kudüs İslam Medeniyetinin Medine sembolleri olarak yaşatılmazlarsa gelecekte İstanbul için de benzer tehlikelerin ortaya çıkışına kimse engel olamaz. "

Kaynakça

http://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dayton_Anla%C5%9Fmas%C4%B1

<http://www.aljazeera.com.tr/ulke-profil/ulke-profil-bosna-hersek>

http://tr.m.wikipedia.org/wiki/Alija_Izetbegovi%C4%87
Taşçı, Ayşe Müzeyyen, "Balkanlarda Bitmeyen Savaşlar", Kampüsten Dünyaya Balkanlar, 2012

Kansu, Hüseyin, "ALİYA", Kampüsten Dünyaya Balkanlar, 2012

Davutoğlu, Ahmet, "Eksen Şehirler: Medeniyetlerin kader göstergeleri", İzlenim, Mayıs-Haziran 1996

<http://www.dunyabulteni.net/m/?aType=haber&ArticleID=179638>

<http://www.tuicakademi.org/index.php/kategori/balkanlar/3915-bosna-hersekin-karmasik-idari-yapisi>

Kafa Dengi, Kanal 24

11 EYLÜL

11 Eylül: Mahiyeti ve Amaçları - Mahmud Zahid Ergün

Öncesi ve Sonrasıyla 11 Eylül - Selman Büyükkara

11 Eylül'e Genel Bakış - Abdullah Acun

İslamofobinin Kısa Tarihi - Abdülkerim Yaprakçı

Bir Seslenişin Öyküsü - Selman Büyükkara

11 EYLÜL: MAHİYETİ VE AMAÇLARI

Mahmut Zahid Ergün

A-)11 Eylül Olayı Nedir?

21. Yüzyılın başında, dünyanın canlı yayında izlediği ve hafızalara kazınan en trajik vakalardan biri olan 11 Eylül olayları, günümüzde bile belirsizliğini sürdürmektedir. 11 Eylül tarihinde yaşananlar, olayın sonuçları ve eylemcilerin amaçları halen tartışılmaktadır. Sonuçları itibarıyla dünya tarihine büyük izler bırakmış bu olayı hatırlamaya ve 11 Eylül'e farklı açılardan yaklaşılmaya çalışacağız.

B-)11 Eylül 2001

Dünya ekonomisinin adeta beyni niteliğinde olan (nam-ı diğer ikiz kuleler), 11 Eylül 2001 sabahı, çok farklı bir terörist saldırıya uğradı. Yerel saatle 08.46'da,

Amerikan Hava Yolları'na ait 11 sefer sayılı yolcu uçağı, Ticaret Merkezi kuzey kulesinin 94-98. katları arasına çarptı. Çarpma ile birlikte bir patlama oldu ve binanın üst kısmı alevler içinde kaldı.

Herkes şoktaydı ve kimse yaşananlara bir anlam veremiyordu. Kısa süre içinde, basın da bu bölgede yerini almıştı ve tüm dünya yanan gökdeleni izliyordu. Kuzey kulesi uçak çarptıktan 102 dk. sonra olduğu yere yıkıldı.

İlk uçağın çarpmasından 16 dk. sonra saat 09.02'de -yine Amerika Hava Yolları'na ait- başka bir uçak güney kulesinin 77-85. katları arasında çarptı. Güney kulesi de çarpmadan 56 dk. sonra olduğu yere yıkıldı.

İlk saldırının şoku atlatılmadan yaşanan 2. saldırı eylemi yapanların istediği gibi halkta büyük panik yarattı ve öbür saldırının kaza olmadığı anlaşıldı. Kısa süre sonra Amerikan Hükümeti resmi bir açıklama yaptı ve Pentagon'a başka bir uçağın çarptığını belirtti.

Aynı açıklamada diğer bir uçağın 10.03'te Shanksville (Pensilvanya) de kırsal bir araziye düşürüldüğü de belirtiliyordu. Bu uçağın yolcular ve uçağı kaçırılanlar arasındaki mücadele sonucu düştüğü söylendi.

Olay yerinde uçak enkazının bulunmadığı yönündeki iddialara karşı resmi makamlar enkazın ve uçak parçalarının olduğunu söylemişlerdir.

Amerikan Hükümeti'nin araştırmasına göre uçaklar Usame Bin Ladin'in lideri olduğu El-Kaide tarafından kaçırıldı. Olaylarda 19 örgüt üyesi ve 2974 Amerikalı hayatını kaybetti.

Bütün bu olaylar basın da etkisiyle halk üzerinde bir öfke ve intikam duygusu uyandırdı ki, bu öfkeli halk saldırganlardan hesap sorulmasını istiyordu. Kamuoyu üzerinde büyük bir korku yaratıldığı için, herkes bu konuda hemfikirdi.

C-)Tutarsızlıklar ve Bazı İddialar

Resmi açıklamaların böyle olmasına rağmen, şu an dahi cevaplanmamış sorular ve bazı çelişkiler vardır. Videolar, ses kayıtları ve görgü tanıklarının ifadeleri bütünüyle göz önüne alındığında, tutarsızlıklar kolayca fark edilmektedir.

C.1-)Binaların Yıkılışı

Şüphesiz 11 Eylül'ü 11 Eylül yapan sebeplerden birisi de 2 binanın da-hem de oldukları yerde-yıkılmasıdır.

Resmi açıklamaya göre, patlamayla oluşan ısı çelik kolonları eritmiş ve kolonları erimiş katlar, öbür katlara çarpa çarpa çökmüş ve tüm binayı çökertmiştir. İkiz kuleler 200 bin ton çelikten yapılmıştır ve 47 adet çelik kolonu vardır. Uçak çarpması çelik kolonları eritecek kadar yüksek bir ısıya sebep olsa bile çelik iskeletin en az 300 metrelik kısmı ayakta kalmalıydı.

Ayrıca binalar çok hızlı bir sürede yıkılmıştır. Kulelerin en üstünden boşluğa bir taş bırakırsak, yaklaşık 9 saniyede yere düşer. Peki, nasıl oluyor da katları birbirine çarparak çöktüğü söylenen bir bina yaklaşık 10 saniyede yerle bir oluyor? Yani binalar hemen hemen serbest düşme hızında yıkılmıştır. Bu da, binada kontrollü patlama yapıldığı ihtimalini güçlendiriyor.

Binanın olduğu yere çökmesi de resmi açıklamanın doğruluk payına dair şüpheler uyandırıyor. Çünkü binaların olduğu yere yıkılması kontrollü patlamalarla mümkündür ve örnekleri vardır. Zaten 77-85. katlarda çıkan yangın çökmeye neden olduysa, binanın yan binalara doğru devrilmesi gerekirdi. İkiz kulelerse yana devrilmek yerine, yıkım firması tarafından kontrollü bir şekilde yıkılmışçasına olduğu yere çökmüştür. Böylesine simetrik bir yıkım ancak kontrollü patlamalarla mümkündür.

C.2-)Patlamalar

Pek çok muhabirin, vatandaşın ve de kulelerden sağ kurtulanların ifadelerinden, binaların bombayla yıkıldığı kanısına bir kez daha ulaşıyoruz. O ifadelerden bazıları şöyledir:

“Binada çok şiddetli bir patlama oldu, beni duvara fırlattı. Ardından üst katlardan patlamaya benzer ses geldi. Bu sesin uçaktan kaynaklandığını sonradan öğrendik.”

“İlk patlamadan sonra 2. ve 3.bir patlama daha oldu.”

“Kuzey ve güney kulenin alt katlarından patlamalar duyduk.”

“Biz dışarı çıkarken lobi yoktu, yani lobide bomba patlamıştı, bir süre sonra da uçak çarptı.”

Nitekim 11 Eylül olaylarında kahraman ilan edilen ve daha sonra Müslüman olan William Rodriges şöyle söylemiştir:

“8.46 gibi 1.kattaydım, bu sırada zemin kattan bir patlama sesi geldi,7 dk. sonra yukarıda bir patlama oldu ve bunun uçaktan kaynaklandığını o zaman anlayamadık. Kuzey kuleden güney kuleye geçerken 3.bir patlama oldu ve bu daha şiddetliydi, duvarlar yıkılmaya başladı. Herkes lobiye çıkmak istiyordu, yüzü kan içinde kalmış biri “bomba” diye bağırınca vazgeçtik.11 Eylül’ün üzeri örtülmeye çalışıldı, daha uçak çarpmadan içeride patlamalar yaşandı. ABD’nin Irak işgalini --haklı göstermek için yapıldı.”¹⁹

Bir diğer ses kaydında itfaiyeci Kumandan Palmer, ”78.katta olduğunu, iki yangın

gördüğünü ve bunların hortumla söndürülebileceğini” telsizle anons geçmiştir. Eğer 77-85.katlar arasında çelik kolonları eritecek kadar şiddetli bir yangın varsa, Kumandan Palmer 78.kata nasıl çıkmış ve yangına müdahale etmiştir?

Ayrıca video kayıtlarında, binanın çöküşü esnasında, yıkılan katların yaklaşık 12-13 kat altında da patlamalar yaşandığı, bazı pencerelerden gözlenmektedir. Bütün bunlar, binanın kontrollü olarak yıkıldığı iddialarını güçlendirmektedir.

Bir diğer ilginç nokta ise, uçağı kaçırdığı iddia edilen teröristlerden Satam el-Sukami’nin pasaportunun bulunmasıdır.

19

<http://www.sabah.com.tr/Dunya/2011/11/20/11-eylulun-kahramanindan-sok-aciklamalar>

Resmi açıklama ise çarpma anında pasaportun uçaktan düştüğüdür.

Binanın nasıl yıkıldığından çok şu soruyu cevaplamalıyız: Bizim şu soruyu sormamız lazım:

Dünyanın en büyük istihbarat ağına güvenlik önlemlerine sahip Amerika'da bu çapta bir saldırı düzenleyenler mağaralarda yaşayan teröristler midir? İlk uçağın saldırısından sonra gelen 2., 3. Ve 4. uçağın engellenememesi ne ile açıklanabilir?

C.3-)Pentagon

Video görüntülerine baktığımızda Pentagon'da bir yarık görüyoruz. Ama bu alan bir uçağın çarpmasından sonra oluşacak alan büyüklüğünde değil, bu da oraya uçak çarptığı kanaatini uyandırmıyor. Uçak enkazı dahi yoktur. Resmi açıklama, jet yakıtından açığa çıkan ısının uçağı buharlaştırdığıdır. Titanyum ve çelik alaşımından yapılmış 12 tonluk motorun ise, jet ısıyla erimesi bilimsel olarak mümkün değildir.

Bununla birlikte, cesetlerin DNA ve parmak izlerinden tespit edilebildiği-yani ölümlerin kimliklerinin bilindiği-belirtmiştir. Titanyumdan yapılmış uçak motorunu bile

eriten bu ısının, cesetleri nasıl buharlaştıramadığı, büyük bir çelişkidir.

Ayrıca –yine görüntülerde gözüktüğü üzere-olay yerinde küçük kalıntılar, tuğla ve molozlardan başka bir şey yoktur. Nitekim saldırıdan kısa bir süre sonra enkaza hükümet ajanları tarafından el konulmuştur.

FBI ise, Pentagon'a yapılan saldırıyı gösteren kamera kayıtlarına el koymuş ve görüntüler halen yayınlanmamıştır. Bu durum da, bahsettiğimiz şüphelerin giderilmemesine, aksine iddiaların güçlenmesine sebep olmuştur.

C.4-)Shanksville

İddialara göre uçağın hedefinde Beyaz Saray vardı ve yolcular ile teröristler arasındaki mücadele sonucu uçak bu bölgeye düşmüştü. Bir başka iddia ise uçağın vurulduğu yönündedir.

Görgü tanıklarının söyledikleri, yalnızca büyük bir delik, kırılmış birkaç ağaç, toprak, kül gördükleri. Uçak enkazı, ateş, ceset veya kan yok. Shanksville uçağının da öteki uçaklar gibi bir muamma olduğunu söylemek, hiç de zor değil.

Bütün bu iddiaların ve yaşananların iç yüzünü, tam olarak bilmiyoruz; belki de hiç bilemeyeceğiz. Ancak, ne olmadığını biliyoruz.

Amaç Neydi?

Bu soruya cevap ararken, konuya 2 açıdan değinmeye çalışacağız. Ancak “bu soruya verdiğimiz cevaplar kesindir” diyemeyiz. Sadece yaşananlardan ve sonuçlardan hareketle yargıya vardık.

Saldırının El-Kaide tarafından, Amerika’yı vurmak, halkı korkutmak, bütün devletlere gözdağı vermek için yapıldığını düşünürsek; planın işe yaramadığını saldırının bedelinin çok daha ağır biçimde ödendiğini söyleyebiliriz. Dünyada ses getirmiş bu eylem,3 bine yakın Amerikalının hayatına karşılık; Irak ve Afganistan’da ölen milyonlarca sivilin, buralarda halen süren kaos ortamının ve akan kanın mimarı ABD’ye meşru bir sebep hazırlamıştır.

Yahut bu eylem, Amerika’nın veya yeni düzenine başlangıç yapmak isteyenlerin planı ise, pek çok amacın bulunduğunu söyleyebiliriz.

Büyük ve güçlü devletler, düşmanları olmadığında yeni düşman üretirler ki; halkın ortak bir noktası olsun, otorite güçlensin, mevcut düzen sürsün ve sağlamlasın. 11 Eylül’ün öncesine bakmak, bu soruları anlamaya yardımcı

olacaktır. Sovyet Rusya’nın yıkıldığı zamanlarda, 11 Eylül benzeri bir olayın eli kulağındaydı. Öyle veya böyle Amerika kendisinin bu tarz bir saldırıyla gündemde tutup mağdur gösterecek; El-Kaide’yi-ve benzeri terörist grupları- düşman edinecek; dünyaya kendisinin demokrasi, özgürlük, anti terörizm söylemlerinin garantörü olduğunu ilan edecek ve aba altından gösterdiği sopa ile bütün devletlere “patron benim” mesajını verecekti. Bunu, Afganistan’a ve, Amerika’ya hiç saldırmamış hatta Amerika’yı hiç tehdit etmemiş Irak’a saldırarak hepimize ispatladı. Irak’ta sivil-masum demeden insanları katlederek, Irak’ı ve halkını zalim Saddam’dan kurtararak ve böylece halka hak ettiği demokrasiyi(!) vererek ispatladı. Nasıl ki Vietnam başarısızlığını “Rambo” filmiyle aklamaya çalıştıysa; Irak vahşetini de “oraya demokrasi götürüyorum” kılıfıyla örtmeye çalışmıştır. Aslında 11 Eylül, Sovyet Rusya’nın dağılışından sonra Amerika’nın -doğal olarak- oluşturduğu, yeni dış politikanın sonucudur. Amerika’nın yapacaklarına gerekçe göstermesi, gösteremiyorsa da o gerekçeyi üretmesi gerekiyordu. Yani 11 Eylül, amaca giden yolda önemli bir araçtır.

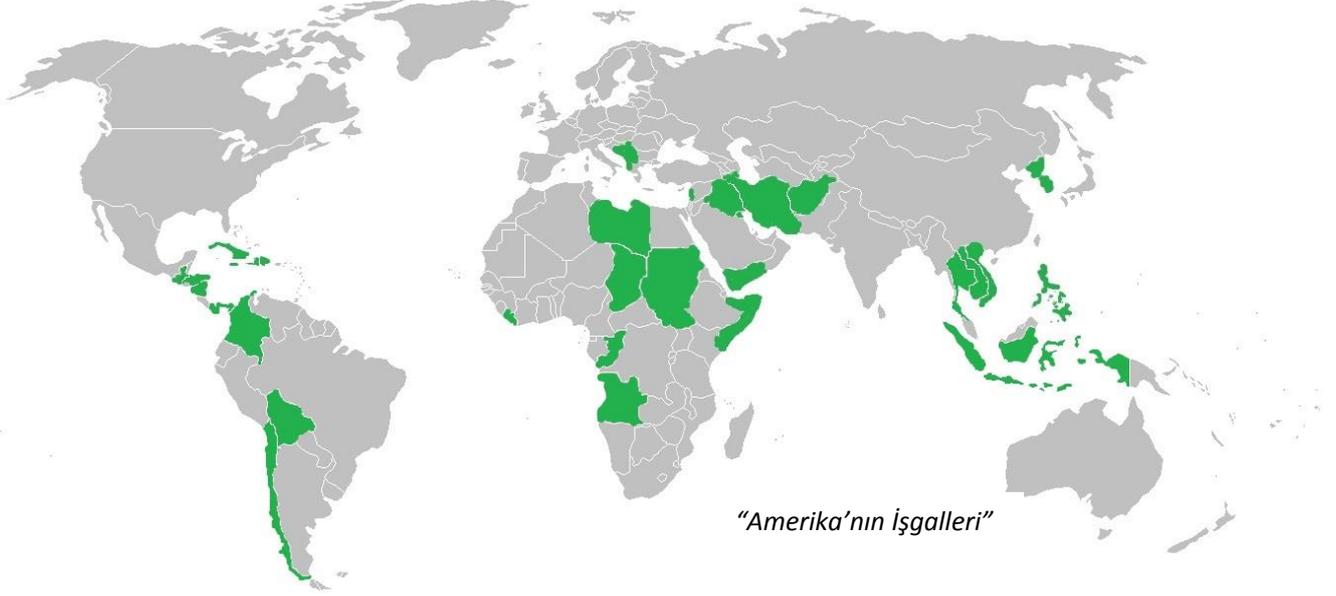
Sonuçta, kendisi ve amacı ne olursa olsun, bu olay Amerika’nın Ortadoğu’ya giriş anahtarıdır. Amerikan halkını sarsan 11 Eylül olayından sonra dünyanın eskisi gibi olmadığı-olamayacağı ve bunun yeni dünya düzeni için bir milat olduğu aşikârdır.

Kaynakça:

- <http://listelist.com/11-eylul-saldirisi-fotograf-lari-videolari/>
- www.youtube.com/watch?v=Sy1E362hWak
- <http://michaelsikkofield.blogspot.com.tr/2012/03/11-eylul-2001-ve-kandrlan-6-milyar.html>
- http://www.sabah.com.tr/multimedya/galeri/dunya/11_eylulden_gorulme_mis_kareler
- <http://www.sabah.com.tr/Dunya/2011/11/20/11-eylulun-kahramanindan-sok-aciklamalar>
- <http://haber.gazetevatan.com/11-eylul-de-12-eylul-de-abdnin-isi/399162/4/yazarlar>
- <http://dunyagerceklerim.blogspot.com.tr/2012/08/11-eylul-belgesel-tvnet.html>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/11_Eyl%C3%BCL_sald%C4%B1r%C4%B1lar%C4%B1
- <http://www.izlesene.com/video/11-eylul-yalanlar-ve-gercekler-belgesel/2604261>
- <http://www.youtube.com/watch?v=gILEWZ4ImW8>

ÖNCESİ VE SONRASIYLA 11 EYLÜL

Selman Büyükkara

11 EYLÜL ÖNCESİ AMERİKA POLİTİKASI VE ORTADOĞU'NUN DURUMU

2. Dünya Savaşı'ndan galibiyetle çıkan Amerika artık elindeki gücün farkına vardı ve bu gücü kendi çıkarları doğrultusunda en şiddetli şekilde kullanmaktan kaçınmadı. Nitekim 1954'de Guatemala ile başlayan ve 2000 yılında Filipinlere saldırısına kadar her sene sistematik şekilde devam eden bir saldırı silsilesi görüyoruz. Bu saldırılarla da Amerika, Dünya'nın her yerinde söz sahibi olan ve her alanda ülkelerin iplerini elinde tutan bir Küresel Güç durumuna geldi. Ekonomik açıdan bakmak gerekirse zaten saldırılarıyla ülkeleri elinde tutarak kazandığı ekonomik gelirin yanında gelişen silah endüstrisinin ticaretiyle de

ekonomisini akıl almaz derecede büyümeye başladı. Tabii bu getiriyle birlikte Kapitalizmin başkentliğine doğru hızla yol aldı. Kapitalizmin sömürge anlayışı ile özellikle Ortadoğu'ya saldırıları, egemenliği altına aldığı ülkelerin kaynaklarını sonuna kadar kullanarak ekonomisini sağlam duvarlarla çevirmesini sağladı. Dünya ekonomisi Amerika'nın çıkarları ile paralel şekillenen bir sistem haline gelmişti. NATO ve BM gibi Yeni Dünya Düzeninin en önemli kurumları aracılığıyla bütün dünyaya gözdağı veren ABD, istediği ülkeye bu uluslararası güçleri de arkasına alıp saldırabiliyordu. Bu saldırılarını da elindeki tüm imkânları kullanarak en kapsamlı şekilde gerçekleştiriyordu. Gerekirse kitle imha silahlarını kullanıyor gerekirse de boykot uyguluyordu. Tüm bu saldırılarını da barış, demokrasi, özgürlük, yardım adı altında

yaparak saldırılarına meşruiyet kazandırmaya çalışıyordu.

Ortadoğu’da ise 1950 sonrası dönemde bir bunalım esmektedir. Dünya savaşları ardından Arap ülkelerinin sınırları sömürgeci güçler tarafından kendi menfaatleri doğrultusunda çizilmiş, tüm birlikleri bozulmuştu. Tüm devletler birer sömürge haline getirilmiş ve ekonomik açıdan dışa bağımlı bir hayat sürmek zorunda bırakılmışlardı. Bu bunalım sadece siyasi ve ekonomik açıdan değil demografik açıdan da Ortadoğu’yu vurdu. Dünya savaşlarının altını çizdiği bir fikir olarak ulus-devlet politikası Ermeni, Türk, Arap toplumlarının bulunduğu Ortadoğu’yu demografik açıdan bir bunalıma sürükledi. Ulus-devlet anlayışının bir sonucu olarak Ortadoğu’da birbiriyle sürekli çatışma halinde olan devletler ortaya çıktı. Bu açılardan bunalıma sürüklenmiş bir bölge elbette o dönem Küresel bir güç olan Amerika için kaçırılmaz bir fırsattı. Hem yeraltı kaynakları bakımından zengin hem de coğrafi açıdan kilit bir noktada bulunan bu bölgeye Amerika’nın bir an evvel açılması lazımdı. Nitekim artık demokrasi, özgürlük gibi bahaneler amaçları için yetersiz kalırdı. O bölgeyi tam olarak kontrol altına almak ve orada uzun süreli bir etkiye sahip olmak için daha farklı bir plan lazımdı: 11 Eylül. Artık özgürlük bahanesinden İslam terörizmine bir geçiş oldu. Bu bahaneyle önce Afganistan ardından Irak ve sonra da tüm İslam Coğrafyasını tek tek kontrol altına almaya başladı.

NEDEN İLK AFGANİSTAN?

Afganistan’ın özelliklerine baktığımızda birincisi; Afganistan’ın üç büyük nükleer güce komşu olmasıdır. Pakistan, Hindistan ve Çin. Afganistan bu üç güce müdahil olabilecek bir noktadadır. İkincisi; Daha detaylı düşündüğümüzde, Batı dışında şuna kadar canlılığını sürdüren üç medeniyet var: İslam, Hint ve Çin. Yine Afganistan hem demografik hem de kültürel olarak önemli olan bu yerlere komşu bulunmaktadır. “Nitekim Avrasya’da herhangi bir kapsamlı tarihi veya jeopolitik olay yoktur ki bir şekilde Afganistan kilidi açılmamış olsun. Büyük İskender Afganistan’ın Hayber geçidindeki, Kâfiristan’da durur. Gazneli Mahmut oradan Hindistan’a iner. Bu sınırlar Rusların inebildiği son nokta, Çinlilerin gelebildiği son yerdir.”²⁰ Üçüncü olarak bu coğrafi ve demografik niteliklere sahip Afganistan topraklarında rahatça hedef gösterilebilecek güçlü bir örgüt bulunmaktaydı. El Kaide. Ayrıca Amerika için ileride tehdit olabilecek başta El Kaide ve Taliban gibi örgütlerde bu sayede kontrol altına alınabilecekti. Tüm bu özellikleriyle Afganistan Amerika için biçilmiş bir kaftandı. Hem Afgan coğrafyasını kontrol altına alabilecek hem de kaynak bakımından zengin diğer bölgelere rahatça açılabilirdi.

11 EYLÜL SONRASI AMERİKA POLİTİKASI VE IRAK

Demokrasi, barış ve yardım gibi sloganlarla belirli sınırlar çerçevesinde ülkelere müdahale eden Amerika, artık

²⁰ Ahmet Davutoğlu, Küresel Bunalım, Küre, 2009, s. 78.

ülkelere her açıdan egemen olmanın gerektiğini düşünerek bu sınırları kaldırmış ve 11 Eylül'ü bu amaç için bir kılıf olarak sunmuştu. Artık bundan sonra Amerika'nın politikası Terörizme her açıdan müdahale etmek ve istediği hedeflere hiçbir sıkıntı olmadan doğrudan ulaşmak halini aldı.

İlk hedef olarak Afganistan seçilmiş gibi görünse de Amerika'nın 11 Eylül'den yaklaşık iki yıl sonra spekülative bir bahaneyle Irak'a saldırması kafalarda bir soru işareti oluşturuyor. Bunun için 11 Eylül öncesini ve sonrasını incelemekte fayda var. Öncelikle 1991 yılında Amerika'nın Kuveyt'e yardım bahanesiyle Irak'a saldırması Irak üzerinde çıkarlarının olduğunun açık bir göstergesidir. Körfez Savaşı sonucuna baktığımızda Amerika Irak üzerindeki hedeflerini tam olarak gerçekleştiremediğini görüyoruz. Aksi halde tekrardan Irak'a müdahale etme gereksinimi duymazdı. Bu konuya en iyi açıdan bakabilmek için 11 Eylül sonrası Amerikan halkının düşüncelerini incelemekte fayda var. İkiz kulelerin

yıkılışının ardından yapılan yorumlarda herkes bu saldırıyı Irak'ın düzenlediği, Körfez Savaşı'nın intikamını almaya çalıştığı şeklinde ortak bir kanaatin oluştuğunu görmekteyiz. Nitekim bu saldırıyı Amerikan medyasının da bu şekilde lanse ettiği aşikârdır. Amerika halk üzerinde bu algıyı oturtturduktan sonra sıradaki adım olarak Irak'a müdahalenin halkın gözünde intikamın sebeplerini ortaya dökmeye başladı. Bunu da Irak'ın bünyesinde nükleer ve kimyasal silah var, biz oraya demokrasi götüreceğiz gibi spekülative haberler çerçevesinde gerçekleştirdiler. Savaş sebebin zemini hazırlandıktan sonra Amerika emellerini gerçekleştirmek adına Irak'a saldırmaya başladı.

İSLAM COĞRAFYASINDA BİR HEGEMONYA ÇATIŞMASI

“Doğu Sibiryaya ile Volga Havzası ve Orta Asya'yı da içeren geniş ova Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarından oluşan dünya adasını denetleyebilmek için mutlaka elde

edilmesi gereken bir Merkez Bölge'ydi."²¹ Bunun için de 20. yy başlarında dünya hâkimiyetini ele geçirme veya büyük devlet olma amacındaki ülkeler –Bunların başında Amerika ve Rusya geliyor.- bu bölgeyi ele geçirerek mutlak hegemonyayı kurma yolunda önemli adımlardan birini atmış olacaktı.

1979 yılında Rusya'nın Afganistan'a müdahalesi bu hegemonya için önemli bir adımdı. Ancak 1991 yılında Sovyet Rusya'nın dağılması Rusya için o bölgedeki otoritesinin zayıflamasına sebep oldu. Bu durum Amerika'nın o bölgedeki emellerini iyice hareketlendirdi. Boşalan bu bölge Amerika için kaçırılmaz bir fırsattı. Sovyet Rusya dağılmadan önce o bölgedeki silahlı Müslüman örgütleri Sovyetler'e karşı kışkırtarak, Sovyetlerin o bölgeye inmesi engellemeye çalışan Amerika'nın artık o bölgeye direkt müdahale etmesi lazımdı. Hatta bu planla Rusya'nın desteğini bile almalıydı. Artık kuralları Amerika'nın belirlemesi lazımdı.

Nitekim Amerika'nın yeni kural koyma arayışını Ahmet Davutoğlu 2001 yılında bir televizyon programında şöyle açıklıyor. "Her savaş bitiminde bir anlaşma yapılır, belirli şartlar, oyunun yeni, kuralları ortaya konur. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra, Napolyon Savaşları'nın ardından Viyana Kongresi'nde bu yapılmıştı. Fakat Soğuk Savaş'ın üzerinden on yıl geçmesine rağmen yeni şartları belirleyen anlaşmalar yapılmadı. Hedef ise; Soğuk Savaş sonrası belirlenmeyen hukuki normları

²¹ Mesut Yılmaz, "11 Eylül Saldırıları Sonrası ABD'nin Değişen Orta Asya Algısı",

oluşturmak."²² 11 Eylül saldırısı ile Amerika, bu hukuki normları kendi çıkarları doğrultusunda tam anlamıyla gerçekleştirebildi. Bu sayede hegemonyasının hukuki alt yapısını da bir nevi oluşturmuş oldu.

Önceden desteklediği Müslüman örgütlere 11 Eylül'de "Terörist" yaftasını yapıştirarak İslami terörizmle mücadele adı altında Afganistan'ı işgal eden Amerika, hem birincil düşman niteliğindeki Rusya'nın desteğini aldı hem de o bölgenin mutlak denetimini ele geçirdi. Amerika'nın bu bölgeyi ele geçirmesi arzuladığı mutlak hegemonya için ilk adım niteliğindedir. Ardından yine aynı İslami Terörizmle mücadele adı altında o bölgedeki Müslüman devletlere bir bir müdahalede bulundu. Libya'daki Arap Baharı sırasında savaş uçaklarıyla müdahalesi, darbeye devrilen meşru Mısır hükümetinin yerine geçen Sisi'nin Amerikan yanlısı politikalar izlemesi günümüzde Amerika'nın hâlâ o bölgedeki emellerinin apaçık bir göstergesidir.

11 EYLÜL SONRASI NELER DEĞİŞTİ?

Amerika güvelik zafiyeti bahanesiyle, bağımsız bir şekilde Dünya'nın stratejik bölgelerine üsler kurdu.

Yayılan İslamofobi ve Müslümanları birer terörist olarak lanse eden kamuoyu, Müslümanları ve

<http://akademikperspektif.com/2014/01/03/11-eylul-saldirilari-sonrasi-abdnin-degisen-orta-asya-algisi>, 3 Ocak 2014

²² Düşünce Eksenı Programı, STV, 19 Eylül 2001

Müslüman ülkelerini bir buhrana sürükledi. Özellikle Amerika’da yaşayan Müslüman halkı inanılmaz bir biçimde psikolojik baskı altında kaldı. Başta Batı, ABD olmak üzere tüm dünya Müslüman devletleri birer “Terörist Devlet” konumuna soktu. Bu konumda suçlu ya da suçsuz tüm Müslümanlar bu genelleme içine dâhil oldu. Müslümanlar evlerinden dışarı çıkamayacak hale geldi, varlıkları uluslararası düzlemde yok sayıldı.

Amerika’nın Müslüman ülkelere müdahalesi binlerce kişinin hayatına mal oldu.

İslam Coğrafyasında oluşan kaos, Başka Avrupa ülkeleri olmak üzere Çin, Rusya gibi ülkelerin o bölgeyi sömürü arzusunu gerçekleştirmesine ön ayak oldu. Ayrıca bu ülkelerin o bölgedeki silah ticareti arttırdı.

Kaynakları sömürülen İslam Coğrafyası büyük bir ekonomik kayıpla karşı karşıya bırakıldı. Günümüz Afrika’sına dönüşmeye terk edildi.

Kaynakça(Erişim:Nisan 2014):

Davutoğlu A. (2012), Küresel Bunalım, İstanbul: Küre Yayınları.

Akademik Perspektif Dergisi, Ocak 2014

www.timeturk.com/tr/2012/09/10/11-eylul-e-nasil-karar-verildi-sonra-ne-degisti.html#.U1Lb4fl_uPY

www.pressmedya.com/ozelhaber/14641/11-eylul-ve-el-kaide-dosyasi.html

11 EYLÜL'E GENEL BAKIŞ

Abdullah Acun

Osmanlı'nın duraklaması ve gerilemesine paralel olarak Batı Medeniyeti son birkaç yüzyıldır büyük bir gelişim göstermiştir. Bu durumun sonucunda Müslümanların aleyhinde teknolojik ve ekonomik alanda bir fark açılmış ve bu fark I. Cihan Harbi'yle iyice belirginleşmiştir. Başta Amerika olmak üzere iktisadi bakımdan güçlenen ve üst düzey bir refaha ulaşan Batı Medeniyeti diğer medeniyetlere müdahale etmeye başlamıştır. Çünkü Batı Medeniyeti kendi ölçüleri ve değerleri etrafında diğer medeniyetleri şekillendirmek istemiştir. Son zamanlarda Batı Medeniyetinin en güçlü temsilcisi olan Amerika 20. yüzyılda, bu medeniyet standartlaştırmasını başarıyla yürütmüştür. Televizyon, medya ve sinema aracılığıyla "özgürlükler ülkesi"nin refah içerisinde yaşayan "hür" halkı mutlu gösterilmiş ve diğer milletler bu tarz bir yaşama

özendirilmiştir. "Ayrıca bu milletlere tarihte özne olarak buldukları unutturulup sadece edilgen tarafları gösterilerek modern dünyada söz sahibi olmalarına engel olunmuştur."²³

Amerika diğer medeniyetleri kendine benzetmekle kalmamış, aynı zamanda onları kendine iktisadî bakımdan sıkıca bağlamıştır. Birçok medeniyet Amerika olmadan yaşayamaz hale gelmiştir. ABD bu dünya düzenini, gerek gelişmemiş ülkelere büyük miktarda maalî yardımlarda bulunarak ve gerekse de askeri ve siyasi baskılar yaparak kurmuştur. Bu yeni düzen içerisinde genel olarak Doğu Medeniyetleri ucuz iş gücü ve açık pazar konumunda kalmışlardır. Müslüman ülkelerin tamamının da içinde bulunduğu bu ülkelerde, yok pahasına satılan ham madde ve tarım ürünü ihracatından elde edilen az miktardaki gelir sadece elit kesime fayda sağlamış, halkın karnını doyurmamıştır.

Böyle bir sistem, her geçen gün İslam ülkelerini sefaletle iterken Batı'yı daha fazla şişirmiş ve daha rahat bir hayatla buluşturmuştur. Bu ilerlemeyle sadece refah gelmemiş; Batı sahip olduğu medeniyeti kendi normları doğrultusunda geliştirmiştir. Gerek sosyal hayat, gerek siyaset gerekse teknoloji olarak gerçekten

²³ Ahmet Davutoğlu, Küresel Bunalım, Küre, 2009, s.93

'OLD GORY'

büyük bir ilerleme göstermişlerdir. Bu da Fukuyama gibilerini, sürekli gelişim içerisinde olan bir süreç olarak gördükleri tarihin sonunun geldiği düşüncesine itmiştir. Fukuyama'ya göre Batı Medeniyeti'nin ulaştığı konum son noktadır ve kendileri dâhil hiçbir uygarlık bu noktayı aşamayacaktır. Bu görüş tamamıyla kabul edilmese de Batı'nın genel kanaati olmuştur. Daha önce hiçbir medeniyetin bulunmadığı bir noktaya vardıklarını düşünmüşlerdir. "Hamdım, piştim, yandım" anlayışıyla hareket eden Batı, Doğu Medeniyetini de yakmaya karar vermiştir. Ahmet Davutoğlu bu durumu şöyle ifade eder: "Kendini aşırı beğenmekten kaynaklanan düşünceler, etnik kıyımları, başka insanlar üzerindeki egemenlik fikrini beraberinde getirir."²⁴ Nitekim ABD, geçtiğimiz yüzyılda birçok ülkeye gerek istikrarı korumak, o ülkeyi kalkındırmak ve halkına özgürlük bahşetmek ya da oradaki mevcut iç savaşı dindirmek amacıyla; gerekse de tehdit olarak gördüğü durumu ortadan kaldırmak yahut sosyalizmin yayılmasını engellemek için girmiştir.

11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen vakia ise bu işgallere yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu tarihten sonra da yukarıda bahsettiğim nedenlere bir de

terörle mücadele eklenmiştir. Çünkü artık, yeşil tehlike olarak isimlendirilen İslam, Batı'nın gözünü korkutmaktadır.

11 Eylül'e Amerikan halkının gözüyle bakıldığında korkularında tamamen haksız oldukları

söylenemez. Çünkü resmi rakamlara göre 2974 kişinin hayatını kaybettiği bu olay Müslüman bir lider tarafından üstlenilmiştir. Ve medya tarafından da saldırıların şeksiz şüphesiz Müslümanlar tarafından yapıldığı halka duyurulmuştur. Bu nedenle Batı insanının İslâm'dan korkar hale gelmesi ve bu olayda eşini-dostunu kaybeden binlerce insanın Müslümanlara karşı diş bilemesi çok da yadırganacak bir durum değildir.

Fakat 11 Eylül devletler bazında değerlendirildiğinde ABD gibi bir dünya gücünün, henüz iki yakasını bir araya getirememiş devletlerden korkması çok da akla yatan bir durum değildir. Öte yandan bu olay, ABD için büyük bir avantajdır. Çünkü Sovyet Rusya'nın yıkılmasıyla düşmansız kalan Amerika, saldırıları için yeni bir odak noktası bulmuş ve aynı zamanda Batı halkalarının Müslümanlardan korkması hatta iğrenmesini sağlayarak İslamofobi kavramını ortaya çıkarmıştır.

Kaynakça: *Davutoğlu Ahmet, Küresel Bunalım, Küre Yayınları, 2009*

²⁴ Ahmet Davutoğlu, *Küresel Bunalım*, Küre, 2009, s.100

İSLAMOFOBİNİN KISA TARİHİ

Abdulkerim Yaprakçı

İslamofobinin Kökeni Nedir?

Son on yılda çokça duyduğumuz islamofobi kelimesinin 11 Eylül saldırılarından sonra ortaya çıktığı sanılır genelde. Ancak bu konuları derinlemesine inceleyenler kolaylıkla bu kavramın daha önce de kullanıldığı sonucuna ulaşacaklardır. İlk olarak bu kavramın 1991’de ortaya çıktığı da söylenmektedir. İş, kavram boyutunu aşıp algı olarak ele aldığımızda ise kökü haçlı seferlerine hatta İslamiyet’in doğduğu Asr-ı Saadet dönemine kadar uzanmaktadır.

Kendisine gelen vahyi insanlara tebliğ eden Peygamber efendimizin fikirlerine karşı adeta savaş açan karşı görüşlü Mekkelilerin saldırıları; Haçlı seferlerine asker toplamak için milleti İslam’a karşı kışkırtan kilisenin faaliyetleri de günümüzde islamofobi altında incelediğimiz olaylarla benzerlik göstermektedir. Yapay gerçeklerin üretilmediği o dönemlerde insanlar

kendilerine aşılana bu önyargıları ortak yaşam alanlarında birlikte yaşadıkları Müslümanların hareketlerini ve değerlerini inceleyerek aşmayı başarmışlardır. Ancak günümüzde kendi ideoloji ve hegemonyasını güçlü tutmak isteyen ABD ve Batı bloğunun ve bu devletlere bağlı uluslararası kuruluşların çalışmaları sayesinde bu fikir akımı Batı toplumunda kabul görür oldu. Özellikle 11 Eylül olayları ile bu akım harmanlanarak adeta bir nefret ideolojisine dönüştü. İslamofobi adı altında Müslümanlara karşı temelsiz korku, önyargı ve güvensizlik imajı oluşturan ABD-Batı bloğu bu kavramı etkili biçimde kullanarak Müslümanlardan hem Endülüs ve Osmanlı’nın intikamını almakta hem de küresel sistemine Müslümanlardan gelecek tepkilerin etkisini azaltmaktadır.

Modern Çağda İslamofobinin Tekrar Dirilişi

Paranoyak ve önyargılı kişiler tanımadığı herkesi potansiyel düşman olarak görür. Bu önyargılı tutum çeşitli örneklerle perçinlendiği zaman nefrete ve hatta şiddete dönüşür. Bu sondan kurtulmanın tek çaresi korkularla yüzleşmektir. Eğer bir korku temelsizse kendiliğinden kaybolur. Bireyler arası psikoloji ile toplumlar arası psikolojinin düşman algısı noktasında birçok benzer yanı bulunabilir. Batının İslam dünyasına var olan önyargılı tutumu uç grupların gerçekleştirdiği eylemlerle (11 Eylül, Boston saldırıları vb.) perçinlenip nefret ve şiddete dönüştü. Müslümanları tanıma gayretine giren halk ise Modern Çağ yaşam biçiminin Batı'ya en büyük lütfü olan medya aracılığıyla yanlış bilgi ve kavramlarla donatılıp, Müslümanlara karşı olan hoşgörü ve iyi niyetlerinden mahrum edildi. Bu yönlendirme Batı ve Müslümanları iki zıt grup haline getirdi.

Şaibeli terör eylemlerini, medya üzerinden lanse ettiği yalan yanlış bilgileri delil göstererek radikal İslami grupların üzerine atan Batı, bu uç gruplar üzerinde, oluşturmaya çalıştığı Müslüman algısını adeta meşrulaştırdı. Kendi bireyleri tarafından gerçekleştirilen hiçbir terör eylemini dine mal etmeyen Batı'nın, İslami uç örgütlerin yaptığı eylemleri İslam'ın emri ve cihadın pratik haliymiş gibi gösterme çabası buna en büyük delildir. Sürekli müslims-extremism (Müslümanlar-aşırı radikal gruplar) ikilisinin yazılı ve görsel medyada yan yana kullanılması, normal hayatını yaşayan ve hatta yaşadığı yabancı devletlerin politik ve kültürel anlayışı dahilinde dahi olumlu işler yapan Müslümanların medyaya hiç yansımaması gibi unsurlarda eklenince bu iddia daha da pekişecektir.

Avrupa'da pek çok yerel mahkemede İslami inanç ve görevlerin suç ve insan

hakları karşıtı eylemler gibi gösterilerek yasaklanması da bu hareketin ayaklarından biridir. Sözde eşitlikçi, demokratik, çok renkli Avrupa insanının bu yasakları

benimsemesi de kendi içlerindeki çelişkiye güzel bir örnektir. Bu ve bunun gibi hareketlere tabii tutulan Müslümanların psikolojik olarak baskı altında kalması da kötü sonuç ve eylemlere neden oldu. Bu tutumlar içine giren Müslümanlar kısmen kendi imajlarını kendileri zedeledi diyebiliriz.

İslamofobi Sonrası Batı'nın Müslümanlara Karşı Tutumu

2000'li yıllardan önce güç dengesini SSCB düşmanlığı üzerine kuran ABD, bu devletin yıkılması sonrası yeni bir “öteki-düşman” arayışına girdi. Haritayı önlerine açıp incelediklerinde SSCB dışındaki bütün kaynakların Orta Doğu ülkelerinde olduğunu fark etmesi ABD'yi bu bölgeye yöneltti. ABD'nin bu tavrını kılıfına uydurmak için oluşturduğu “radikal İslam düşmanlığı” zamanla yerini İslam düşmanlığına, islamofobiye bıraktı. Peki bu değişim sonrası Batılılar nasıl bir tutum içine girdi.

Müslümanları gerici, yobaz, gibi kavramlarla niteleyen Batı son dönemde “Medeni-Barbar” karşılaştırmaları

yapmaya başladı. New York metro istasyonlarında bir ara şöyle bir afiş dahi asıldı: “Savaşta medeni insan ile vahşi insan arasında medeni insanı destekle, İsrail’i destekle cihadı yenilgiye uğrat.” Bu nefretin pratiğe dökülmüş hali ise Norveç’te yaşanan Breivik katliamıydı. Batı haliyle bunu terörden ziyade ruhsal sorun yaşayan bir şahsın bireysel saldırısı olarak yorumladı. Evet doğru medeni bir insan delirmedikçe böyle bir eylem yapamazdı. Bu ancak barbarların işiydi. Bu katliamın altında yatan nefret ve faşist ideoloji hiçbir zaman ön plana getirilmedi. Hatta bazı siyasetçiler Breivik’in yaptığını uygulama olarak yanlış bulsa da, fikir olarak benimsediklerini söylediler. Almanya’da yaşanan Türk cinayetlerinin basına “Döner Cinayetleri” gibi küçümseyici bir başlıkla yansması da buna benzer bir diğer örnektir. Daha benzer birçok benzer olaylarla ve Müslüman karşıtı kampanyalarla – ki aşağıda madde madde vereceğim- baskı oluşturma ve ötekileştirme çabası batı da hala devam etmektedir.

Müslümanlara Yapılan Gayri İnsani Davranış Örnekleri

- Peygamberimiz (sav)’e hakaret içeren film ve karikatürler
- Breivik katliamı
- Balkanlar’daki katliamları(Srebrenitsa) normalleştirme çabaları
- Fransa’da peçe yasağı
- Avrupa’nın İslamlaşmasını Hayır! Kampanyası
- Family Guy gibi dizilerde Müslümanların terörist olarak tanıtılması
- İsviçre’de minare yasağı
- Almanya’da sünnetin delici aletle yaralama suç sayılması

- ABD’li rahip Terry Jones’un 11 Eylül’ü Kur’an Yakma Günü ilan etme çağrısı(baskılar sonucu geri çekmek zorunda kaldı.)
- Sorgusuz yargılamalar, gayri resmi takipler....

Müslümanlar Hiç mi İyi Bir şey Yapmıyor?

Batılı bireylerin zihnindeki bu “Barbar Müslüman” anlayışı akıllara şu soruyu getiriyor: “Müslümanlar hiç mi iyi bir şey yapmıyor?”

Bu soruya bazı anketler güzel bir cevap niteliğindedir. Müslümanların da yaşadığı Batı ülkelerinde Müslümanların yerel şiddet diye tanımlanan hırsızlık, tecavüz, uyuşturucu vb. olaylara katılım oranı yok denecek kadar azdır.

Yine ABD’de yapılan bir diğer ankete göre Müslümanların büyük çoğunluğu terör eylemine karşı ABD’nin izlediği politikaları destekliyor. Anketlerden bahis açmışken Batılıların kendi içlerindeki çelişkiye örnek bir anket sonucunu da zikretmek istiyorum. ABD vatandaşlarının çoğu “Müslüman eşittir terörist” söylemine karşı çıkmasına rağmen ezici bir çoğunluk Manhattan civarında yapılması planlanan İslami kültür merkezine karşı çıkıyor.

Müslümanlara karşı bu önyargılar o kadar ileriye gitti ki ekonomik buhrandaki Avrupa ülkeleri bu problemin müsebbibi olarak Müslümanları işaret ediyor. Ülkelerinde ki işsizliğin çalışmak için Almanya’ya giden Türklerin ve diğer Müslüman işçilerin Almanya’nın bugünkü halini almasında payını büyük ölçüde görmezden gelmektedir. Çalışmaktan bölgeyi ve kültürü tanıma fırsatı bulamayan bu işçileri entegre olamamakla suçlamak ise nankörlükle eşdeğer olmasa da düşüncesiz fikir ürünüdür diyebiliriz. Almanya’da bir

dönem Yahudilerin düşürüldüğü duruma günümüzde Türklerin düşürülme çabası durumu daha da acıklı hale getirmektedir.

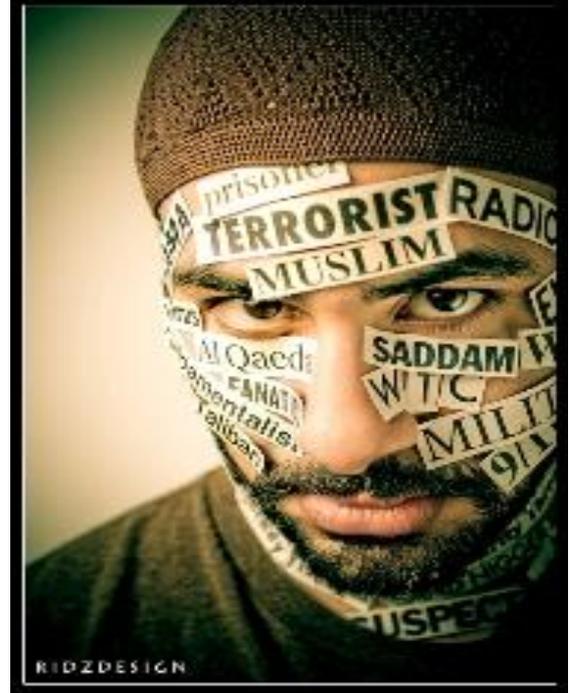
Müslümanlara gerici etiketine yapıştıran zihniyete şu soru da sorulmalı: “Tüm dünya kaynaklarını ele geçirerek, kaynakları sömürerek İslam ülkelerini neo-kolonyalist düşüncesinin limanı haline getiren kimdir?”. Batının tüm suçu Müslümanlarda aramaktan vazgeçip ortaya çıkan bu durumda kendisinin de hatası olduğu kabul etmesi gerekir. Terör ne kadar suçsa sömürü de o kadar suçtur. Batılı devletlerin perde görevinde kullandığı islamofobinin altında gizlenen gerçekler çok çarpıcıdır. İşte bu tür büyük devletlerin düşman arama sebeplerinden biri de bu gizli sömürü düzenlerini, kaynakların kullanımındaki adaletsizlikleri ön plana çıkarmayacak bir gündem oluşturma gayretidir.

Kim Suçlu?

Başlıkta suçlu kelimesi göze çarpabilir çünkü Avrupa’da hala islamofobiyi masum bir fikir akımı olarak görenler var. Ancak böyle düşünenler Müslümanlara yönelik şiddet eylemlerini açıklamakta zorlanacaklardır. Bir zamanlar Yahudilere yöneltilen aşırı şiddet eylemlerine günümüzde Müslümanların maruz kaldığı aşikardır. Avrupa bu şiddet ve nefreti görmezden gelmeyecek tıpkı antisemitizm gibi islamofobiyi de suç kapsamına almalıdır.

İslamofobi fikrini destekleyen siyasi söylemler, aşırı sağcı neo-con partilerin propagandaları, aydınların umursamazlığı devletin olaya el atmaması ise bu yarayı derinleştirip kapanması zor hale getirmektedir. İslamofobinin Batı’yı da olumsuz etkileyeceğini göz ardı etmezsek bu kişi ve kurumların çocuklarına güzel bir

dünya bırakmak adına bu nefret ideolojisine “Dur!” deme yükümlülükleri vardır. Halkları yönlendirecek siyasi iktidarın olduğunu da göz önüne alınca sorumlulukları bir kat daha artmaktadır.

Bu konuda Müslüman camiyayı eleştirmemek büyük haksızlık olur. Bir türlü iç sorunlarından kafasını kaldıramayan devletlerin –ki bunda Batı-Abd bloğunun rolünü unutmamak lazım– böyle bir sorunla başa çıkması imkansızdır. Ne yazık ki bazı grupların çirkin emelleri sebebiyle ya da batıl din ve ideoloji bağnazlarının faaliyetleriyle adı kirlenen, ayrılığa düşen İslam coğrafyasının kendi arasında birlik olmak mecburiyeti vardır. Radikal-uç diye adlandırılan ve %10 civarında olduğu sanılan grupların, ılımlı diye tabir edilen gruplar tarafından sindirilmesi ve İslam’a vereceği zararların en aza indirilmesi de bizim çabalarımızla olacaktır. Bu bahsettiğim ılımlı grupla radikal grup arasındaki iletişimde “Namaz kılanlar birbirleriyle savaşmak suretiyle şeytana ibadet ederler” hadisini şiar edinmekte Müslümana yakışan bir tavır olacaktır. İslam’ın savaş hukukunda dahi

yasak olan sivil katline dur denilmesi gerekir.

ABD'nin Orta Doğu Algısı Niye Değişti?

ABD'nin 1979'da SSCB'nin Afganistan'ı işgali ile başlattığı yeşil kampanya ve Orta Doğu Müslümanlarını SSCB'ye karşı cihada teşvik politikaları bize açıkça ABD'nin o dönem SSCB ile bir düşmanlık içinde olduğunu gösteriyor. Ancak SSCB'nin yıkılması ile bu kez, kendi halkını ortak düşman etrafında kenetlemekten başka çaresi olmayan ABD kendine yeni düşman olarak Orta Doğu ve İslam'ı seçince bu kez yeşil tehlike başladı. ABD hem Müslümanları küresel sistemine bir tehdit olarak görüyor hem de İslami terörle mücadele adı altında kaynakları sömürmek istiyordu. Bu yüzden bölgeye "Demokrasi Rejimini Yaymak" amaçlı asker çıkartmaya başladı. Eskiden birlik, barış gibi temellere oturtulan ABD dış politikası ise yerini "Ya bizdensin ya onlardan" anlayışına bıraktı. Hem terörizmle bu neo-kolonyalist sistemin üstü örtüldü hem de İslam itibarsızlaştırıldı. Fear Inc. isimli bir Amerikan şirketinin yazdığı rapora göre ise yeni Orta Doğu algısı 5-6 kişinin planladığı ve güçlü bir finansal destek alan bir akımdır.

Bu algının oturtulduğu bunca temele bakınca yıkılması güç gibi gözükse de bu algıyı yıkmak için yapabileceğimiz bir şeyler mutlaka vardır.

Neler Yapabiliriz?

Öncelikle bu sorunun giderilmesi yalnızca Müslümanların menfaatine değil tüm dünyada daha barışçıl, hoşgörülü, güvenli, huzurlu bir yaşam için ön şarttır. Cemil Meriç " En büyük düşman önyargı; en

büyük ihtiyaç diyalog." der bir sözünde. Günümüzde kitlesel iletişim araçları tüm dünya ile diyaloga geçmemizi kolaylaştıran unsurlardır. Müslümanlar bu araçların kullanımındaki eksikliklerini gidermeli ve dünyaya gerçek İslam'ı anlatabilmelidir. Sahabe döneminde İslam'a yapılan saldırıların amacına ulaşmamasının en büyük nedeninin o dönemki Müslümanların Kuran'ın emirlerine ve pratiğine yaptıkları sahih yorum ve bu yorum doğrultusundaki amelleri olduğu unutulmamalıdır. Kuranın anlaşılması ve pratiğe dökülmesinde bu sahih yollara ulaşmaya çalışılmalı ve aslen İslam'a aykırı olan amellerin İslam adı altında yapılarak İslam'ın kirletilmesine izin verilmemelidir. İslam'ın huzur, barış ve sevgi hususlarındaki tarihsel pratiği ortadayken şiddete karşı cephe almamak bir Müslümana yakışmaz. Bu tür terörizm faaliyetlerine öncelikle bizim net bir tavır almamız şarttır.

Batı ise topraklarında virüs gibi yayılan islamofobi fikrine karşı hemen caydırıcı tedbirler almak durumundadır. İslamofobiyi oy kazanmak için kullananlar, bunun yanlış sonuçlar doğurabilecek bir siyaset olduğunu fark etmelidirler. Ayrıca islamofobi Batıda bir nefret ve ırkçılık suçu sayılmalıdır.

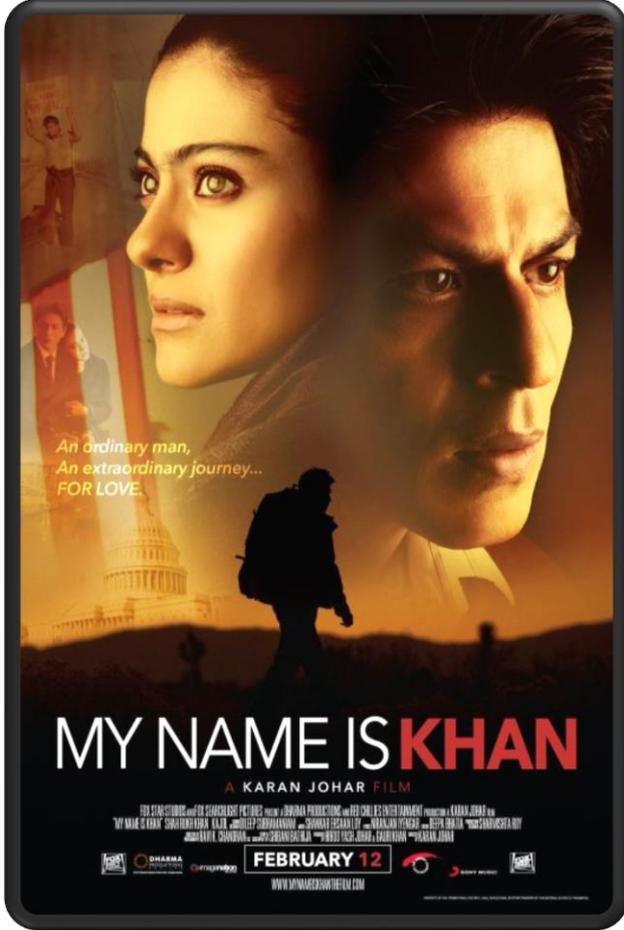
KAYNAKÇA

- 1- Hilal KAPLAN, "Medeni Batılılar, Barbar Müslümanlar"
- 2- Nevzat TARHAN, "İslamofobi"
- 3- Halil AKGÜN, "İslam Karşıtlığı ve Terörizm"
- 4- Bülent ARINÇ, "İslamofobi"
- 5- Mustafa AKYOL, "İslamofobi ve Boston Saldırıları"
- 6- Hayrettin KARAMAN, "İslama Atılan Çamur: Terör"
- 7- Muhammed EMİNOĞLU, "Batıdaki İslam Algısı ve İslamofobi"
- 8- Kadir ÜSTÜN, " İslamofobi: Nedenleri, Etkileri ve Çözümü"
- 9- Prof. Dr. Tony McENERY, "İngiliz Medyasındaki Müslüman Algısı"
- 10- Doç. Dr. Mustafa TEKİN, "İmajla Gerçek Arasındaki Mesafe"
- 11- Daniel PİPES, "İslamofobi Raporu"
- 12- Boby Salman SAYYID, *11 Eylül Tarihsel Dönüşümün Analizi, Pınar Yayınları*

BİR SESLENİŞİN ÖYKÜSÜ

(FİLM İNCELEMESİ)

Selman Büyükkara

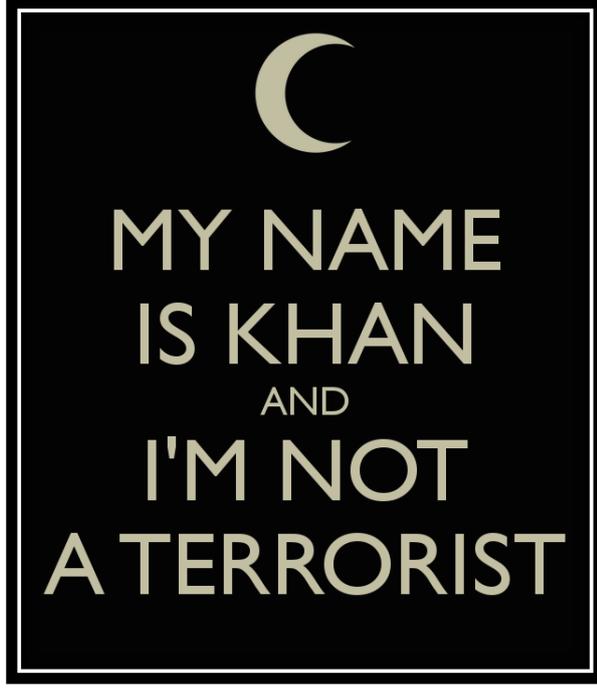

Bollywood yapımı olarak 2010 yılında dünya sinemalarında gösterime giren My Name Is Khan (Benim Adım Khan) klasik Hint filmlerinden farklılığıyla hemen göze çarpıyor. İki buçuk saatlik sunum esnasında, önemli siyasal mesajlar ve insanlık dersleri almamızı sağlıyor.

11 Eylül’de Dünya Ticaret Merkezi ikiz kulelere ve Amerikan Savunma Bakanlığı binası Penragon’a gerçekleştirilen uçak saldırıları, Amerika başta olmak üzere, tüm dünya Müslümanlarına karşı acımasızca uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddetin başlangıcı olmuştur. 11 Eylül’ü takip eden süreçte tüm dünya Müslümanlarına lanse edilen “Müslümanlar teröristtir” algısı öncelikle ABD ve Batı olmak üzere bütün dünyaya yayıldı. Müslümanlar teröristtir, İslam bir savaş dinidir düşüncesinin hızla artmasıyla Müslümanlara karşı gerçekleştirilen şiddet de bir o kadar arttı.

Amerika’nın öncelikle Afganistan’a ardından Ortadoğu’daki Müslüman ülkelere saldırmasının yanı sıra ABD’de yaşayan Müslümanlara karşı da akıl almaz baskılar uygulanıyordu. “Terörist Müslümanlar” algısıyla ezilmeye başlayan Müslümanlar artık dışarıda özgürce dolaşamıyor, dükkânları yağmalanıyor, kadınların tesettürüne karışılıyor, haklarından yararlanamıyor bu yüzden de birçok Müslüman ailenin ocakları sönüyordu.

Filmimizin kahramanı Rizvan Khan’ın da tüm bu eziyetlerden nasibini almış bir Müslüman olarak tek bir hedefi vardı, tüm Amerika’ya “Benim adım Khan

ve ben terörist değilim.” diye seslenmek. Bu seslenişse sadece kendisi adına değil tüm Müslümanlar adınaydı.

Filmin çekilme amacının Müslümanların terörist olduğu şeklindeki pis ve zalim algıyı yıkmak olduğunu belirten filmin yönetmeni Karan Johar, bir röportajında şu sözleri söylemiştir: *“Oldukça önemli bir zamanda olduğumuzu düşünüyorum, çünkü milletimizin birlik olması çok büyük anlam taşıyor ve ben bu duruma şahitlik yapabildiğim için çok mutluyum. Herkes terörün bir dini olmadığını ve asla olmayacağını biliyor.”*

Müslümanların merhamet, sevgi, hoşgörü gibi asıl vasıfları görmezden gelinerek sadece anlamından saptırılmış bir “cihat” kavramı üzerinden Müslümanların geneline terörist denmesi Batı’nın zulmünü görmezden gelmek olacaktır. Zira bir ölüm çetelesi tutsak Amerika’nın ağızını açması bile büyük bir ayıp olacaktır. İkinci Dünya Savaşı’ndan itibaren tüm geri kalmış

coğrafyalara düzenlediği saldırılar, işkenceler, cinayetler, tecavüzler...

Benim Adım Khan filmi, sıradan bir sinema filmi olmamış. Müslümanlara adeta bir tercüman olmuştur. Yine de filmin kusurları var tabii ki, filmin genelinde erkek – bayan ilişkilerinin İslami hassasiyetlere uygun olmaması en göze batan noktalardandı. Bunun yanında filmde İslami hükümlerin aksine davranışlar bulunmaktadır. Mesela filmin kahramanı Khan’ın ehli kitap olmayan bir Hindu ile evlenmesi. Genel olarak film 11 Eylül saldırıları sonrası Müslümanlara lanse edilen “terörist” algısının kırma amacını icra ederken belirli noktalarda gerekli mesajın verilemediği kanaatindeyim. Mesela filme baktığımızda 11 Eylül saldırısında Amerika’ya hiçbir eleştiri yapılmamış aksine filmimizin kahramanı Khan saldırı sonrası yapılan dua merasimine iştirak etmiştir. Tüm bunların yanında Benim Adım Khan filmi Müslümanlara lanse edilen terörist algısını en iyi şekilde kırmayı başarmıştır.

Yazıyı filmde şu replikle bitirmek yerinde olacaktır: “Bir şeyi unutma Rizvan. Dünyada sadece iki tür insan vardır: İyilik yapan iyi insanlar ve kötülük yapan kötü insanlar... İnsanlar arasındaki tek fark budur.”